

การผลิตและการตลาดแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 7
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เอกสารงานวิจัยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เลขที่ 132
พฤศจิกายน 2564

Regional Office of Agricultural Economics 7
Office of Agricultural Economics
Ministry of Agriculture and Cooperatives
Agricultural Economics Research No.132
November 2021

การผลิตและการตลาดแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

โดย

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 7

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทคัดย่อ

การผลิตและการตลาดแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะขุนของเกษตรกร วิธีการตลาด ต้นทุนการตลาด และส่วนเหลือมการตลาดของแพะขุน โดยรวบรวมสำรวจข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขุน ในพื้นที่จังหวัดชัยนาท ลพบุรี และสุพรรณบุรี จำนวนตัวอย่าง 64 ราย

ผลการศึกษา พบว่า ต้นทุนการผลิตแพะขุนในพื้นที่กลางตอนบนเฉลี่ย 1,476.36 บาทต่อตัว แบ่งเป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ย 1,327.55 บาทต่อตัว คิดเป็นร้อยละ 89.92 ของต้นทุนทั้งหมด ต้นทุนคงที่เฉลี่ย 148.81 บาทต่อตัว คิดเป็นร้อยละ 10.08 ของต้นทุนทั้งหมด เกษตรกรจำหน่ายแพะได้เฉลี่ย 2,891.04 บาทต่อตัว มีผลตอบแทนสุทธิ 1,414.68 บาทต่อตัว หรืออธิบายได้ว่าการผลิตแพะเนื้อ 1 กิโลกรัม มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 71.70 บาท จำหน่ายผลผลิตได้ราคากิโลกรัมละ 140.04 บาท ทำให้เกษตรกรมีกำไรกิโลกรัมละ 68.70 บาท

ด้านวิธีการตลาดแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน โดยส่วนใหญ่เกษตรกรทั่วไปที่เลี้ยงแพะขุนจำหน่ายแพะขุนร้อยละ 48.28 ให้แก่ผู้รวบรวมรายใหญ่ โดยผู้รวบรวมรายใหญ่ส่งแพะขุนจำหน่ายพ่อค้าเวียดนาม ร้อยละ 68.75 พ่อค้าชายส่งภาคใต้ ร้อยละ 27.25 พ่อค้าชายส่งกรุงเทพฯ ร้อยละ 3.00 และพ่อค้าชายส่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 1.00 ที่เหลือเกษตรกรจำหน่ายแพะขุนให้กับกลุ่มเกษตรกรร้อยละ 32.76 และผู้รวบรวมรายย่อย ร้อยละ 18.97 แล้วส่งต่อให้แก่ผู้รวบรวมรายใหญ่ต่อไป ด้านส่วนเหลือมการตลาดและต้นทุนการตลาด กรณี ผู้รวบรวมรายใหญ่ซื้อแพะจากเกษตรกรโดยตรง พบว่า ส่วนเหลือมการตลาดของผู้รวบรวมรายใหญ่ตัวละ 345.91 บาท ต้นทุนการตลาดผู้รวบรวมรายใหญ่ ตัวละ 163.28 บาท กรณี ผู้รวบรวมรายใหญ่ซื้อแพะจากผู้รวบรวมรายย่อยหรือกลุ่มเกษตรกร พบว่า ส่วนเหลือมการตลาดของผู้รวบรวมรายย่อยตัวละ 104.81 บาท ส่วนเหลือมการตลาดของผู้รวบรวมรายใหญ่ตัวละ 241.12 บาท ต้นทุนการตลาดผู้รวบรวมรายย่อย ตัวละ 67.54 บาท และต้นทุนการตลาดผู้รวบรวมรายใหญ่ ตัวละ 163.28 บาท

ข้อเสนอแนะของการศึกษา ภาครัฐโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มเพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มอำนาจต่อรองทางการตลาด นอกจากนี้ควรส่งเสริมการส่งออกแพะจากไทยไปยังประเทศจีนโดยตรง ไม่ต้องผ่านพ่อค้าเวียดนาม รวมทั้งส่งเสริมการบริโภคแพะภายในประเทศ เพื่อลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาการส่งออกเป็นหลัก

คำสำคัญ: การผลิต การตลาด แพะขุน

Abstract

The study on the production and marketing of fattening goats in the Upper Central Province aimed to study the production cost of fattening goat products and to study marketing cost, marketing channel and marketing efficiency. Data were collected by questionnaires and interviews from fattening goats farmers and entrepreneurs as a sample in Chainart, Lopburi, and Saraburi province.

The study found that the average cost of fattening goats was 1,476.36 bath/body. It was an average variable cost of 1,327.55 baht per body around 89.92 percent and fixed cost of 148.81 baht per body around 10.08 percent and having a net return of 1,414.68 baht/body. Explain that producing 1 kg of the fattening goat had an average production cost of 71.70 baht. Farmers were sold produce for a price of 140.04 baht per kilogram, making farmers profitable at 68.70 baht per kilogram.

For the marketing channel, most of the individual fattening goats farmers sold their production to big collectors 48.28 percent and big collectors sold fattening goats to Vietnam a wholesaler 68.75 percent, a wholesaler in the South 27.25 percent, wholesaler in Bangkok 3.00 percent and wholesaler in Northeastern Region 1.00 percent, respectively. Farmers sold fattening goats to farmer groups about 32.76 percent and sold to small collectors 18.97 percent and then farmer group and small collector sold their fattening goats to big collectors. For the analysis of marketing margin and marketing cost including, if big collectors bought goats from farmers, it was found that marketing margin of big collectors was 345.91 bath/body, marketing cost of big collectors was 163.28 bath/body. If big collectors bought goats from small collectors, it was found that the marketing margin of small collectors was 104.81 bath/body, marketing margin of big collectors was 241.12 bath/body, marketing cost of small collectors was 67.54 bath/body and marketing cost of big collectors was 163.28 bath/body.

The recommendations for this study suggested that the farmers should be formed a group to help reduce production costs and increase marketing bargaining power. The government agency should be supported export to China and promote domestic goat consumption.

Keywords: Production, Marketing, fattening goats

คำนำ

รายงานฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาด้านการผลิต และด้านการตลาดของแพะขุน โดยทำการศึกษา ทั้งในส่วนของผู้เลี้ยงแพะขุน และผู้ประกอบการค้าแพะขุนมีชีวิต ซึ่งการเลี้ยงแพะขุนในพื้นที่ภาค กลางตอนบนพบว่าเป็นที่นิยมมากขึ้น จำนวนเกษตรกร และจำนวนแพะที่เกษตรกรเลี้ยงเพิ่มมากขึ้นทุกปี การศึกษาการผลิตและการตลาดแพะขุนจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการเลี้ยงแพะขุน และการค้าแพะขุน ทั้ง ในพื้นที่ภาคกลางตอนบน และพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 7 ขอขอบคุณเกษตรกร ผู้ประกอบการแพะขุนและหน่วยงาน ต่าง ๆ ที่เสียสละเวลาให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานวิจัยฉบับนี้คงจะเป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนาการผลิตและการตลาดแพะขุนแก่เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องต่อไป

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 7

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

พฤษภาคม 2564

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ข
Abstract	ค
คำนำ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	2
1.4 นิยามศัพท์	2
1.5 วิธีการวิจัย	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี	6
2.1 การตรวจเอกสาร	6
2.2 แนวคิดและทฤษฎี	9
บทที่ 3 ข้อมูลทั่วไป	16
3.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน	16
3.2 การเลี้ยงแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน	19
3.3 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การผลิตแพะ	22

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	24
4.1 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะขุนของเกษตรกรในพื้นที่ภาคกลางตอนบน	24
4.2 วิธีการตลาด ต้นทุนตลาด และส่วนเหลือจากการตลาดของแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน	32
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	38
5.1 สรุป	38
5.2 ข้อเสนอแนะ	40
บรรณานุกรม	42
ภาคผนวก	44
ภาคผนวกที่ 1 แบบสอบถาม	45
ภาคผนวกที่ 2 มาตรฐานฟาร์มแพะ	61

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1.1	จำนวนผู้เลี้ยงแพะเนื้อพื้นที่ภาคกลางตอนบน ปี 2563	4
ตารางที่ 3.1	ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน ปี 2563	17
ตารางที่ 3.2	ลักษณะการผลิตแพะขุนของเกษตรกรในพื้นที่ภาคกลางตอนบน ปี 2563	19
ตารางที่ 3.3	จำนวนแพะเนื้อรายภาคในประเทศไทย ปี 2560 - 2563	22
ตารางที่ 3.4	จำนวนแพะเนื้อ และเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในพื้นที่ภาคกลางตอนบน ปี 2560 - 2563	23
ตารางที่ 4.1	ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะขุนฟาร์มขนาดเล็ก (21 – 50 ตัว) ในพื้นที่ภาคกลางตอนบน ปี 2563	25
ตารางที่ 4.2	ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะขุนฟาร์มขนาดกลาง (51 – 100 ตัว) ในพื้นที่ภาคกลางตอนบน ปี 2563	27
ตารางที่ 4.3	ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะขุนฟาร์มขนาดใหญ่ (มากกว่า 100 ตัว) ในพื้นที่ภาคกลางตอนบน ปี 2563	29
ตารางที่ 4.4	ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะขุนเฉลี่ยทุกขนาดฟาร์มในพื้นที่ภาคกลางตอนบน ปี 2563	31
ตารางที่ 4.5	ส่วนเหลือและต้นทุนการตลาดแพะขุนกรณีผู้รวบรวมรายใหญ่ซื้อแพะขุนจากเกษตรกรโดยตรง ปี 2563	35
ตารางที่ 4.6	ส่วนเหลือและต้นทุนการตลาดแพะขุนกรณีผู้รวบรวมรายใหญ่ซื้อแพะขุนจากผู้รวบรวมรายย่อยหรือกลุ่มเกษตรกร ปี 2563	36
ตารางที่ 4.7	เปรียบเทียบกำไร/ขาดทุนสุทธิ และกำไรต่อต้นทุนในแต่ละระดับ ปี 2563	37

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 4.1	วิธีการตลาดพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน	33

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวิจัย

ในปัจจุบันแพะเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่เกษตรกรสนใจเลี้ยงเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก และเป็นสินค้าทางเลือกอีกชนิดหนึ่งที่เลี้ยงในเชิงพาณิชย์ได้ เนื่องจากเป็นสัตว์ที่โตเร็ว ให้ลูกเร็ว อีกทั้งไม่จำเป็นต้องใช้พื้นที่มาก สามารถกินอาหารได้หลากหลายไม่ว่าจะเป็นต้นกระถิน หญ้าเนเปียร์ หญ้าแพงโกล่า ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย วัชพืชในเรือกสวนไร่นา วัสดุเศษเหลือจากการเกษตร และสามารถปล่อยลงทะเลได้ในทุ่งหญ้าสาธารณะ ทำให้มีต้นทุนค่าอาหารต่ำ จึงได้ผลตอบแทนและคืนทุนให้กับผู้เลี้ยงได้ไม่ยาก การทำตลาดแพะสามารถทำได้หลากหลายช่องทาง เช่น แพะสวยงาม นำไปประกอบอาหาร หรือผลิตลูกพันธุ์ดีให้กับผู้ที่สนใจนำไปเลี้ยงต่อได้

ในประเทศไทยการเลี้ยงแพะของเกษตรกรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2563 มีจำนวนเกษตรกรเลี้ยงแพะเนื้อ และแพะนม ทั้งหมด 71,039 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีเกษตรกรเลี้ยงแพะทั้งหมด 65,850 ราย หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.88 แพะที่เลี้ยงร้อยละ 97.22 เป็นแพะเนื้อ โดยภาคใต้มีการเลี้ยงแพะมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 73.46 รองลงมา คือ ภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 13.69 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 8.13 และภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 4.72 ตามลำดับ (กรมปศุสัตว์, 2563) ตลาดในการจำหน่ายแพะพบว่า มีการส่งออกต่างประเทศประมาณปีละ 150,000 – 180,000 ตัว ตลาดส่งออกสำคัญได้แก่ มาเลเซีย ลาว และเวียดนาม และมีการบริโภคในประเทศ ประมาณปีละ 80,000 – 100,000 ตัว สำหรับราคาแพะขุนตัวผู้ จะมีราคาขายระหว่างกิโลกรัมละ 120-130 บาท และแพะขุนตัวเมีย จะมีราคาขายระหว่างกิโลกรัมละ 80 – 100 บาท (เครือข่ายเกษตรกรเลี้ยงแพะประเทศไทย, 2562)

สำหรับพื้นที่ภาคกลางตอนบน จังหวัดชัยนาท ลพบุรี และสุพรรณบุรี การเลี้ยงแพะเนื้อมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยปี 2563 มีเกษตรกรเลี้ยงแพะเนื้อ 2,575 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ซึ่งมีเกษตรกรเลี้ยงแพะเนื้อจำนวน 1,096 ราย เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 134.94 โดยจำนวนแพะเนื้อ ปี 2563 จำนวน 90,450 ตัว เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ซึ่งมีจำนวนแพะเนื้อ 52,713 ตัว เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 71.58 และแนวโน้มการเลี้ยงแพะเนื้อในพื้นที่ภาคกลางตอนบนคาดว่าจะเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจากการเลี้ยงมีทั้งแบบปล่อยทุ่ง และแบบขังคอก หรือแพะขุน ซึ่งการเลี้ยงแบบปล่อยทุ่ง มีความเสี่ยงต่อการกินหญ้าที่มีสารพิษตกค้าง มีต้นทุนในการถ่ายพยาธิสูงกว่า การเลี้ยงแบบขังคอก มีค่าแรงงานในการต้อนแพะทั้งวัน และมีความสูญเสียแพะระหว่างการเลี้ยงสูง อีกทั้งแพะจะได้รับคุณค่าทางโภชนาการไม่เพียงพอ สำหรับการเลี้ยงแบบขังคอกหรือแพะขุน แม้การลงทุนช่วงแรกจะสูงแต่เป็นการเลี้ยงที่เหมาะสมกับสภาพในปัจจุบันที่มีพื้นที่เลี้ยงแพะจำกัด ช่วยลดความสูญเสียจากอุบัติเหตุ โรคพยาธิ สารพิษตกค้าง และปัญหาแพะรุกเข้าไปในที่สวน ไร่นา เมื่อเปรียบเทียบผลได้กับผลเสียก็ยังคงว่าการเลี้ยงแบบปล่อยทุ่ง (โสภณ ชินเวโรจน์, 2559) แต่การเลี้ยงแพะขุนมีปัจจัยที่สำคัญที่ควรคำนึงถึง ได้แก่

การคัดเลือกสายพันธุ์ที่เหมาะสม การเลือกอาหารที่มีคุณประโยชน์ด้านโภชนาการที่ดีสำหรับแพะ รวมทั้งการเลี้ยงแพะมีความเสี่ยงในเรื่องโรค เช่น โรคกลากเกลื้อน ปากเปื่อยในแพะ โรคพยาธิ เป็นต้น ดังนั้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงแพะให้กับเกษตรกร จึงจำเป็นต้องหาแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการผลิตแพะขุนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 7 ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้ทำการศึกษา การผลิตและการตลาดแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการบริหารจัดการแพะขุนในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้สนใจต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะขุนของเกษตรกร

1.2.2 เพื่อศึกษาวิธีการตลาด ต้นทุนการตลาด และส่วนเหลือการตลาดของแพะขุน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 พื้นที่ศึกษา ได้แก่ พื้นที่จังหวัดภาคกลางตอนบนที่มีการเลี้ยงแพะขุน ได้แก่ ชัยนาท ลพบุรี และสุพรรณบุรี

1.3.2 ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขุน และผู้ประกอบการแพะขุน ปี 2563 ในพื้นที่จังหวัดชัยนาท ลพบุรี และสุพรรณบุรี

1.3.3 ระยะเวลาข้อมูล ข้อมูลการเลี้ยงแพะขุนปี 2563 ที่เลี้ยงระหว่าง วันที่ 1 มกราคม 2563 – 31 ธันวาคม 2563

1.4 นิยามศัพท์

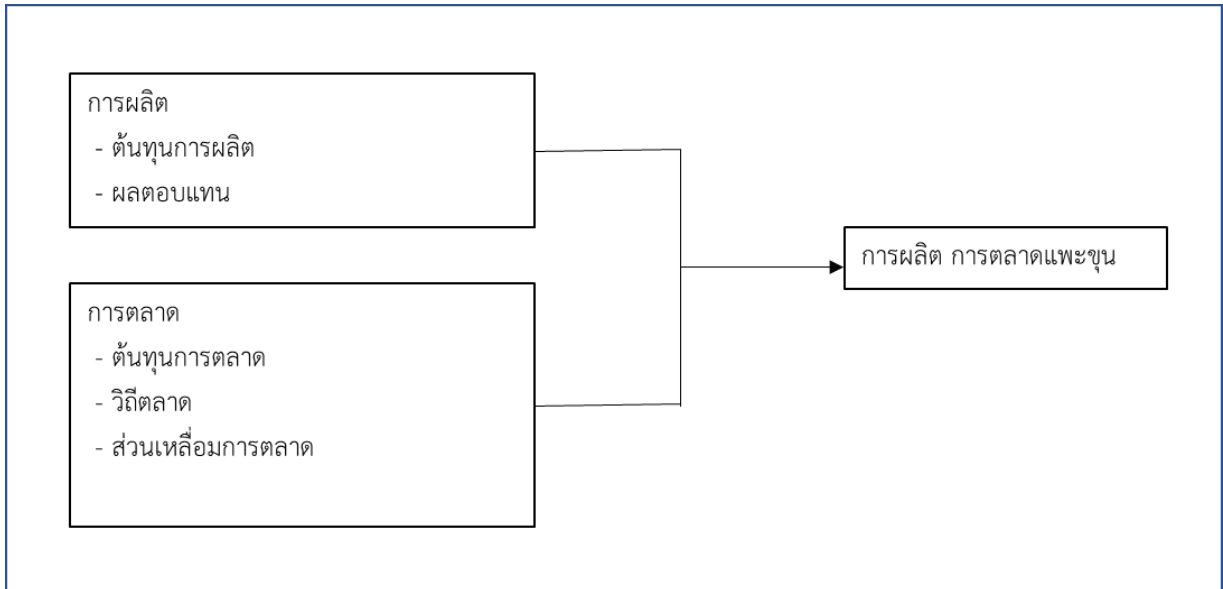
แพะขุน หมายถึง แพะที่เลี้ยงสำหรับจำหน่ายเนื้อ โดยลักษณะการเลี้ยงแบบขังคอก อาจมีการปล่อยแพะออกไปหากินในแปลงหญ้าบ้าง แต่ไม่รวมแพะฝูงที่เลี้ยงปล่อยทุ่งเพียงอย่างเดียว

ผู้รวบรวมรายย่อย หมายถึง พ่อค้าที่รับซื้อแพะขุนภายในตำบล หรืออำเภอที่ตนเองอาศัยอยู่ มีการซื้อขายแพะครั้งละไม่มากนัก เพื่อจำหน่ายให้กับผู้รวบรวมรายใหญ่ต่อไป

ผู้รวบรวมรายใหญ่ หมายถึง พ่อค้าที่รับซื้อแพะขุนจากเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร หรือผู้รวบรวมรายย่อยภายในจังหวัด และจังหวัดใกล้เคียง เพื่อจำหน่ายต่อให้ตลาดปลายทาง

1.5 วิธีกรวิจัย

1.5.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้มีการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ข้อมูลปฐมภูมิ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แบบสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขุนในพื้นที่จังหวัดชัยนาท ลพบุรี และสุพรรณบุรี

1.1) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขุนในพื้นที่จังหวัดชัยนาท ลพบุรี และสุพรรณบุรี การคำนวณขนาดตัวอย่าง เนื่องจากข้อมูลผู้เลี้ยงแพะไม่สามารถแยกเฉพาะแพะขุนออกมาได้ จึงใช้กรอบประชากรจากผู้เลี้ยงแพะเนื้อ ซึ่งครอบคลุมทั้งแพะขุน และแพะไล่ทุ่ง โดยใช้วิธีเทียบอัตราส่วนของขนาดประชากร (Neuman, 1991) ดังนี้

ถ้าประชากรน้อยกว่า 1,000 คน ใช้อัตราส่วนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 30

ถ้าประชากรอยู่ระหว่าง 1,000-150,000 คน ใช้อัตราส่วนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 10

ถ้าประชากรมากกว่า 150,000 คน ใช้อัตราส่วนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 1

จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในพื้นที่จังหวัดชัยนาท ลพบุรี และสุพรรณบุรี ปี 2563 ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ทั้งหมด 2,575 ราย กำหนดขนาดตัวอย่างร้อยละ 10 จะได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 258 ราย แต่เนื่องจากสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ส่งผลกระทบต่อการเดินทางข้ามจังหวัด การเข้าพื้นที่ การหาเกษตรกรตัวอย่าง จึงได้กำหนดขนาดตัวอย่างที่ร้อยละ 2.5 จะได้จำนวนตัวอย่างรวมทั้งสิ้น

64 ราย และจัดสรรจำนวนเกษตรกรตัวอย่างในแต่ละจังหวัดตามสัดส่วน (Proportional Allocation) ได้จำนวนเกษตรกรตัวอย่างของจังหวัดชัยนาท จำนวน 14 ราย ลพบุรี จำนวน 34 ราย และสุพรรณบุรี จำนวน 16 ราย รายละเอียดดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 จำนวนผู้เลี้ยงแพะเนื้อพื้นที่ภาคกลางตอนบน ปี 2563

จังหวัด	จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อ (ราย)	
	ประชากร*	ตัวอย่าง**
ชัยนาท	542	14
ลพบุรี	1,380	34
สุพรรณบุรี	653	16
รวม	2,575	64

หมายเหตุ: * กรมปศุสัตว์, 2563

** จากการคำนวณ

1.2) กำหนดวิธีการสุ่มเกษตรกรตัวอย่าง ใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) สอบถามเฉพาะเกษตรกรที่เลี้ยงแพะขุน

1.3) เก็บรวบรวมข้อมูลผู้ประกอบการโดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จังหวัดละ 2 ราย รวมจำนวนทั้งสิ้น 6 ราย

2) ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการรวบรวมจากงานวิจัยของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ งานวิจัยของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมทั้งข้อมูล จากหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และการค้นคว้าข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

1.5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) แบ่งการวิเคราะห์ ดังนี้

1) การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทน เป็นการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนที่ได้จากการผลิตแพะขุน โดยการคำนวณหาผลรวม ค่าเฉลี่ย และคาร์ออยละ

2) การวิเคราะห์ต้นทุนการตลาด วิธีการตลาด และส่วนเหลืออมการตลาดของแพะขุน เป็นการวิเคราะห์โดยใช้เครื่องมือทางสถิติอย่างง่ายในการอธิบาย ในรูปแบบของการหาค่าสัดส่วน คาร์ออยละ และค่าเฉลี่ย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 เกษตรกรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการบริหารจัดการ และวางแผนการผลิตแพะขุน เพื่อสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรอย่างยั่งยืน

1.6.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาจัดทำนโยบาย มาตรการ และแผนพัฒนา การผลิตแพะขุนให้เกิดประสิทธิภาพ ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนา เพื่อให้เกษตรกรได้รับ ผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี

2.1 การตรวจเอกสาร

ในการตรวจเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการตรวจเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การตลาด ผลการตรวจเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

2.1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิต

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการผลิตปศุสัตว์นั้น จะกล่าวถึงต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลปศุสัตว์ ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2562) รูปแบบการเลี้ยงสุกร มีทั้งการเลี้ยงแบบอิสระและแบบรับจ้างเลี้ยง การเลี้ยงสุกรแม่พันธุ์เพื่อผลิตลูกสุกรใช้ในการขุนและเลี้ยงสุกรโดยการซื้อลูกสุกรมาขุน และการทำฟาร์มเลี้ยงสุกรขุนในโรงเรือนแบบปิดและแบบเปิด พบว่า ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตสุกร ในส่วนของการผลิตสุกรอิสระแบบผลิตลูกสุกรเอง มีต้นทุนการผลิตตัวละ 5,653.85 บาท ขาดทุนตัวละ 32.85 บาท การผลิตสุกรอิสระแบบซื้อลูกสุกรมาเลี้ยงขุน มีต้นทุนการผลิตตัวละ 5,846.00 บาท ขาดทุนตัวละ 2.25 บาท การผลิตสุกรเกษตรกรพันธสัญญาแบบรับจ้างเลี้ยง มีต้นทุนการผลิตตัวละ 5,713.14 บาท ขาดทุนตัวละ 92.14 บาท และการผลิตสุกรเกษตรกรพันธสัญญาแบบประกันราคา มีต้นทุนการผลิตตัวละ 6,035.17 บาท ขาดทุนตัวละ 35.17 บาท ซึ่งต้นทุนการผลิตทุกประเภทมีต้นทุนที่สูงที่สุด คือ ค่าอาหาร ในส่วนของการผลิตโคเนื้อ สุภาพดี แหยมคม (2558) ได้ทำการศึกษาด้านต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตโคเนื้อของเกษตรกรในอำเภอ วัดโบสถ์ และอำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เพื่อประมาณต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนการผลิตโคเนื้อ ในการเลี้ยงแม่เพื่อผลิตลูกและโคขุน พบว่า ในการผลิตโคขุนต้นทุนรวมเท่ากับ $36,082.86 \pm 20,514.87$ บาทต่อตัว จำหน่ายได้ $50,725.00 \pm 35,871.35$ บาทต่อตัว มีผลตอบแทนสุทธิเท่ากับ $14,642.14 \pm 5,814.98$ บาทต่อตัว และเลี้ยงแม่เพื่อผลิตลูกมีต้นทุนรวมเท่ากับ $18,898.45 \pm 10,152.28$ บาทต่อตัว ซึ่งจำหน่ายได้ $28,440.23 \pm 11,241.10$ บาทต่อตัว มีผลตอบแทนสุทธิเท่ากับ $9,541.78 \pm 2,548.59$ บาทต่อตัว เมื่อพิจารณาเฉพาะผลตอบแทนในรูปเงินสดเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนจะมีกำไรเท่ากับ $19,207.81 \pm 7,243.85$ บาทต่อตัว และเกษตรกรผู้เลี้ยงแม่เพื่อผลิตลูกจะมีกำไรเท่ากับ $15,266.71 \pm 9,412.54$ บาทต่อตัว สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับการผลิตแพะเนื้อ ชาญชัย วงษาเสน (2560) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนเลี้ยงแพะเนื้อเพื่อเป็นอาชีพเสริมในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกรรายย่อยเพื่อเป็นอาชีพเสริม ส่วนใหญ่เกษตรกรมักเริ่มเลี้ยงฟาร์มขนาดเล็ก (พ่อพันธุ์เฉลี่ย 1 ตัว แม่พันธุ์เฉลี่ย 20 ตัว อายุการใช้งาน 5 ปี) ต้นทุนรวมทั้งสิ้น (TC) เท่ากับ 688,005 บาท ต้นทุนคงที่ (TFC) เท่ากับ 322,400 บาท ต้นทุนผันแปร (TVC) เท่ากับ 365,605 บาทและต้นทุนเฉลี่ย 3,887 บาทต่อตัว ส่วนใหญ่จำหน่ายแพะเพศเมียเพื่อทำพันธุ์ในราคา 5,500 บาทต่อตัว และแพะเพศผู้สำหรับบริโภค (แพะมีชีวิต) ในราคา 3,500 บาทต่อตัว เฉลี่ยกำไรสุทธิ 1,262 บาทต่อตัว การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงิน พบว่ามูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 84,363 บาท อัตรา

ผลตอบแทนภายในของฟาร์ม (IRR) เท่ากับ 22% และมีระยะคืนทุนโครงการเลี้ยงแพะเนื้อ (PB) เท่ากับ 3 ปี 9 เดือน

2.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตลาด

การศึกษาวิจัยการตลาดแพะเนื้อเป็นการศึกษาถึงโครงสร้างตลาด ลักษณะตลาด วิธีการตลาด และส่วนเหลือการตลาด ซึ่งจากการศึกษาการตลาดแพะเนื้อ พบว่า ลักษณะโครงสร้างตลาดแพะเนื้อมีชีวิตเป็นลักษณะตลาดผู้ขายมากมาย และผู้ซื้อมากมาย โดยวิธีการตลาดแพะเนื้อเริ่มจากเกษตรกรที่ต้องการจะขายแพะเนื้อ ขายแพะเนื้อมีชีวิตให้เกษตรกรด้วยกันเองเพื่อไปขยายพันธุ์หรือขุนต่อ ขายให้กับผู้บริโภคโดยตรง และขายให้พ่อค้าขายปลีกเนื้อแพะชำแหละ นอกจากนี้ก็จะขายให้กับพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น ที่มารับซื้อจากเกษตรกรในหมู่บ้าน หลังจากนั้นพ่อค้ารวบรวมแพะเนื้อมีชีวิตจะขายแพะเนื้อมีชีวิตต่อให้กับผู้บริโภคเกษตรกร และพ่อค้าขายปลีกเนื้อแพะชำแหละต่อไป โดยส่วนใหญ่จะขายเนื้อแพะชำแหละให้กับร้านอาหาร / ภัตตาคาร/โรงแรม สำหรับส่วนเหลือการตลาดและต้นทุนการตลาดของพ่อค้าในระดับต่าง ๆ ในตลาดแพะเนื้อ พบว่า ส่วนเหลือการตลาดแพะเนื้อมีชีวิตจนกระทั่งขายปลีกเป็นเนื้อแพะชำแหละเท่ากับ 106.32 บาทต่อกิโลกรัม แยกเป็นต้นทุนการตลาดทั้งหมด 89.51 บาทต่อกิโลกรัม และกำไรทั้งหมดของพ่อค้าคนกลางเท่ากับ 16.81 บาทต่อกิโลกรัม เมื่อพิจารณาถึงต้นทุนการตลาด พ่อค้าขายปลีกเนื้อแพะชำแหละมีต้นทุนการตลาดมากที่สุดเท่ากับ 84.40 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนใหญ่อยู่ในรูปของมูลค่าสูญเสียน้ำหนักในการฆ่า 43.93 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนพ่อค้ารวบรวมแพะเนื้อมีชีวิตมีต้นทุนการตลาดเท่ากับ 5.11 บาทต่อกิโลกรัม โดยส่วนใหญ่เป็นค่าขนส่ง 2.46 บาทต่อกิโลกรัม ปัจจัยที่มีผลต่อส่วนเหลือการตลาด คือ ราคาแพะเนื้อ ปริมาณแพะเนื้อ และค่าใช้จ่ายทางการตลาด ส่วนประสิทธิภาพการตลาดมีค่าเท่ากับ 261.54 ซึ่งมีค่าสูง แสดงว่าตลาดแพะเนื้อมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2557) นอกจากการศึกษการตลาดแพะเนื้อของไทยแล้วยังมีการศึกษการตลาดแพะเนื้อในระดับภูมิภาค ซึ่ง สุธา โอมณี (2560) ได้ศึกษารูปแบบการเลี้ยงและวิธีการตลาดแพะเนื้อ กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า เกษตรกรจำหน่ายแพะเนื้อ 3 แห่ง คือ 1) ภายในจังหวัด โดยจำหน่ายให้กับผู้บริโภค หรือพ่อค้าคนกลาง 2) ภายในจังหวัดและแหล่งต่างจังหวัด และ 3) แหล่งต่างจังหวัด โดยส่วนใหญ่เกษตรกรจะจำหน่ายแพะภายในจังหวัดให้กับเพื่อนเกษตรกร เพื่อนำไปเลี้ยงต่อ และจำหน่ายให้ผู้บริโภคโดยตรง การจำหน่ายใช้วิธีชั่งน้ำหนัก ราคา 70-120 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งจากการศึกษายังพบว่าเกษตรกรประสบปัญหาไม่ทราบแหล่งจำหน่ายที่แน่นอน อีกทั้ง พัฒนศักดิ์ ปทุมวัน และคณะ (2562) ได้ทำการศึกษการตลาดและช่องทางการจัดจำหน่าย เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศสนับสนุนเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า องค์ประกอบด้านการตลาด มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่เกษตรกรให้ความนิยมมากที่สุดคือ แพะเนื้อที่จำหน่ายแบบมีชีวิต 2) ด้านราคา พบว่า เกษตรกรนิยมจำหน่ายแพะเนื้อมีชีวิตแบบชั่งน้ำหนักโดยคิดราคาตามน้ำหนักตัวของแพะเนื้อ รองลงมาคือการซื้อขายพ่อแม่พันธุ์ที่ดูจากความสมบูรณ์และสายพันธุ์ของพ่อแม่พันธุ์ 3) ด้านช่องทางการจำหน่าย พบว่า รูปแบบช่องทางการจำหน่ายระหว่างเกษตรกรกับพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นรายย่อยคือรูปแบบที่ใช้ในการติดต่อซื้อขายมากที่สุดในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 1.4) ด้านการสื่อสารการตลาด พบว่า

เป็นลักษณะรูปแบบการตลาดทางตรง โดยเกษตรกรใช้โทรศัพท์ และแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน ในการติดต่อสื่อสารมากที่สุด ในส่วนของช่องทางการจัดจำหน่ายแพะของเกษตรกร มี 6 ช่องทาง ประกอบด้วย การจำหน่ายพ่อแม่พันธุ์ระหว่างเกษตรกรด้วยกัน การจำหน่ายให้กับชาวบ้านทั่วไป การจำหน่ายให้ชาวมุสลิม การจำหน่ายให้กับกลุ่มหรือเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ การจำหน่ายให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะที่รับซื้อเพื่อรวบรวมแพะขายให้กับพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นรายใหญ่ และการจำหน่ายให้พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นรายย่อย

2.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแพะเนื้อ

รูปแบบในการเลี้ยงแพะเนื้อในปัจจุบัน วัตถุประสงค์หลักในการเลี้ยงเพื่อจำหน่าย พันธุ์แพะที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ลูกผสม วิธีการเลี้ยงมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละสถานที่ การเลี้ยงแพะเกษตรกรใช้แรงงานครัวเรือนในการจัดการฟาร์มแพะ ใช้พืชอาหารที่หาได้ในท้องถิ่น รวมถึงผลพลอยได้ทางการเกษตรมาใช้เลี้ยงแพะ เป็นการลดต้นทุนในการผลิต แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะ เป็นเกษตรกรรายย่อย ขาดทักษะในการจัดการฟาร์มที่ดี แต่ความต้องการแพะเนื้อเพิ่มมากขึ้น ภาครัฐมีการส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงแพะมากขึ้น ทั้งนี้ควรมีการพัฒนาการเลี้ยงแพะให้เป็นระบบแบบมืออาชีพ มีการวางแผนการปฏิบัติทั้งในระยะสั้น และระยะยาว เพื่อให้มีผลผลิตออกจำหน่ายทั้งปี และควรหาต้นทุน ผลตอบแทน เพื่อจะได้ทราบผลประกอบการจากการเลี้ยงแพะ และนำไปปรับปรุงการผลิตให้เหมาะสมต่อไป (สุธา โอมณี, 2559) ในปัจจุบันการเลี้ยงแพะในประเทศไทยเพื่อการบริโภคเนื้อมีอัตราที่เพิ่มขึ้นทำให้การผลิตแพะเป็นที่นิยมมากขึ้น โดยส่วนใหญ่เป็นการผลิตจากเกษตรกรรายย่อย การจัดการด้านอาหารเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดโดยเฉพาะอาหารชั้น เพื่อให้สัตว์ได้รับโปรตีนและพลังงานเพียงพอ สำหรับการเจริญเติบโตตามความต้องการและใช้ระยะเวลาในการขุนที่สั้นลง อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าการเพิ่มระดับอาหารชั้นในการขุนแพะ สามารถเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตได้มากขึ้น แต่เมื่อคำนึงถึงต้นทุนในการผลิต พบว่ามีค่าเพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นเกษตรกรจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงราคาวัตถุดิบที่ใช้เป็นอาหารชั้น หรืออาหารหยาบที่มีราคาไม่สูงและมีคุณภาพเหมาะสมสำหรับการขุนแพะ เพื่อให้การผลิตเป็นไปตามเป้าหมายและได้ผลกำไรที่มากขึ้น ณัฐเรขา พลศิริ และคณะ (2558) พบว่า การใช้กระถินตากแห้งแทนอาหารชั้นสำเร็จในการขุนแพะเนื้อ มีอัตราการเจริญต่ำกว่าการขุนด้วยอาหารชั้นสำเร็จรูป และพบว่าการใช้ประโยชน์ได้ของไนโตรเจนจากอาหารชั้นสำเร็จรูปมีประสิทธิภาพดีกว่าจากกระถินตากแห้ง ในด้านของต้นทุนอาหาร พบว่าการใช้แหล่งอาหารที่มีคุณภาพรองลงมามีผลทำให้ต้นทุนของอาหารต่ำกว่าการใช้อาหารคุณภาพดีเมื่อเปรียบเทียบการขุนแพะใน 1 กิโลกรัม แต่เมื่อเปรียบเทียบระยะเวลาที่ให้ในการขุนพบว่าการใช้อาหารคุณภาพต่ำคือ กระถินตากแห้งต้องใช้เวลามากกว่าการใช้อาหารคุณภาพดีคือหญ้าแพงกล้าร่วมกับอาหารชั้นสำเร็จถึง 3.6 เท่าเพื่อให้ได้น้ำหนักที่เท่ากัน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การตลาด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแพะเนื้อ นำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้

2.2 แนวคิดและทฤษฎี

2.2.1 แนวคิดต้นทุนการผลิต

1) แนวคิดในการจัดทำต้นทุนการผลิตปศุสัตว์

ต้นทุนการผลิตปศุสัตว์ ตามความหมายของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2561)

1.1) ต้นทุนการผลิตของผลผลิตปศุสัตว์ของเกษตรกร คือ เป็นต้นทุนของผลผลิตปศุสัตว์ที่ยังอยู่ในฟาร์มของเกษตรกร ค่าใช้จ่ายที่นำมาคิดเป็นต้นทุนการผลิตจะต้องครอบคลุมตั้งแต่เริ่มต้นทำการเลี้ยงจนกระทั่งโตได้ขนาดและน้ำหนักตามมาตรฐานหรือสามารถให้ผลผลิตตามมาตรฐานกำหนดจึงจะสามารถนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิตได้ หากลงทุนแล้วไม่มีผลผลิตหรือผลเสียหายหมดก็ไม่สามารถคำนวณหาต้นทุนของผลผลิตได้จะมีแต่เพียงค่าใช้จ่ายตามกิจกรรมการผลิตเท่านั้น ดังนั้นจึงไม่นับเป็นต้นทุนการผลิต

1.2) ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ คือการคิดค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทั้งหมดในช่วงเวลาของการผลิตใช้เท่าไรก็คิดค่าใช้จ่ายเท่านั้น และคิดทั้งที่จ่ายไปเป็นเงินสดจากการจ้างการซื้อและการเช่าทั้งของการใช้แรงงานและวัสดุต่าง ๆ อีกทั้งมีการประเมินค่าใช้จ่ายกรณีที่ใช้แรงงานวัสดุต่าง ๆ ที่เป็นของตนเอง (รวมทั้งสมาชิกครอบครัว) ที่ไม่ได้จ้างไม่ได้ซื้อไม่ได้เช่านั้นด้วย และยังต้องคิดค่าเสียโอกาสการลงทุนเฉพาะรายการที่เป็นเงินสดเท่านั้นตามทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้เป็นมาตรฐาน

1.3) ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย คือ การคิดค่าใช้จ่ายของเกษตรกรทุกรายที่เป็นตัวอย่าง ไม่ใช่ของรายใดรายหนึ่ง และคิดเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักด้วยจำนวนตัวสัตว์ที่เลี้ยงสำหรับปศุสัตว์ของทุกตัวอย่าง

กล่าวโดยสรุปก็คือ ต้นทุนการผลิตปศุสัตว์ หมายถึง ค่าใช้จ่ายหรือมูลค่าการใช้จ่ายจ่ายการผลิตทั้งปัจจัยผันแปรและปัจจัยคงที่ ทั้งที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสดที่นำมาใช้ในการประกอบการผลิตเพื่อให้เกิดการผลิตดำเนินการไปจนถึงสิ้นสุดขบวนการผลิตในช่วงเวลาหรือรุ่นของการผลิตหนึ่งๆที่กำหนด

2) คำนียามและโครงสร้างต้นทุนการผลิตปศุสัตว์

2.1) ต้นทุนผันแปร ประกอบด้วยปัจจัยผันแปรต่าง ๆ ดังนี้

2.1.1) ค่าแรงงาน หมายถึง แรงงานที่นำมาใช้ในการประกอบการผลิตในกิจกรรมซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่แสดงในรูปของเงินสดในกรณีที่ได้มีการจ้างแรงงาน และไม่เป็นเงินสดในกรณีที่แรงงานนั้นเป็นของสมาชิกในครัวเรือนให้ใช้อัตราค่าจ้างรายวันขั้นต่ำในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นค่าจ้างของแรงงานครัวเรือน ค่าแรงงานแบ่งตามลักษณะการทำงาน ดังนี้

ค่าแรงงานในการเลี้ยง ได้แก่ การผสมอาหาร การขนอาหาร เตรียมและให้อาหาร-น้ำทำความสะอาดโรงเรือน ให้อาหารรักษาโรคควักชันดูแลรักษาและอื่น ๆ ทั้งนี้ได้รวมค่าแรงงานในการเก็บผลผลิตของปศุสัตว์บางชนิดได้แก่ สุกร ไก่เนื้อ ไก่ไข่ แรงงานการเก็บผลผลิต เช่น คัด จับ ชั่ง สำหรับ สุกร ไก่เนื้อ และ ไก่ไข่ คัดไข่ บรรจุไข่ สำหรับไก่ไข่ เป็นต้น

ค่าแรงงานในการเก็บผลผลิต ในที่นี้ใช้เฉพาะโคนมเท่านั้น คือ ค่าแรงงานในการรีดนม ได้แก่ แรงงานทำความสะอาดตัวแม่โคเพื่อเตรียมรีดนม และแรงงานการรีดนม เนื่องจากเป็นค่าใช้จ่าย

สำคัญและมีผลต่อต้นทุนการผลิต สำหรับสินค้าชนิดอื่น ๆ มีเพียงเล็กน้อยจึงนำไปรวมเป็นค่าแรงงานในการเลี้ยง

2.1.2) ค่าบริหารจัดการ หมายถึง ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานของฟาร์มโดยเจ้าของฟาร์ม ผู้จัดการ เสมียน สัตวแพทย์ สัตวบาล เป็นต้น

2.1.3) ค่าวัสดุ หมายถึง ค่าใช้จ่ายต่างๆที่นำมาใช้ในการประกอบการผลิตแล้วหมดสภาพไปรวมทั้งอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตบางชนิดที่ใช้ได้เพียงรุ่นการผลิตนั้นๆ เพียงครั้งเดียว ประกอบด้วย

ค่าพันธุ์สัตว์ หมายถึง ค่าพันธุ์ปศุสัตว์ที่ซื้อมาเลี้ยงเพื่อผลิตให้ได้ผลผลิต คือ ขนาด และน้ำหนักตามระยะเวลา หรือรุ่นของการเลี้ยง ซึ่งค่าพันธุ์สุกร จะหมายถึง ค่าพันธุ์ลูกสุกรหลังหย่านม อายุประมาณ 8-10 สัปดาห์ และมีน้ำหนักประมาณ 20 กิโลกรัม เพื่อผลิตสุกรขุน

ค่าผสมพันธุ์ หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการผสมเทียมพันธุ์สัตว์ จำงผสมตามธรรมชาติ เช่น โคนม โคเนื้อ กระบือ สุกร เป็นต้น

2.1.4) ค่าอาหาร หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารสำหรับเลี้ยงปศุสัตว์ที่ทำการผลิตมีทั้งอาหารผสมและอาหารสำเร็จรูป

อาหารผสม หมายถึง อาหารที่ได้ทำการผสมวัตถุดิบที่บดละเอียดแล้วหลายๆ อย่างคลุกเคล้าให้เข้ากันโดยมากจะเติมยาปฏิชีวนะ วิตามิน แร่ธาตุลงไปตามความต้องการของปศุสัตว์ชนิดนั้น วัตถุดิบที่ใช้ผสม เช่น รำ ปลายข้าว กากถั่วเหลือง ปลาป่น ข้าวโพด เป็นต้น

อาหารสำเร็จรูป หมายถึง อาหารที่สามารถนำไปใช้เลี้ยงสัตว์ได้โดยตรงโดยไม่ต้องนำวัตถุดิบต่าง ๆ มาผสมอีกมีทั้งอาหารสำเร็จรูปแบบเป็นผง และแบบเป็นเม็ดซึ่งแบบเป็นเม็ดก็คือการนำเอาอาหารที่ได้ผสมสำเร็จแล้วไปผ่านกรรมวิธีการอัดเม็ดและสามารถกำหนดขนาดให้เหมาะสมกับอายุของปศุสัตว์ชนิดนั้น ๆ ได้

2.1.5) ค่ายาป้องกันโรค หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยาวัคซีน และวิตามินต่างๆ ที่ใช้ในการป้องกันและรักษาโรคปศุสัตว์ เช่น วัคซีนป้องกันโรคปากเท้าเปื่อย วัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิล วัคซีนอหิวาต์ วัคซีนไขน้มนม ยารักษาโรคหวัด ยารักษาโรคท้องเสีย วิตามิน เป็นต้น

2.1.6) ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และอื่นๆ หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเลี้ยงปศุสัตว์ชนิดนั้น

2.1.7) ค่าวัสดุสิ้นเปลือง หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ที่มีอายุการใช้งานสั้น คือไม่เกิน 1 ปี และมูลค่าต่อหน่วยต่ำหรือไม่เกิน 500 บาท เช่น แปรง ไม้กวาด ถุงมือ สายยาง พลับ จอบ รองเท้าบูท หลอดไฟฟ้า เป็นต้น

2.1.8) ค่าซ่อมแซมโรงเรือนอุปกรณ์ หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการซ่อมโรงเรือนเครื่องมือ และอุปกรณ์ทางการเกษตรต่างๆ ที่ชำรุด ให้สามารถใช้งานได้ตามปกติ และค่าซ่อมดังกล่าวต้องเป็นค่าซ่อมเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น

การพิจารณาว่าการซ่อมครั้งใดเป็นการซ่อมเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือเป็นการซ่อมใหญ่ ให้พิจารณาว่า ถ้าซ่อมแล้วอายุการใช้งานเพิ่มขึ้นหรือไม่ ถ้าเพิ่มขึ้นก็ถือว่าการซ่อมนั้นเป็นการซ่อมใหญ่ และ

ตีมูลค่าเป็นทรัพย์สิน ให้คำนวณมูลค่า และอายุการใช้งานมาใหม่ด้วย แต่ถ้าอายุการใช้งานไม่เพิ่มขึ้น เป็นเพียงการซ่อมเพื่อให้เครื่องมืออุปกรณ์ใช้งานได้ดีตามปกติเท่านั้น ให้ถือว่าเป็นการซ่อมเล็ก ๆ น้อย ๆ

2.1.9) ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการประเมินการลงทุนในมูลค่าปัจจัยผันแปรเฉพาะที่เป็นเงินสด ทั้งหมดของการผลิตปศุสัตว์ ในรุ่นการผลิตหนึ่งๆ ซึ่งมูลค่าปัจจัยที่นำมาใช้ในการผลิตปศุสัตว์ต้องเสียโอกาสที่จะนำไปใช้ในกิจกรรมอื่นๆ ที่สามารถสร้างผลผลิตได้ เช่น นำเงินไปซื้อปัจจัยประเภทวัสดุ คือซื้อจำนวนปศุสัตว์ ซื้ออาหาร ซื้อยารักษาโรค ซึ่งจำนวนเงินดังกล่าวต้องเสียโอกาสที่จะได้รับผลตอบแทนจากการนำไปใช้ในกิจกรรมอื่น เช่น ฝากธนาคารหรือให้กู้ยืม ดังนั้น ค่าเสียโอกาส จึงเป็นค่าใช้จ่ายประเมินส่วนหนึ่งในการคำนวณต้นทุนการผลิตปศุสัตว์ โดยมีสูตรคำนวณ ดังนี้

$$OPC = TVC \times M \times i$$

โดยที่ OPC = ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนต่อรุ่น
 TVC = ต้นทุนผันแปรทั้งหมดต่อหน่วย เฉพาะที่เป็นเงินสด
 M = ช่วงเวลาการผลิต ตั้งแต่เริ่มการผลิตจนถึงเก็บผลผลิต
 i = อัตราค่าเสียโอกาส ส่วนใหญ่ใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้

2.2) ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วยปัจจัยคงที่ต่างๆ ดังนี้

2.2.1) ค่าเช่าที่ดิน หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการนำที่ดินไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมทำฟาร์มปศุสัตว์ชนิดนั้น ๆ ซึ่งจะแสดงเป็นเงินสดในกรณีที่มีการเช่าที่ดินเกิดขึ้นจริงและไม่เป็นเงินสดในกรณีที่ดินนั้นเป็นที่ดินของตนเองซึ่งจะต้องประเมินมูลค่าของค่าเช่าที่ดินทั้งนี้ค่าเช่าที่ดินได้รวมถึงค่าภาษีที่ดินเรียบร้อยแล้วซึ่งค่าภาษีที่ดินจะต้องแสดงเป็นเงินสดแต่เนื่องจากมีมูลค่าเพียงเล็กน้อยจึงมิได้แยกมูลค่าออกมาชัดเจน ดังนั้นจึงให้ถือรวมเป็นค่าเช่าที่ดินเพียงรายการเดียว

2.2.2) ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สิน หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการประเมินกระจายมูลค่าของทรัพย์สินที่ซื้อไว้ใช้งานไปสู่ช่วงการผลิตต่าง ๆ ตลอดอายุการใช้งานของทรัพย์สินนั้น และจะแสดงมูลค่าไม่เป็นเงินสดการประเมินค่าเสื่อมหรือค่าสึกหรอสามารถคำนวณได้หลายวิธีในที่นี้ใช้วิธี The Straight Line Method ซึ่งเป็นวิธีการคำนวณที่ง่ายที่สุดและนิยมใช้กันมาก ดังนั้น สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรจึงได้กำหนดให้ใช้วิธีการนี้ โดยมีวิธีการคำนวณดังนี้

$$D = \frac{(P-S)}{N} \times M \times U$$

โดยที่ D = ค่าเสื่อมราคาต่อรุ่น
P = มูลค่าแรกซื้อหรือสร้าง
S = มูลค่าซาก
N = อายุการใช้งาน
M = ช่วงเวลาการผลิต (เดือน) ตั้งแต่เริ่มการผลิตจนถึงเก็บผลผลิต (รุ่น)
U = ร้อยละการใช้งานของทรัพย์สินในการผลิตปศุสัตว์นี้

2.2.3) ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในทรัพย์สิน หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการประเมินมูลค่าทรัพย์สินที่เสียโอกาสได้รับผลตอบแทนจากการนำปัจจัยประเภททุนไปใช้ในกิจกรรมอื่นๆ ที่สามารถสร้างผลผลิตได้และการคิดอัตราค่าเสียโอกาสนั้นจะใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้

สำหรับการคำนวณค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในทรัพย์สิน ถ้าเป็นการคำนวณต้นทุนการผลิตในรอบ 1 ปีการผลิต มูลค่าปัจจัยคงที่ที่นำมาคิดค่าเสียโอกาสนิยมใช้ค่าเฉลี่ยของมูลค่าทรัพย์สินต้นปี และปลายปี บางครั้งอาจมีปัญหาเกี่ยวกับมูลค่าปลายปีอาจใช้มูลค่าต้นปีอย่างเดียวกก็ได้ หรือถ้าต้องการขจัดปัญหาการประเมินราคาอาจจะใช้วิธีการคิดค่าเสียโอกาสโดยใช้มูลค่าแรกซื้อหรือสร้างบวกด้วยมูลค่าซากหารด้วย 2 ซึ่งจะเป็นการกระจายค่าเสียโอกาสที่มีค่าคงที่ทุกปี แต่ในแนวคิดจะใช้วิธีราคามูลค่าซากให้เป็นศูนย์ หรือไม่มีมูลค่าซากเพื่อลดความยุ่งยากในการคำนวณวิธีการคำนวณ มีดังนี้

การคำนวณค่าเสียโอกาสแบบคงที่ทุกปีเมื่อไม่มีมูลค่าซากหรือให้มูลค่าซากเป็นศูนย์ (0) สูตรคำนวณมาตรฐานคือ

$$OPI = \frac{(P+0)}{2} \times i \times M \times U$$

โดยที่ OPI = ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในทรัพย์สินต่อรุ่น
P = มูลค่าต้นปีแรกซื้อหรือสร้าง
i = อัตราค่าเสียโอกาสใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้
M = ช่วงเวลาการผลิต (เดือน) ตั้งแต่เริ่มการผลิตจนถึงเก็บผลผลิต (รุ่น)
U = ร้อยละการใช้งานของทรัพย์สินในการผลิตปศุสัตว์นี้

2.3) ต้นทุนการผลิตทั้งหมด หมายถึง ผลรวมค่าใช้จ่ายทั้งหมดของต้นทุนผันแปร และต้นทุนคงที่ ทั้งที่เป็นเงินสด และประเมิน ซึ่งประกอบด้วย

2.3.1) ต้นทุนการผลิตปศุสัตว์ทั้งหมดเฉลี่ยต่อตัว หมายถึง ค่าใช้จ่ายหรือมูลค่าการใช้ปัจจัยการผลิตทั้งปัจจัยผันแปร และปัจจัยคงที่ ทั้งที่เป็นเงินสด และไม่เป็นเงินสด ที่นำมาใช้ในการประกอบการ

ผลิตเพื่อให้การผลิตดำเนินการไปจนถึงสิ้นสุดขบวนการผลิตในช่วงเวลาหรือรุ่นของการผลิตหนึ่งๆ ที่กำหนด หารด้วย จำนวนปศุสัตว์ (ตัว) ที่ขายหรือเก็บผลผลิต หน่วยเป็น บาทต่อตัว

2.3.2) ต้นทุนการผลิตปศุสัตว์ทั้งหมดเฉลี่ยต่อ 1 กิโลกรัม หมายถึง ต้นทุนการผลิตปศุสัตว์ทั้งหมดเฉลี่ยต่อตัวหารด้วยน้ำหนักเฉลี่ยต่อตัว (กิโลกรัม) หน่วยเป็น บาทต่อกิโลกรัม

ในการคำนวณต้นทุนการผลิตปศุสัตว์ จะมีบางรายการที่เป็นผลพลอยได้จากการเลี้ยงสัตว์ สามารถนำมาคำนวณเป็นรายได้จากการเลี้ยงปศุสัตว์ชนิดนั้น ๆ ได้แก่ มูลค่าสัตว์ปลดระวาง มูลสัตว์ ถูอาหาร โดยจะนำรายการดังกล่าวมาหักออกจากต้นทุนการผลิตทั้งหมด (ค่าใช้จ่าย) ดังนี้

มูลค่าสัตว์ปลดระวาง หมายถึง ราคาตัวสัตว์ที่ใช้งานหรือให้ผลผลิตมาระยะหนึ่งแล้วปลดระวางหรือคัดออกขาย เนื่องจากให้ผลผลิตไม่คุ้มค่าใช้จ่าย

ผลพลอยได้จากการเลี้ยงสัตว์ หมายถึง ผลผลิตรองที่ไม่ใช่ผลผลิตหลักจากการเลี้ยงปศุสัตว์ชนิดนั้น เช่น มูลสัตว์ที่ขายได้ของรุ่นนั้น ๆ ถูอาหารสัตว์ เป็นต้น

2.2.2 แนวคิดการตลาด

1) ความหมายของตลาด

สมคิด ทักษิณาวินิสุทธิ์ (2546) กล่าวว่า ตลาด คือ กลุ่มของผู้ซื้อและผู้ขายเสรีที่มาทำการซื้อขายซึ่งกันและกัน หรือบริเวณที่อุปสงค์และอุปทานที่สภาพคล้ายคลึงกันมาพบกัน ตลาดนั้นอาจมีสถานที่หรือไม่มีสถานที่ก็ได้ ตลาดอาจมีรูปแบบ (Formal) หรือไม่มีรูปแบบ (Informal) ก็ได้ ตลาดที่มีรูปแบบนั้น ผู้ที่จะเข้ามาทำธุรกิจในตลาดจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ตลาดกำหนดไว้ ส่วนตลาดที่ไม่มีรูปแบบ ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถตกลงซื้อขายกันอย่างไรก็ได้

การตลาดสินค้าเกษตร เป็นผลจากการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของธุรกิจ ในการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการ จากจุดเริ่มต้นของการผลิตสินค้าเกษตรจนกระทั่งสินค้าเหล่านั้นถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้าย

2) วิธีการตลาดหรือช่องทางการตลาด หมายถึง การแสดงให้ทราบว่าสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งเมื่อเคลื่อนย้ายจากผู้ผลิตแล้วไปสู่คนกลางประเภทใดบ้าง คนกลางแต่ละประเภทได้รับในปริมาณเท่าใด สินค้านั้นไปสู่มือผู้บริโภคคนสุดท้าย โดยปกติจะแสดงปริมาณในรูปร้อยละ สินค้าบางชนิดก่อนเคลื่อนย้ายจากผู้ผลิตอาจมีรูปร่างอย่างหนึ่งแต่เมื่อถึงมือผู้บริโภคอาจมีรูปร่างอีกอย่างหนึ่ง สินค้าบางชนิดอาจเกิดความสูญเสียระหว่างการเคลื่อนย้าย ดังนั้นในการวิเคราะห์วิธีการตลาด จำเป็นต้องยึดถือลักษณะใดลักษณะหนึ่งเป็นหลัก แล้วเทียบลักษณะที่ไม่เหมือนกันให้เป็นหน่วยเดียวกันกับลักษณะที่ยึดเป็นหลัก จึงทำการวิเคราะห์ได้ (สมคิด ทักษิณาวินิสุทธิ์, 2546)

3) ส่วนเหลือการตลาด (Marketing Margin) หมายถึง ความแตกต่างระหว่างราคาที่ผู้บริโภคจ่ายหรือราคาขายปลีก (Retail Price: Pr) กับราคาจากผู้ผลิตหรือเกษตรกรที่ได้รับ (Farm Price: Pf) เนื่องจากในระบบตลาดสินค้าเกษตรโดยทั่วไปผู้ผลิตและผู้บริโภคมิได้ซื้อขายกันโดยตรง ผู้ผลิตและผู้บริโภคอยู่กันคนละแห่ง ประกอบกับลักษณะสินค้าเกษตรที่ผู้ผลิตผลิตได้ส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในลักษณะที่ผู้บริโภคต้องการ จึงต้องมีคนกลางทางการตลาดประเภทต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ราคาขายปลีกที่ผู้บริโภคจ่าย สะท้อนถึงอุปสงค์

ของผู้บริโภคต่อสินค้านั้น ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณและราคาในระดับขายปลีก ซึ่งเรียกว่าอุปสงค์ขั้นปฐมหรือขั้นต้น (Primary Demand) ซึ่งเป็นความต้องการที่ส่งผลให้ผู้ประกอบการเกิดความจำเป็นต้องทำการผลิตที่จะไปใช้ผลิตสินค้าตอบสนองความต้องการในขั้นปฐมดังกล่าว และรวมถึงปัจจัยต่างๆ ที่จะถูกนำไปใช้ในกระบวนการตลาด

ความต้องการปัจจัยการผลิตในระดับฟาร์มเป็นความต้องการของเกษตรกร ส่วนปัจจัยที่ใช้ในกระบวนการตลาดเป็นความต้องการของคนกลางประเภทต่าง ๆ ในการทำธุรกิจ คนกลางไม่ได้เป็นผู้บริโภคสินค้าเอง ซึ่งความต้องการของคนกลางเหล่านี้เรียกว่าอุปสงค์สืบเนื่อง (Derived Demand) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณและราคาในระดับฟาร์ม และระดับคนกลางประเภทต่าง ๆ ก่อนถึงระดับขายปลีก

โดยมีสูตรที่เกี่ยวข้องกับส่วนเหลือการตลาด ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ส่วนเหลือการตลาด} &= \text{ราคาของผู้บริโภคจ่าย} - \text{ราคาที่เกษตรกรได้รับ} \\ \text{กำไรที่พ่อค้าคนกลางได้รับ} &= \text{ราคาของผู้บริโภคจ่าย} - (\text{ค่าใช้จ่ายทางการตลาด} + \text{ราคาที่เกษตรกรได้รับ}) \end{aligned}$$

ส่วนเหลือการตลาด แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน (สมพร อิศวิลานนท์, 2546) คือ

1. ต้นทุนการตลาด หมายถึงผลตอบแทนที่ได้รับจากการใช้ปัจจัยต่างๆ ในการผลิตสินค้า แปรรูปและการทำหน้าที่การตลาดอื่นๆ เช่น การซื้อ การขาย การเก็บรักษา การขนส่ง การเสี่ยงภัย การบริการด้านการเงิน การแข่งขันคุณภาพ เป็นต้นโดยนับตั้งแต่จุดที่สินค้าเริ่มเคลื่อนย้ายจากมือผู้ผลิตหรือเกษตรกรไปจนกระทั่งถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้ายผลตอบแทนที่ได้นั้นประกอบไปด้วย ค่าจ้าง ค่าเช่า และค่าดอกเบี้ยซึ่งก็คือผลตอบแทนต่อแรงงาน ที่ดินหรืออาคารสำนักงาน และทุนตามลำดับ ในการพิจารณาด้านทุนการตลาดของสินค้าแต่ละชนิดจำเป็นต้องทราบถึงวิธีการตลาดของสินค้านั้นโดยเฉพาะสินค้าเกษตรแต่ละชนิดมีความแตกต่างกัน เช่น บางอย่างเน่าเสียง่ายบางอย่าง ต้องมีกระบวนการแปรรูปหลายขั้นตอน บางอย่างผลิตได้เฉพาะบางฤดูกาล ทำให้จำนวนคนกลางในตลาดสินค้าแต่ละชนิดมีความแตกต่างกันอันเป็นผลให้ส่วนประกอบของต้นทุนการตลาดของสินค้าแต่ละชนิดแต่ละประเภทจึงมีมากน้อยแตกต่างกันไป

2. ค่าบริการการตลาด หมายถึงผลตอบแทนต่อการบริการของคนกลางในตลาดแต่ละระดับอันได้แก่ ผลตอบแทนหรือกำไรต่อการบริการของผู้ขายปลีก ผู้ขายส่ง ผู้รวบรวมรายหน้า และผลตอบแทนต่อกิจกรรมการแปรรูปของพ่อค้าแปรรูป ผลตอบแทนต่อการบริการของคนกลางตลาดในแต่ละระดับนั้นจะแตกต่างกันไปตามชนิดของสินค้า

เมื่อพิจารณาส่วนประกอบของส่วนเหลือการตลาดจะเห็นว่าส่วนเหลือการตลาดจะเป็นปัจจัยอันหนึ่งที่จะช่วยในการศึกษาพฤติกรรมการณ์ดำเนินการของระบบการตลาดของสินค้านั้นๆ โดยจะสามารถชี้ให้เห็นว่า เงินที่ผู้บริโภควางไปในการซื้อสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งจะตกไปถึงมือผู้ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ผู้ผลิต ผู้แปรรูป พ่อค้าในระดับตลาดต่างๆ เป็นสัดส่วนเท่าใดผู้ใดและในตลาดระดับใดมีค่าใช้จ่ายอะไรบ้างมากน้อยเพียงใดตลอดจนพ่อค้าในระดับใดได้รับผลตอบแทนเป็นสัดส่วนมากน้อยเพียงใดทั้งยังช่วยในการวิเคราะห์การตลาดของสินค้านั้นด้วยเมื่อพิจารณาว่าส่วนเหลือการตลาดมีแนวโน้มไปในทางใดทาง

หนึ่งในช่วงเวลาหนึ่งแล้วอาจจะสามารถศึกษาและวิเคราะห์ได้ว่าเหตุใดส่วนเหลือของการตลาดของสินค้านั้นๆ มีแนวโน้มไปในลักษณะเช่นนั้นพฤติกรรมส่วนใดในระบบตลาดที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะนั้นเป็นต้น

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงส่วนเหลือการตลาด (สมคิด ทักษิณาวินิจฉัย, 2546)

ได้แก่

1. ระดับราคาสินค้าโดยทั่วไปเปลี่ยนแปลง จะทำให้ราคาสินค้าและค่าใช้จ่ายการตลาดเปลี่ยนแปลง ซึ่งก็จะส่งผลให้ส่วนเหลือการตลาดเปลี่ยนแปลง

2. ปริมาณสินค้าที่เข้าสู่ตลาด สินค้าเกษตรกรรมส่วนใหญ่จะออกเป็นฤดูกาล อุปทานจะไม่สม่ำเสมอตลอดปี ช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดมาก และมีผลผลิตส่วนเกินเข้าตลาดมากขึ้น จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพทางการตลาดสูงขึ้น ต้นทุนการตลาดต่อหน่วยผลผลิตลดลง ระดับราคาขายปลีกก็จะลดลง เป็นผลทำให้ส่วนเหลือการตลาดลดลง

3. การปรับปรุงเทคโนโลยีต่างๆ ของคนกลางทางการตลาดประเภทต่าง ๆ หากเทคโนโลยีดีขึ้น ต้นทุนการตลาดจะลดลง ส่วนเหลือการตลาดก็จะลดลง

4. การเปลี่ยนแปลงความต้องการของผู้บริโภค เช่น ต้องการสินค้าใดในลักษณะสินค้าสำเร็จรูปมากขึ้น คนกลางก็ต้องเพิ่มบริการการตลาดมากขึ้น และให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ก็จะทำให้ส่วนเหลือการตลาดเพิ่มขึ้น

5. ลักษณะตลาด ในตลาดที่มีการแข่งขันไม่สมบูรณ์ ระบบข่าวสารไม่ดี พ่อค้าจะได้เปรียบทางการค้า จะสามารถตั้งราคาขายได้สูงกว่าที่ควร พ่อค้าจะได้รับผลตอบแทนหรือกำไรเบื้องต้นสูงเกินควร ทำให้ส่วนเหลือการตลาดเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น

6. การเปลี่ยนแปลงราคาปัจจัยการผลิตต่างๆ เช่น การเพิ่มขึ้นของอัตราค่าจ้างแรงงาน ค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่าธรรมเนียม ค่าภาษีอากรต่าง ๆ ย่อมมีผลกระทบต่อต้นทุนและทำให้ส่วนเหลือการตลาดเปลี่ยนแปลง

บทที่ 3 ข้อมูลทั่วไป

การศึกษาการผลิตและการตลาดแพะขุน ในพื้นที่ภาคกลางตอนบน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกร ทำให้ทราบถึงข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขุน ลักษณะการผลิตแพะขุนของเกษตรกร และการเลี้ยงแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน สถานการณ์การผลิตแพะ พิจารณารายละเอียดได้ดังนี้

3.1 ข้อมูลทั่วไป

3.1.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

ในการศึกษาครั้งนี้ สามารถอธิบายลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขุน ผลการศึกษาพิจารณาได้จากตารางที่ 3.1 พบว่า

- 1) เพศ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขุน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 67.19 เพศชายร้อยละ 32.81
- 2) อายุ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขุน มีอายุเฉลี่ย 50.65 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 32.81 มีอายุ >50 – 60 ปี รองลงมา อายุ >40 – 50 ปี ร้อยละ 23.43 ที่เหลือมีอายุ 30 – 40 ปี และอายุ >60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 21.88 เท่ากัน
- 3) ระดับการศึกษา เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขุน ส่วนใหญ่ร้อยละ 54.69 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาคือ ร้อยละ 21.88 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 3.12 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับปริญญาโท ที่เหลือร้อยละ 1.56 จบการศึกษาระดับปวส./อนุปริญญา
- 4) ประสบการณ์ในการเลี้ยงปศุสัตว์ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขุนมีประสบการณ์ในการเลี้ยงปศุสัตว์เฉลี่ย 8.70 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 73.44 มีประสบการณ์ในการเลี้ยงปศุสัตว์ 1 – 10 ปี รองลงมาคือ ร้อยละ 17.18 มีประสบการณ์ในการเลี้ยงปศุสัตว์ >10 – 20 ปี ที่เหลือร้อยละ 9.38 มีประสบการณ์ในการเลี้ยงปศุสัตว์ >20 – 30 ปี
- 5) ประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะขุน เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขุนมีประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะขุนเฉลี่ย 4.92 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 90.63 มีประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะขุน 1 – 10 ปี รองลงมาคือ ร้อยละ 6.25 มีประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะขุน >10 – 20 ปี ที่เหลือร้อยละ 3.12 มีประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะขุน >20 – 30 ปี
- 6) การเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขุน ส่วนใหญ่ร้อยละ 53.12 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มที่ถือเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร หรือกลุ่มแปลงใหญ่ และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน คิดเป็นร้อยละ 23.44 เท่ากัน
- 7) แหล่งที่มาของเงินทุน เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขุน ส่วนใหญ่ร้อยละ 62.50 ใช้ทุนตนเอง ที่เหลือร้อยละ 37.50 กู้เงินลงทุน แหล่งเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.)
- 8) ความยากในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขุน ส่วนใหญ่ร้อยละ 62.50 เข้าถึงแหล่งเงินทุนง่าย ที่เหลือร้อยละ 37.50 เข้าถึงแหล่งเงินทุนยาก

9) การทำบัญชีรายรับ รายจ่ายในการผลิตแพะ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขุน ส่วนใหญ่ร้อยละ 45.31 ไม่ทำบัญชีรายรับ รายจ่าย เนื่องจากไม่ให้ความสำคัญกับการทำบัญชี รองลงมาร้อยละ 39.06 ทำบัญชีแต่ไม่ครบทุกขั้นตอน ที่เหลือร้อยละ 15.63 ทำบัญชีรายรับ รายจ่าย

ตารางที่ 3.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน ปี 2563

รายการ	จำนวน (N=64)	ร้อยละ
เพศ		
เพศชาย	21	32.81
เพศหญิง	43	67.19
อายุ		
30 – 40 ปี	14	21.88
>40 – 50 ปี	15	23.43
>50 – 60 ปี	21	32.81
>60 ปีขึ้นไป	14	21.88
เฉลี่ย	50.65 ปี	
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	35	54.69
มัธยมศึกษาตอนต้น	14	21.88
มัธยมศึกษาตอนปลาย	10	15.63
ปวส./อนุปริญญา	1	1.56
ปริญญาตรี	2	3.12
ปริญญาโท	2	3.12
ประสบการณ์ในการเลี้ยงปลุสัตว์		
1 – 10 ปี	47	73.44
>10 – 20 ปี	11	17.18
>20 – 30 ปี	6	9.38
เฉลี่ย	8.70 ปี	
ประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะ		
1 – 10 ปี	58	90.63
>10 – 20 ปี	4	6.25
>20 – 30 ปี	2	3.12
เฉลี่ย	4.92 ปี	

ตารางที่ 3.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน ปี 2563 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (N=64)	ร้อยละ
การเป็นสมาชิกกลุ่ม		
ไม่ได้เป็นสมาชิก	34	53.12
กลุ่มเกษตรกร/กลุ่มแปลงใหญ่	15	23.44
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	15	23.44
แหล่งที่มาของเงินทุน		
ทุนตนเอง	40	62.50
กู้เงินลงทุน	24	37.50
ความยากในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน		
ยาก	24	37.50
ง่าย	40	62.50
การทำบัญชีรายรับ รายจ่าย		
ทำเป็นประจำ	10	15.63
ทำแต่ไม่ครบ	25	39.06
ไม่ทำ	29	45.31

ที่มา: จากการสำรวจ

3.1.2 ลักษณะการผลิตแพะขุนของเกษตรกรในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

ผลการศึกษาพิจารณาได้จากตารางที่ 3.2 พบว่า

1) ลักษณะการเลี้ยงแพะขุน เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขุน ส่วนใหญ่ร้อยละ 67.19 เลี้ยงแบบอิสระที่เหล็ร้อยละ 32.81 เลี้ยงในนามสมาชิกกลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มเกษตรกร กลุ่มแปลงใหญ่ และวิสาหกิจชุมชน เกษตรกรจะมีการจัดหาปัจจัยการผลิต เช่น หมุนเวียนพ่อพันธุ์ ร่วมกันผลิตอาหาร เป็นต้น

2) รูปแบบการเลี้ยงแพะขุน เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขุน ส่วนใหญ่ร้อยละ 65.63 เลี้ยงแบบคอกที่เหล็ร้อยละ 34.37 เลี้ยงแบบขังคอก แต่ปล่อยให้กินหญ้าในฟาร์มบ้าง

3) การขอรับมาตรฐานในการเลี้ยงแพะขุน เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขุน ร้อยละ 54.68 ไม่ได้ขอรับมาตรฐานในการเลี้ยงแพะ และร้อยละ 45.32 มีการขอรับมาตรฐานในการเลี้ยงแพะ โดยร้อยละ 29.69 ผ่านการรับรองมาตรฐานแล้ว คือ มาตรฐานระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (GFM) ร้อยละ 52.63 และมาตรฐานฟาร์มปลอดโรค ร้อยละ 47.37 ทั้งนี้ก็ร้อยละ 15.63 อยู่ระหว่างการขอรับมาตรฐาน คือ มาตรฐานระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (GFM) ร้อยละ 90.00 มีมาตรฐานฟาร์มปลอดโรค ร้อยละ 10.00

4) แรงงานในการเลี้ยงแพะขุน เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะจะใช้แรงงานครัวเรือนในการเลี้ยง ใช้แรงงานเฉลี่ย 2.09 คนต่อครัวเรือน

ตารางที่ 3.2 ลักษณะการผลิตแพะขุนของเกษตรกรในพื้นที่ภาคกลางตอนบน ปี 2563

รายการ	จำนวน (N=64)	ร้อยละ
ลักษณะการเลี้ยงแพะ		
การเลี้ยงอิสระ	43	67.19
เลี้ยงในนามสมาชิกกลุ่ม	21	32.81
รูปแบบการเลี้ยงแพะ		
เลี้ยงแบบขังคอก	42	65.63
เลี้ยงแบบขังคอก ปล่อยกินหญ้าในฟาร์ม	22	34.37
การขอรับมาตรฐานในการเลี้ยงแพะ		
มีมาตรฐาน		
มาตรฐานระบบการป้องกันโรคและ	19	29.69
การเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (GFM)	10	52.63
มาตรฐานฟาร์มปลอดโรค	9	47.37
อยู่ระหว่างการขอรับมาตรฐาน		
มาตรฐานระบบการป้องกันโรคและ	10	15.63
การเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (GFM)	9	90.00
มาตรฐานฟาร์มปลอดโรค	1	10.00
ไม่มีมาตรฐาน		
	35	54.68
แรงงานในการเลี้ยงแพะ		
แรงงานครัวเรือน เฉลี่ย	2.09 คน/ครัวเรือน	

ที่มา: จากการสำรวจ

3.2 การเลี้ยงแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

แพะเป็นสัตว์ที่คล่องแคล่ว หากินเก่ง เลือกกินอาหารที่อยู่สูงกว่าระดับพื้นดิน ไม่ชอบกินใบไม้ที่ถูกเหยียบย่ำ การเลี้ยงแพะให้ผลผลิตและผลตอบแทนเร็ว ทนทานต่อทุกสภาพภูมิอากาศ ในพื้นที่ภาคกลางตอนบน การเลี้ยงแพะขุน หรือการเลี้ยงแบบขังคอก การเลี้ยงแบบนี้เกษตรกรจะขังแพะไว้ในคอก รอบ ๆ คอกอาจมีแปลงหญ้าและรั้วรอบแปลงหญ้าเพื่อให้แพะได้ออกกินหญ้าในแปลง บางครั้งเกษตรกรต้องตัดหญ้าให้แพะกินบ้าง ในคอกต้องมีน้ำและอาหารชั้นให้กิน การเลี้ยงวิธีนี้ประหยัดพื้นที่และแรงงานในการดูแลแพะ แต่ต้องลงทุนสูง โรงเรือนหรือคอกจะต้องมีหลังคากันแดด กันฝน ยกพื้นสูง เพื่อทำความสะอาดย่าง มีที่ใส่น้ำและ

อาหาร ความยาววางอาหารมีพอให้แพะกินได้ครบทุกตัว และมีที่แบ่งกันเพื่อกันตัวที่แข็งแรงกว่าแย่งกินอาหาร พื้นคอกทำเป็นไม้ระแนง โดยพื้นคอกแพะโตมีความห่าง 1.5 เซนติเมตร แพะเล็กมีความห่าง 1.3 เซนติเมตร เพื่อให้มูลและปัสสาวะลงดิน พื้นคอกจะได้แห้งสะอาด รวมทั้งช่วยป้องกันพยาธิที่อาจติดออกมากับมูลได้ และสามารถเก็บมูลใต้คอกใช้ทำเป็นปุ๋ยได้

ลักษณะการเลี้ยงแพะขุนของเกษตรกรในพื้นที่ภาคกลางตอนบน เกษตรกรมีพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ของตนเอง การเลี้ยงเป็นแบบขังคอก มีการขุนอาหารทั้งอาหารหยาบ และอาหารละเอียด การให้อาหารจะให้ 2 ช่วง คือ ช่วงเช้า และช่วงเย็น มีการให้อาหารเสริม วิตามิน และแร่ธาตุ เพื่อการเจริญเติบโตแข็งแรงของแพะ แต่เพื่อไม่ให้แพะมีความเครียดจากการขังคอกเพียงอย่างเดียว จะมีการปล่อยแพะ เพื่อแทะเล็มหญ้า ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นแปลงหญ้าภายในฟาร์มบ้าง การเลี้ยงแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จะเป็นการเลี้ยงเพื่อจำหน่ายแพะขุนขนาดเล็ก น้ำหนักไม่เกิน 20 กิโลกรัม ระยะเวลาการเลี้ยงประมาณ 3 - 4 เดือน เนื่องจากพ่อค้าที่รับซื้อนิยมแพะขุนขนาดเล็ก และให้ราคาสูงกว่าแพะขุนที่มีน้ำหนักเกิน 20 กิโลกรัม เพราะแพะขนาดเล็ก น้ำหนักสูญเสียระหว่างการขนส่งน้อยกว่าแพะขนาดใหญ่ และหากนำไปขุน แพะขนาดเล็กจะใช้เวลาน้อยกว่าแพะขนาดใหญ่ น้ำหนักจึงกลับมาเท่าเดิม และเป็นการขายแพะมีชีวิตทั้งตัว จึงไม่เน้นน้ำหนักเนื้อแพะ

ข้อได้เปรียบของการเลี้ยงแพะแบบขังคอก

1. การจัดพื้นที่ปลูกหญ้าสำหรับตัดให้แพะกินจะใช้พื้นที่น้อยกว่า และได้ผลผลิตต่อพื้นที่มากกว่าทุ่งหญ้าที่ปล่อยให้แพะลงแทะเล็มกินเอง
 2. การเลี้ยงแบบขังคอกช่วยลดปัญหาพยาธิ เช่น ตั๊กวงจรชีวิตของพยาธิตัวกลม และพยาธิ *Fasciola spp.* ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของแพะ
 3. ลดความเสี่ยงต่อการติดต่อหรือได้รับเชื้อโรค เช่น โรคคอบวม และโรคปากเท้าเปื่อย
 4. การเลี้ยงแบบขังคอกจะไม่ได้รับความเสี่ยงจากแสงแดด ลมพัด ฝน หรืออุณหภูมิที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรุนแรง
 5. การเลี้ยงแบบปล่อยแทะเล็มจะต้องสูญเสียพลังงานในการเดินทางอาหาร แต่พวกที่ขังคอกพลังงานจะสามารถเก็บสะสมไว้เป็นผลผลิตได้
 6. การเลี้ยงแบบปล่อยแทะเล็ม โดยเฉพาะปล่อยในทุ่งหญ้าสาธารณะตามธรรมชาติ จะก่อให้เกิดปัญหาหน้าดินถูกทำลายได้ มีผลเสียต่อระบบนิเวศวิทยา
 7. การเลี้ยงแบบขังคอก สามารถรวบรวมมูลสัตว์ทำเป็นปุ๋ย หรือจำหน่ายได้
- สายพันธุ์แพะขุนที่นิยมเลี้ยงในพื้นที่ภาคกลางตอนบน มีทั้งสิ้น 4 สายพันธุ์ ดังนี้
1. พันธุ์บอร์ (Boer) เป็นแพะเนื้อที่มีขนาดรูปร่างใหญ่ ลำสัน มีลำตัวใหญ่ยาวและกว้าง มีกล้ามเนื้อมาก และมีลักษณะของกระดูกโครงร่างใหญ่แข็งแรง ลักษณะสีลำตัวเป็นสีขาวมีสีน้ำตาลแดงที่หัวและคอ หัวโหนกนูน ตั้งจมูกโด่งและงุ้มลง เขาเอนไปด้านหลังและงอโค้งลงด้านล่าง ใบหูยาวและห้อยลง มีเครา แต่ไม่มีติ่ง (Wattle) ที่ได้คอ น้ำหนักตัวเฉลี่ยของตัวผู้อยู่ที่ประมาณ 70 - 90 กิโลกรัม ส่วนตัวเมียมีน้ำหนักตัวเฉลี่ยอยู่ที่ 50 - 65 กิโลกรัม แม่แพะมีอัตราการให้ลูกแฝดสูง โดยมีจำนวนลูก 2 - 3 ตัวต่อครอก แพะพันธุ์นี้มีข้อดีในการเลี้ยงเป็นแพะเนื้อเพราะมีขนาดใหญ่ ให้น้ำหนักมาก หนึ่งจะมีคุณภาพดี อัตราการเจริญเติบโตดีหากมีการดูแลให้

อาหารชั้นเสริม แต่มีข้อด้อยในเรื่องของการที่แม่แพะให้นมน้อยไม่เพียงพอในการเลี้ยงลูกแฝด เกษตรกรต้องใช้นมผงเสริมในการดูแลลูกแพะวัยอ่อน เพื่อให้เติบโต แข็งแรง และมีอัตราการสูง

2. พันธุ์แองโกลนูเบียน (Anglo Nubian) เป็นแพะที่ให้ทั้งเนื้อและนม เป็นพันธุ์ที่เกิดจากการปรับปรุงพันธุ์ โดยผสมพันธุ์ระหว่างแพะอียิปต์ พันธุ์ซาไรบี แพะอินเดีย พันธุ์จามาปารี และแพะจากสวิสเซอร์แลนด์ พันธุ์ทอกเกินเบิร์ก ซึ่งได้มีการดำเนินการพัฒนาสายพันธุ์ในประเทศอังกฤษ เนื่องจากแพะพันธุ์แองโกลนูเบียนสืบเชื้อสายมาจากแพะในเขตร้อนจึงสามารถที่จะปรับตัวเข้ากับสภาพอากาศร้อนได้ดีกว่าแพะพันธุ์ยุโรป แพะพันธุ์แองโกลนูเบียนนั้นมีทั้งสีเดียวในตัว หรือสีหลายสีตั้งแต่สีดำ น้ำตาล เทา และสีขาว แพะพันธุ์นี้มีสีอะไรก็ได้ไม่ถือว่าผิดปกติลักษณะประจำพันธุ์ ลักษณะทั่วไปเป็นแพะขนาดใหญ่ ลำตัวยาวและกว้างเมื่อโตเต็มวัย เพศผู้มีน้ำหนักประมาณ 70 กิโลกรัม เพศเมียหนักประมาณ 60 กิโลกรัม ความสูงที่หัวไหล่ 75 - 100 เซนติเมตร หัวโหนกนูน ใบหูใหญ่ยาวและห้อยตกลง ตั้งจุกโด่งและสันจุกโค้งงุ้ม ไม่มีติ่ง (Wattle) ใต้คอ ตัวผู้มักมีเครา แต่ตัวเมียไม่มี ปกติไม่มีเขาแต่บางตัวอาจมีเขาขนาดเล็ก เขาจะมีลักษณะสั้นเอนแนบติดกับหลังหัว แพะพันธุ์นี้ให้นมเฉลี่ยประมาณวันละ 1 กิโลกรัม สามารถผลิตน้ำนมได้เฉลี่ยประมาณ 300 กิโลกรัม ตลอดระยะเวลาการให้นมนานประมาณ 300 วัน แม่แพะมีอัตราการคลอดลูกแฝดสูง โดยจะมีอัตราการคลอดลูกเฉลี่ยอยู่ที่ครอกละ 1.6 - 1.9 ตัว ข้อดีของแพะพันธุ์นี้คือมีขนที่สั้นและนุ่มละเอียดเป็นมัน จึงสามารถทนทาน และสามารถปรับตัวในสภาพอากาศร้อนได้ดี รวมทั้งแพะพันธุ์นี้มีช่วงขยายซึ่งเป็นลักษณะดีที่จะช่วยทำให้การรีดนมง่าย อีกทั้ง ไม่เสี่ยงต่อการเป็นโรคเต้านมอักเสบ

3. แพะพื้นเมือง (Native goats) เป็นแพะที่มีขนาดเล็ก มีการเลี้ยงและขยายพันธุ์กันอย่างแพร่หลายในแถบชนบทในเขตภาคใต้ของประเทศไทย โดยมากแพะพื้นเมืองที่มีอยู่มีการสันนิษฐานว่าการนำแพะเข้ามาเลี้ยงนั้นได้มาจากสายพันธุ์แพะในประเทศอินเดีย และประเทศมาเลเซีย ด้วยเหตุผลของการเผยแพร่ศาสนาและวัฒนธรรมการเลี้ยงแพะของประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม การเลี้ยงแพะในเขตภาคใต้ของประเทศไทยนั้นมักจะเป็นการเลี้ยงแบบปล่อยให้หากินไปตามพื้นที่ที่รกร้าง เรียกว่าสวนไร่ นา ทุ่งหญ้าสาธารณะ เขตสวนยาง หรือป่าพรุ เป็นต้น แพะพื้นเมืองเป็นแพะที่มีขนาดตัวเล็ก ลักษณะของแพะมักจะค่อนข้างแปรผันมากทั้งในส่วนของขนาด รูปร่าง และสีขนของลำตัวแพะ คือมีมากมายหลายสีตั้งแต่ สีเหลือง แดง น้ำตาลแดง น้ำตาลเข้ม ดำ หรืออาจมีลักษณะแบบสีผสม เช่น ขาวน้ำตาล ขาวดำ น้ำตาลดำ อาจพบลำตัวแพะมีลายจุด หรือลายเป็นวงเป็นแต้ม หรือมีลายกระดากกระดาก มีการผสมสีกัน จนสีของลำตัวดูประอะไปทั้งตัว เป็นต้น ลักษณะนิสัยแพะพื้นเมืองจะค่อนข้างร่าเริงและมีความอดทนสูงต่อสภาพแวดล้อม ที่ไม่เหมาะสมหลายอย่าง เช่น สภาพอากาศร้อน หรือความชื้นที่มีมากจากสภาพฝนตกชุกในเขตภาคใต้ของไทย แพะพื้นเมืองมีขนาดเล็กจึงทำให้ปราดเปรียว คล่องตัวในการชอกแซกหากินไปไม่ตามพุ่มไม้และป่านายคล่องแคล่ว เชื่อง ไม่ตื่นคน หากินเก่ง กินอาหารได้หลากหลาย ทั้งผลพลอยได้ทางการเกษตร เศษพืชผัก หรือเศษอาหารที่เหลือจากครัวเรือน แพะพื้นเมือง จะค่อนข้างเป็นสัตว์เร็ว แต่ก็เลี้ยงลูกเก่ง สอนลูกให้หากินได้เร็ว ซึ่งถือเป็นลักษณะเด่นของแพะพื้นเมือง

4. แพะลูกผสม (Mixed breed) เป็นลูกแพะที่เกิดจากการผสมพันธุ์ของพ่อแม่แพะต่างพันธุ์ ในพื้นที่ภาคกลางตอนบนนิยมเลี้ยงแพะพันธุ์นี้มากที่สุด ส่วนใหญ่เป็นการผสมพันธุ์กันระหว่างพันธุ์บอร์กับพันธุ์

พื้นเมือง และพันธุ์บอร์กับพันธุ์แองโกลนูเบียน ซึ่งการปรับปรุงพันธุ์ให้ได้ลูกผสมระหว่างสายพันธุ์แท้ทั้งของแพะเนื้อและแพะนมเข้าด้วยกันทำขึ้นเพื่อจุดประสงค์ในแง่ของการใช้ประโยชน์จากข้อดี และลดข้อด้อยของสายพันธุ์ที่เป็นพันธุ์แท้แต่ละพันธุ์ ดังตัวอย่างเช่น การผสมพันธุ์ระหว่างแพะเนื้อกับแพะนมจะทำให้ได้ลูกที่มีขนาดใหญ่ใช้เป็นแพะเนื้อจะให้คุณภาพดีมีเนื้อมาก และยังเกิดลักษณะเด่นของแพะนมที่ให้นมมากทำให้มีน้ำนมเลี้ยงลูกได้ดี และมีนมเพียงพอที่จะใช้ในการเลี้ยงดูลูกที่เกิดเป็นลูกแฝดสองหรือแฝดสามในแต่ละครอก ช่วยให้ลูกที่เกิดมาได้กินนมมากเพียงพอ ทำให้ลูกมีอัตราการเจริญเติบโตที่ดีและรวดเร็ว และยังช่วยให้ลูกแพะมีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง อีกทั้งหากมีการผสมพันธุ์แพะสายพันธุ์แท้กับแพะพื้นเมือง ลูกผสมก็สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในเขตร้อนได้ดี มีความทนต่อโรคและแมลงที่มักพบได้ในพื้นที่เขตร้อนชื้น รวมถึงแพะยังจะมีการเป็นหนุ่มเป็นสาวได้เร็วตามลักษณะเด่นในเรื่องของระบบสืบพันธุ์ที่มีในแพะพื้นเมือง สามารถช่วยให้เกษตรกรได้ผลผลิตที่เป็นตัวลูกแพะที่เพิ่มจำนวนขึ้นในฝูงได้อย่างรวดเร็วในระยะเวลาไม่นาน อีกทั้งแม่แพะจะเลี้ยงลูกเก่ง มีการดูแลลูกได้ดี ทำให้ลูกมีน้ำหนักตัวที่ดีเมื่อถึงช่วงอายุหย่านม

3.3 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การผลิตแพะ

3.3.1 สถานการณ์การผลิตแพะของประเทศไทย

ข้อมูลจากกรมปศุสัตว์ ปี 2563 พบว่า การผลิตแพะในประเทศไทย ปี 2563 มีเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ ทั้งหมด 71,669 ราย จำนวนแพะทั้งหมด 962,884 ตัว โดยแบ่งเป็นแพะเนื้อ ร้อยละ 97.22 จำนวน 936,204 ตัว เกษตรกรผู้เลี้ยงจำนวน 70,070 ราย แพะนม ร้อยละ 2.77 จำนวน 26,680 ตัว เกษตรกรผู้เลี้ยงจำนวน 1,599 ราย

การผลิตแพะเนื้อ ในปี 2563 จำนวน 936,204 ตัว เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ร้อยละ 16.48 มีจำนวนแพะ 803,768 ตัว เมื่อพิจารณาการผลิตแพะเนื้อเป็นรายภาค พบว่า ภาคใต้มีจำนวนแพะเนื้อมากที่สุดคือ 383,681 ตัว รองลงมา คือ ภาคกลาง จำนวน 318,711 ตัว ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 136,276 ตัว และภาคเหนือ 97,536 ตัว รายละเอียดตามตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 จำนวนแพะเนื้อรายภาคในประเทศไทย ปี 2560 - 2563

รายการ	หน่วย : ตัว			
	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563
ภาคใต้	315,994	334,307	368,310	383,681
ภาคกลาง	215,110	241,321	268,068	318,711
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	45,833	61,883	93,562	136,276
ภาคเหนือ	48,453	56,329	73,828	97,536
รวม	625,390	693,840	803,768	936,204

ที่มา: กรมปศุสัตว์ (2564)

การบริโภคแพะเนื้อภายในประเทศ ประมาณ 655,001 ตัวต่อปี โดยร้อยละ 50 จำหน่ายผ่านตลาดท้องถิ่น/ตลาดชุมชน จำหน่ายผ่านร้านอาหาร/ร้านอาหารอิสลาม ร้อยละ 25 และตลาดในกรุงเทพมหานคร และเมืองท่องเที่ยว ร้อยละ 25

การนำเข้า ส่งออกแพะจากต่างประเทศ ในปี 2562 นำเข้าแพะมีชีวิตจากพม่า และแอฟริกาใต้ จำนวน 26,118 ตัว นำเข้าแพะพันธุ์จากฝรั่งเศส ออสเตรเลีย และแอฟริกาใต้ จำนวน 2,603 ตัว ส่งออกแพะไปต่างประเทศ จำนวน 140,000 ตัว โดยส่งออกไปยังมาเลเซีย 100,000 ตัว ลาว และเวียดนาม 40,000 ตัว

3.3.2 สถานการณ์การผลิตแพะของพื้นที่ภาคกลางตอนบน

พื้นที่ภาคกลางตอนบน ในจังหวัดชัยนาท ลพบุรี และสุพรรณบุรี การเลี้ยงแพะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ในปี 2563 มีเกษตรกรเลี้ยงแพะเนื้อ 2,575 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ซึ่งมีเกษตรกรเลี้ยงแพะเนื้อจำนวน 1,935 ราย เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 33.07 โดยจำนวนแพะเนื้อ ปี 2563 จำนวน 90,450 ตัว เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ซึ่งมีจำนวนแพะเนื้อ 70,734 ตัว เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 27.87 และเมื่อพิจารณาจากกราฟแสดงจำนวนแพะเนื้อ และเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ จะเห็นได้ว่า ปริมาณการเลี้ยงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี รายละเอียดตามตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 จำนวนแพะเนื้อ และเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในพื้นที่ภาคกลางตอนบน ปี 2560 - 2563

จังหวัด	จำนวนแพะรวม (ตัว)				เกษตรกร (ราย)				อัตราเพิ่ม จำนวนแพะ ปี 2562 - 2563 (ร้อยละ)
	2560	2561	2562	2563	2560	2561	2562	2563	
ชัยนาท	14,367	16,932	19,032	24,064	238	331	400	542	26.44
ลพบุรี	21,931	30,190	32,698	43,773	517	833	977	1,380	33.87
สุพรรณบุรี	16,415	16,705	19,004	22,613	341	417	558	653	18.99
รวม	52,713	63,827	70,734	90,450	1,096	1,581	1,935	2,575	27.87

ที่มา: กรมปศุสัตว์ (2564)

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การศึกษาการผลิตและการตลาดแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะขุนของเกษตรกร ต้นทุนการตลาด วิธีการตลาด และส่วนเหลือจากการตลาดของแพะขุน ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรตัวอย่างผู้เลี้ยงแพะขุน และผู้ประกอบการแพะขุนในพื้นที่ จังหวัดชัยนาท ลพบุรี และสุพรรณบุรี ผลการศึกษา ดังนี้

4.1 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะขุนของเกษตรกรในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จากการสำรวจไม่พบฟาร์มที่เลี้ยงแพะขุนต่ำกว่า 20 ตัว จึงแบ่งขนาดฟาร์มได้ 3 ขนาด คือ ฟาร์มขนาดเล็กเลี้ยง 21 – 50 ตัว ฟาร์มขนาดกลางเลี้ยง 51 – 100 ตัว และฟาร์มขนาดใหญ่เลี้ยงมากกว่า 100 ตัว การเลี้ยงแพะขุนของเกษตรกรในพื้นที่ภาคกลางตอนบน เกษตรกรมีพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ของตนเอง การเลี้ยงเป็นแบบขังคอก มีการขุนอาหาร ปลอ่ยแพะเพื่อทะเสริมหญ้าบ้าง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นแปลงหญ้าภายในฟาร์ม การเลี้ยงแพะขุนเพื่อจำหน่ายเป็นแพะขุนขนาดเล็ก น้ำหนักไม่เกิน 20 กิโลกรัม เนื่องจากพ่อค้าที่รับซื้อนิยมแพะขุนขนาดเล็ก

1) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะขุนฟาร์มขนาดเล็ก

ต้นทุนรวมเฉลี่ยของการผลิตแพะขุนของฟาร์มขนาดเล็ก มีต้นทุนตัวละ 1,487.16 บาท หรือ กิโลกรัมละ 80.39 บาท แบ่งเป็น ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยตัวละ 1,308.89 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 88.01 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วย ค่าวัสดุและอุปกรณ์ตัวละ 1,049.11 บาท รองลงมาคือ ค่าแรงในการผลิต 179.89 บาท และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนตัวละ 79.89 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยตัวละ 178.27 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.97 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าเสื่อมโรงเรือนและอุปกรณ์เฉลี่ยตัวละ 77.62 บาท รองลงมาคือ ค่าเช่าที่ดิน/ค่าใช้ที่ดินตัวละ 40.68 บาท ค่าเสียโอกาสโรงเรือนและอุปกรณ์ตัวละ 35.94 บาท ค่าเสื่อมแม่พันธุ์-พ่อพันธุ์ตัวละ 12.56 บาท และค่าเสียโอกาสแม่พันธุ์-พ่อพันธุ์ตัวละ 11.47 บาท

เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตแพะขุน 1,487.16 บาทต่อตัว จำหน่ายแพะได้เฉลี่ย 2,636.25 บาทต่อตัว ทำให้มีผลตอบแทนสุทธิ 1,149.09 บาทต่อตัว หรืออธิบายได้ว่าการผลิตแพะขุน 1 กิโลกรัม มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 80.39 บาท จำหน่ายผลผลิตได้ราคา กิโลกรัมละ 142.50 บาท ทำให้เกษตรกรมีกำไร กิโลกรัมละ 62.11 บาท มีผลพลอยได้จากการเลี้ยงแพะขุนตัวละ 83.47 บาท ผลตอบแทนแพะขุนรวมผลพลอยได้ตัวละ 1,232.56 บาท รายละเอียดตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะขุนฟาร์มขนาดเล็ก (21 – 50 ตัว) ในพื้นที่ภาคกลาง
ตอนบน ปี 2563

หน่วย : บาท/ตัว

รายการ	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	ร้อยละ
1. ต้นทุนผันแปร	456.57	852.32	1,308.89	88.01
1.1 ค่าแรงงาน	-	179.89	179.89	12.10
1.2 ค่าวัสดุอุปกรณ์	456.57	592.54	1,049.12	70.55
1.2.1 ค่าอาหารชั้น	133.49	-	133.49	8.98
1.2.2 ค่าอาหารหยาบ	171.53	568.40	739.93	49.75
1.2.3 ค่ายาป้องกันและรักษาโรค	75.30	24.14	99.44	6.69
1.2.4 ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และค่าน้ำมัน	17.21	-	17.21	1.16
1.2.5 ค่าวัสดุสิ้นเปลือง และอื่น ๆ	59.04	-	59.04	3.97
1.2.6 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	-	-	-	-
1.3 ค่าเสียโอกาสในการลงทุน	-	79.89	79.89	5.37
2. ต้นทุนคงที่	-	178.27	178.27	11.99
2.1 ค่าเช่าที่ดิน/ค่าใช้ที่ดิน	-	40.68	40.68	2.74
2.2 ค่าเสื่อมโรงเรือนและอุปกรณ์	-	77.62	77.62	5.22
2.3 ค่าเสียโอกาสโรงเรือนและอุปกรณ์	-	35.94	35.94	2.42
2.4 ค่าเสื่อมแม่พันธุ์-พ่อพันธุ์	-	12.56	12.56	0.84
2.5 ค่าเสียโอกาสแม่พันธุ์-พ่อพันธุ์	-	11.47	11.47	0.77
3. ต้นทุนการผลิตทั้งหมด			1,487.16	100.00
5. ต้นทุนทั้งหมดต่อน้ำหนัก 1 กิโลกรัม			80.39	
6. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/ตัว)			2,636.25	
7. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กิโลกรัม)			142.50	
8. ผลตอบแทนต่อตัว (บาท/ตัว)			1,149.09	
9. ผลตอบแทนต่อกิโลกรัม (บาท/กิโลกรัม)			62.11	
10. น้ำหนักเมื่อขาย เฉลี่ยต่อตัว (กิโลกรัม)			18.50	
11. ผลพลอยได้จากการเลี้ยงแพะขุน (บาท/ตัว)			83.47	
12. ผลตอบแทน + ผลพลอยได้ (บาท/ตัว)			1,232.56	
13. ผลตอบแทน + ผลพลอยได้ (บาท/กิโลกรัม)			66.62	

หมายเหตุ: ผลพลอยได้ ได้แก่ ขี้แพะ ราคาจำหน่ายขี้แพะเฉลี่ย กิโลกรัมละ 1.33 บาท

ที่มา: จากการสำรวจ

2) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะขุนฟาร์มขนาดกลาง

ต้นทุนรวมเฉลี่ยของการผลิตแพะขุนของฟาร์มขนาดกลาง มีต้นทุนตัวละ 1,479.66 บาท หรือ กิโลกรัมละ 70.93 บาท แบ่งเป็น ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยตัวละ 1,323.50 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 89.45 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วย ค่าวัสดุและอุปกรณ์ตัวละ 1,071.15 บาท รองลงมาคือ ค่าแรงในการผลิต 171.57 บาท และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนตัวละ 80.78 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยตัวละ 156.16 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.55 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าเสื่อมโรงเรือนและอุปกรณ์เฉลี่ยตัวละ 75.63 บาท รองลงมาคือ ค่าเสื่อมแม่พันธุ์-พ่อพันธุ์ตัวละ 26.59 บาท ค่าเสียโอกาสโรงเรือนและอุปกรณ์ตัวละ 25.78 บาท ค่าเช่าที่ดิน/ค่าใช้ที่ดินตัวละ 15.11 บาท และค่าเสียโอกาสแม่พันธุ์-พ่อพันธุ์ตัวละ 13.05 บาท

เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตแพะขุน 1,479.66 บาทต่อตัว จำหน่ายแพะได้เฉลี่ย 2,912.89 บาทต่อตัว ทำให้มีผลตอบแทนสุทธิ 1,433.23 บาทต่อตัว หรืออธิบายได้ว่าการผลิตแพะขุน 1 กิโลกรัม มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 70.93 บาท จำหน่ายผลผลิตได้ราคา กิโลกรัมละ 139.64 บาท ทำให้เกษตรกรมีกำไร กิโลกรัมละ 68.70 บาท มีผลพลอยได้จากการเลี้ยงแพะขุนตัวละ 83.01 บาท ผลตอบแทนแพะขุนรวมผลพลอยได้ตัวละ 1,516.24 บาท รายละเอียดตามตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะขุนฟาร์มขนาดกลาง (51 - 100 ตัว) ในพื้นที่ภาคกลาง
ตอนบน ปี 2563

หน่วย : บาท/ตัว

รายการ	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	ร้อยละ
1. ต้นทุนผันแปร	319.83	1,003.67	1,323.50	89.45
1.1 ค่าแรงงาน	-	171.57	171.57	11.60
1.2 ค่าวัสดุอุปกรณ์	319.83	751.32	1,071.15	72.39
1.2.1 ค่าอาหารชั้น	169.08	-	169.08	11.43
1.2.2 ค่าอาหารหยาบ	6.11	721.32	727.43	49.16
1.2.3 ค่ายาป้องกันและรักษาโรค	69.59	30.00	99.59	6.73
1.2.4 ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และค่าน้ำมัน	17.74	-	17.74	1.20
1.2.5 ค่าวัสดุสิ้นเปลือง และอื่น ๆ	57.11	-	57.11	3.86
1.2.6 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	0.20	-	0.20	0.01
1.3 ค่าเสียโอกาสในการลงทุน	-	80.78	80.78	5.46
2. ต้นทุนคงที่	-	156.16	156.16	10.55
2.1 ค่าเช่าที่ดิน/ค่าใช้ที่ดิน	-	15.11	15.11	1.02
2.2 ค่าเสื่อมโรงเรือนและอุปกรณ์	-	75.63	75.63	5.11
2.3 ค่าเสียโอกาสโรงเรือนและอุปกรณ์	-	25.78	25.78	1.74
2.4 ค่าเสื่อมแม่พันธุ์-พ่อพันธุ์	-	26.59	26.59	1.80
2.5 ค่าเสียโอกาสแม่พันธุ์-พ่อพันธุ์	-	13.05	13.05	0.88
3. ต้นทุนการผลิตทั้งหมด			1,479.66	100.00
5. ต้นทุนทั้งหมดต่อน้ำหนัก 1 กิโลกรัม			70.93	
6. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/ตัว)			2,912.89	
7. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กิโลกรัม)			139.64	
8. ผลตอบแทนต่อตัว (บาท/ตัว)			1,433.23	
9. ผลตอบแทนต่อกิโลกรัม (บาท/กิโลกรัม)			68.70	
10. น้ำหนักเมื่อขาย เฉลี่ยต่อตัว (กิโลกรัม)			20.86	
11. ผลพลอยได้จากการเลี้ยงแพะขุน (บาท/ตัว)			83.01	
12. ผลตอบแทน + ผลพลอยได้ (บาท/ตัว)			1,516.24	
13. ผลตอบแทน + ผลพลอยได้ (บาท/กิโลกรัม)			72.69	

หมายเหตุ: ผลพลอยได้ ได้แก่ ขี้แพะ ราคาจำหน่ายขี้แพะเฉลี่ย กิโลกรัมละ 1.33 บาท

ที่มา: จากการสำรวจ

3) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะขุนฟาร์มขนาดใหญ่

ต้นทุนรวมเฉลี่ยของการผลิตแพะขุนของฟาร์มขนาดใหญ่ มีต้นทุนตัวละ 1,474.33 บาท หรือ กิโลกรัมละ 66.35 บาท แบ่งเป็น ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยตัวละ 1,330.92 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 90.27 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วย ค่าวัสดุและอุปกรณ์ตัวละ 1,093.80 บาท รองลงมาคือ ค่าแรงในการผลิต 155.89 บาท และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนตัวละ 81.23 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยตัวละ 143.41 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.73 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าเสื่อมโรงเรือนและอุปกรณ์เฉลี่ยตัวละ 60.57 บาท รองลงมาคือ ค่าเช่าที่ดิน/ค่าใช้ที่ดินตัวละ 30.85 บาท ค่าเสื่อมแม่พันธุ์-พ่อพันธุ์ตัวละ 26.43 บาท ค่าเสียโอกาสโรงเรือนและอุปกรณ์ตัวละ 26.43 บาท และค่าเสียโอกาสแม่พันธุ์-พ่อพันธุ์ตัวละ 8.36 บาท

เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตแพะขุน 1,474.33 บาทต่อตัว จำหน่ายแพะได้เฉลี่ย 3,095.02 บาทต่อตัว ทำให้มีผลตอบแทนสุทธิ 1,620.69 บาทต่อตัว หรืออธิบายได้ว่าการผลิตแพะขุน 1 กิโลกรัม มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 66.35 บาท จำหน่ายผลผลิตได้ราคากิโลกรัมละ 139.29 บาท ทำให้เกษตรกรมีกำไรกิโลกรัมละ 72.94 บาท มีผลพลอยได้จากการเลี้ยงแพะขุนตัวละ 89.87 บาท ผลตอบแทนแพะขุนรวมผลพลอยได้ตัวละ 1,710.56 บาท รายละเอียดตามตารางที่ 4.3

ผลการศึกษาต้นทุนผลตอบแทนการผลิตแพะขุนทั้ง 3 ขนาดฟาร์ม จะเห็นได้ว่าต้นทุน และผลตอบแทน ของแต่ละขนาดฟาร์มมีค่าไม่แตกต่างกันมากนัก ฟาร์มขนาดใหญ่มีต้นทุนต่ำสุด เนื่องจากมีการประหยัดต่อขนาด ซึ่งค่าแรงงาน พบว่า ฟาร์มขนาดเล็กมีค่าสูงสุด เนื่องจากการใช้แรงงานในฟาร์มขนาดเล็ก จำนวนแพะไม่มาก ส่วนฟาร์มขนาดกลางและฟาร์มขนาดใหญ่ จำนวนแพะเพิ่มมากขึ้น เมื่อคิดค่าแรงงานต่อตัว จึงสูงกว่าฟาร์มขนาดกลาง และขนาดใหญ่ สำหรับค่าเช่าที่ดิน ทั้ง 3 ขนาดฟาร์มมีค่าแตกต่างกัน เนื่องจากค่าเช่าที่ดินในแต่ละพื้นที่ไม่เท่ากัน

ตารางที่ 4.3 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะขุนฟาร์มขนาดใหญ่ (มากกว่า 100 ตัว) ในพื้นที่ภาคกลางตอนบน ปี 2563

หน่วย : บาท/ตัว

รายการ	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	ร้อยละ
1. ต้นทุนผันแปร	646.52	684.40	1,330.92	90.27
1.1 ค่าแรงงาน	-	155.89	155.89	10.57
1.2 ค่าวัสดุอุปกรณ์	646.52	447.28	1,093.80	74.19
1.2.1 ค่าอาหารชั้น	168.58	-	168.51	11.43
1.2.2 ค่าอาหารหยาบ	348.50	412.62	761.12	51.62
1.2.3 ค่ายาป้องกันและรักษาโรค	62.64	34.66	97.30	6.60
1.2.4 ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และค่าน้ำมัน	17.17	-	17.17	1.16
1.2.5 ค่าวัสดุสิ้นเปลือง และอื่น ๆ	49.63	-	49.63	3.37
1.2.6 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	-	-	-	-
1.3 ค่าเสียโอกาสในการลงทุน	-	81.23	81.23	5.51
2. ต้นทุนคงที่	-	143.41	143.41	9.73
2.1 ค่าเช่าที่ดิน/ค่าใช้ที่ดิน	-	30.85	30.85	2.09
2.2 ค่าเสื่อมโรงเรือนและอุปกรณ์	-	60.57	60.57	4.11
2.3 ค่าเสียโอกาสโรงเรือนและอุปกรณ์	-	17.20	17.20	1.17
2.4 ค่าเสื่อมแม่พันธุ์-พ่อพันธุ์	-	26.43	26.43	1.79
2.5 ค่าเสียโอกาสแม่พันธุ์-พ่อพันธุ์	-	8.36	8.36	0.57
3. ต้นทุนการผลิตทั้งหมด			1,474.33	100.00
5. ต้นทุนทั้งหมดต่อน้ำหนัก 1 กิโลกรัม			66.35	
6. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/ตัว)			3,095.02	
7. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กิโลกรัม)			139.29	
8. ผลตอบแทนต่อตัว (บาท/ตัว)			1,620.69	
9. ผลตอบแทนต่อกิโลกรัม (บาท/กิโลกรัม)			72.94	
10. น้ำหนักเมื่อขาย เฉลี่ยต่อตัว (กิโลกรัม)			22.22	
11. ผลพลอยได้จากการเลี้ยงแพะขุน (บาท/ตัว)			89.87	
12. ผลตอบแทน + ผลพลอยได้ (บาท/ตัว)			1,710.56	
13. ผลตอบแทน + ผลพลอยได้ (บาท/กิโลกรัม)			76.98	

หมายเหตุ: ผลพลอยได้ ได้แก่ ขี้แพะ ราคาจำหน่ายขี้แพะเฉลี่ย กิโลกรัมละ 1.33 บาท

ที่มา: จากการสำรวจ

4) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะขุนเฉลี่ยทุกขนาดฟาร์ม

ต้นทุนรวมเฉลี่ยของการผลิตแพะขุนเฉลี่ยทุกขนาดฟาร์ม มีต้นทุนตัวละ 1,476.36 บาท หรือ กิโลกรัมละ 71.70 บาท แบ่งเป็น ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยตัวละ 1,327.55 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 89.92 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วย ค่าวัสดุและอุปกรณ์ตัวละ 1,086.26 บาท รองลงมาคือ ค่าแรงในการผลิต 160.26 บาท และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนตัวละ 81.03 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยตัวละ 148.81 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.08 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าเสื่อมโรงเรือนและอุปกรณ์เฉลี่ยตัวละ 64.04 บาท รองลงมาคือ ค่าเช่าที่ดิน/ค่าใช้ที่ดินตัวละ 30.55 บาท ค่าเสื่อมแม่พันธุ์-พ่อพันธุ์ตัวละ 24.77 บาท ค่าเสียโอกาสโรงเรือนและอุปกรณ์ตัวละ 20.27 บาท และค่าเสียโอกาสแม่พันธุ์-พ่อพันธุ์ตัวละ 9.18 บาท

เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตแพะขุน 1,476.36 บาทต่อตัว จำหน่ายแพะได้เฉลี่ย 2,891.04 บาทต่อตัว ทำให้มีผลตอบแทนสุทธิ 1,414.68 บาทต่อตัว หรืออธิบายได้ว่าการผลิตแพะขุน 1 กิโลกรัม มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 71.70 บาท จำหน่ายผลผลิตได้ราคา กิโลกรัมละ 140.41 บาท ทำให้เกษตรกรมีกำไร กิโลกรัมละ 68.71 บาท มีผลพลอยได้จากการเลี้ยงแพะขุนตัวละ 88.45 บาท ผลตอบแทนแพะขุนรวมผลพลอยได้ตัวละ 1,503.13 บาท รายละเอียดตามตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะขุนเฉลี่ยทุกขนาดฟาร์มในพื้นที่ภาคกลางตอนบน ปี 2563

หน่วย : บาท/ตัว

รายการ	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	ร้อยละ
1. ต้นทุนผันแปร	592.78	734.77	1,327.55	89.92
1.1 ค่าแรงงาน	-	160.26	160.26	10.85
1.2 ค่าวัสดุอุปกรณ์	592.78	493.48	1,086.26	73.58
1.2.1 ค่าอาหารชั้น	164.39	-	164.39	11.13
1.2.2 ค่าอาหารหยาบ	294.85	460.53	755.38	51.17
1.2.3 ค่ายาป้องกันและรักษาโรค	64.82	32.95	97.77	6.62
1.2.4 ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และค่าน้ำมัน	17.23	-	17.23	1.17
1.2.5 ค่าวัสดุสิ้นเปลือง และอื่น ๆ	51.47	-	51.47	3.49
1.2.6 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	0.02	-	0.02	0.001
1.3 ค่าเสียโอกาสในการลงทุน	-	81.03	81.03	5.49
2. ต้นทุนคงที่	-	148.81	148.81	10.08
2.1 ค่าเช่าที่ดิน/ค่าใช้ที่ดิน	-	30.55	30.55	2.07
2.2 ค่าเสื่อมโรงเรือนและอุปกรณ์	-	64.04	64.04	4.34
2.3 ค่าเสียโอกาสโรงเรือนและอุปกรณ์	-	20.27	20.27	1.37
2.4 ค่าเสื่อมแม่พันธุ์-พ่อพันธุ์	-	24.77	24.77	1.68
2.5 ค่าเสียโอกาสแม่พันธุ์-พ่อพันธุ์	-	9.18	9.18	0.62
3. ต้นทุนการผลิตทั้งหมด			1,476.36	100.00
5. ต้นทุนทั้งหมดต่อน้ำหนัก 1 กิโลกรัม			71.70	
6. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/ตัว)			2,891.04	
7. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กิโลกรัม)			140.41	
8. ผลตอบแทนต่อตัว (บาท/ตัว)			1,414.68	
9. ผลตอบแทนต่อกิโลกรัม (บาท/กิโลกรัม)			68.71	
10. น้ำหนักเมื่อขาย เฉลี่ยต่อตัว (กิโลกรัม)			20.59	
11. ผลพลอยได้จากการเลี้ยงแพะขุน (บาท/ตัว)			88.45	
12. ผลตอบแทน + ผลพลอยได้ (บาท/ตัว)			1,503.13	
13. ผลตอบแทน + ผลพลอยได้ (บาท/กิโลกรัม)			73.00	

หมายเหตุ: ผลพลอยได้ ได้แก่ ขี้แพะ ราคาจำหน่ายขี้แพะเฉลี่ย กิโลกรัมละ 1.33 บาท

ที่มา: จากการสำรวจ

4.2 วิธีการตลาด ต้นทุนการตลาด และส่วนเหลือการตลาดของแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

4.2.1 วิธีการตลาดแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

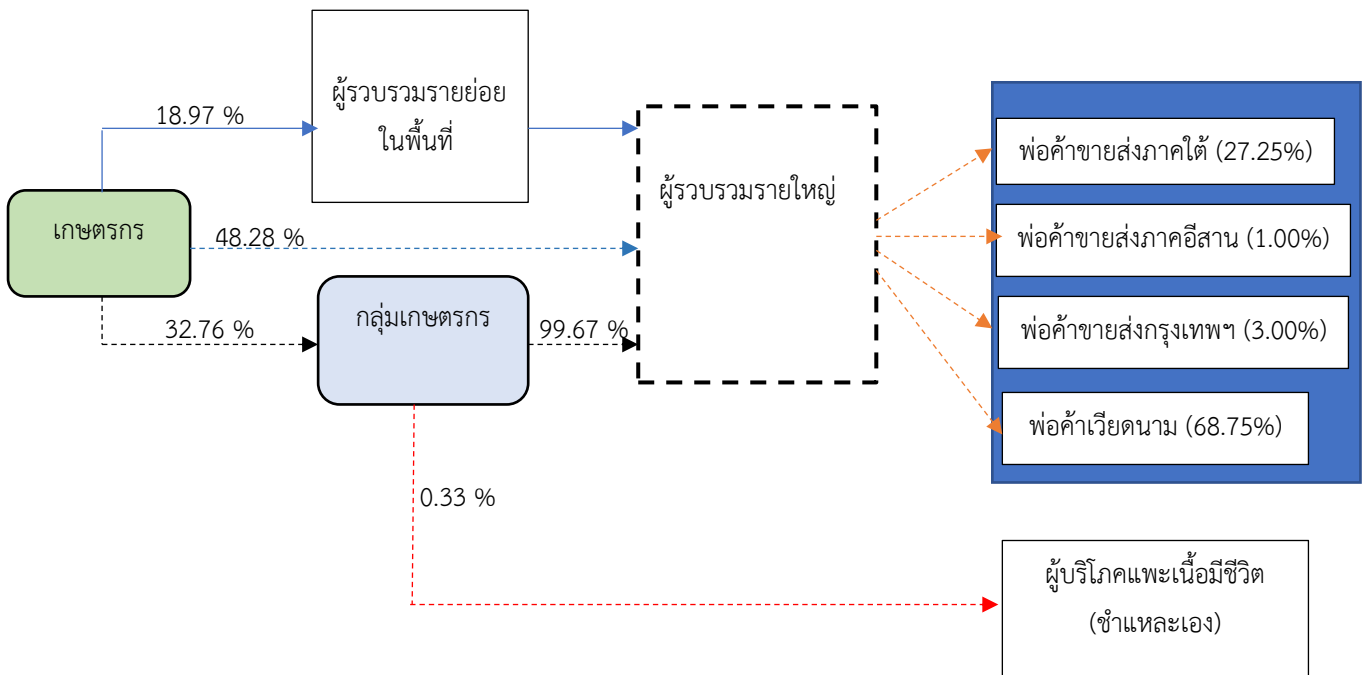
วิธีการตลาดแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน เป็นการแสดงการกระจายผลผลิตแพะขุน โดยเกษตรกรจะจำหน่ายแพะขุนมีชีวิตให้ผู้รวบรวมรายใหญ่ทั้งใน และนอกจังหวัดโดยตรง ร้อยละ 48.28 ส่วนอีกร้อยละ 32.76 จำหน่ายผ่านกลุ่มเกษตรกร ซึ่งเกษตรกรจะรวมกลุ่มกันทั้งในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มแปลงใหญ่ มีตัวแทนกลุ่มทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวม โดยมีคอกกลางรวบรวมแพะจากสมาชิก เพื่อจำหน่ายให้กับผู้รวบรวมที่ทำ MOU และผู้รวบรวมทั่วไป ที่เหลืออีกร้อยละ 18.97 เกษตรกรจำหน่ายให้กับผู้รวบรวมรายย่อยในพื้นที่ ซึ่งทั้งกลุ่มเกษตรกร และผู้รวบรวมรายย่อยในพื้นที่ จะจำหน่ายแพะขุนมีชีวิตให้แก่ผู้รวบรวมรายใหญ่ เพื่อส่งต่อไปพ่อค้าขายส่ง มีเพียงร้อยละ 0.33 เท่านั้น ที่กลุ่มเกษตรกรจำหน่ายให้กับผู้บริโภค เพื่อไปฆ่าและตนเอง ส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมในพื้นที่ ราคาจำหน่ายเท่ากับราคาแพะขุนมีชีวิตที่จำหน่ายให้แก่ผู้รวบรวม ส่วนผู้รวบรวมรายใหญ่จะจำหน่ายแพะขุนมีชีวิตให้แก่พ่อค้าเวียดนาม ร้อยละ 68.75 เพื่อบริโภคภายในประเทศเวียดนาม และส่งขายต่อไปยังประเทศจีน อีกร้อยละ 27.25 จำหน่ายพ่อค้าส่งภาคใต้ เพื่อบริโภคในพื้นที่ภาคใต้ และส่งออกไปยังประเทศมาเลเซีย ร้อยละ 3.00 จำหน่ายให้พ่อค้าส่งกรุงเทพฯ เพื่อฆ่าและและบริโภคในพื้นที่ ที่เหลือร้อยละ 1.00 จำหน่ายให้พ่อค้าส่งภาคอีสาน เพื่อส่งต่อไปยังประเทศเวียดนาม และกัมพูชา สำหรับการบริโภคเนื้อแพะในพื้นที่ภาคกลางตอนบนยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก

เกษตรกรในพื้นที่ภาคกลางตอนบนส่วนใหญ่มีพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์เป็นของตนเอง การเลี้ยงแพะขุนจะเลี้ยงแบบขังคอก อาจมีปล่อยให้ออกไปกินหญ้าบริเวณฟาร์มบ้าง การจำหน่ายแพะจะจำหน่ายให้กับผู้รวบรวม ส่วนใหญ่เกษตรกรจะจำหน่ายเป็นแพะขุนมีชีวิตขนาดเล็ก ระยะเวลาการเลี้ยง 3 – 4 เดือน น้ำหนัก 15 – 20 กิโลกรัม ราคาที่ผู้รวบรวมรับซื้อ หากเป็นแพะขนาดเล็กน้ำหนักไม่เกิน 20 กิโลกรัม ราคา 140 - 150 บาทต่อกิโลกรัม ถ้าน้ำหนักเกิน 20 กิโลกรัมแต่ไม่เกิน 50 กิโลกรัม ราคา 125 - 135 บาทต่อกิโลกรัม ราคารับซื้อผู้ซื้อเป็นผู้กำหนด โดยส่วนใหญ่อ้างอิงตามราคาตลาด ผู้รวบรวมจะเข้ามารับซื้อแพะที่ฟาร์ม หรือที่กลุ่มของเกษตรกร การขนส่งแพะใช้รถกระบะซึ่งบรรทุกแพะได้ครั้งละ 40 – 60 ตัว ค่าใช้จ่ายในการรับซื้อผู้รวบรวมจะรับภาระเองทั้งหมด

ผู้รวบรวมรายย่อย หรือกลุ่มเกษตรกร เป็นคนในพื้นที่ ทำการรวบรวมแพะจากเกษตรกรในตำบล หรือในอำเภอ ส่วนใหญ่จะรับซื้อแพะขนาดเล็กน้ำหนักไม่เกิน 20 กิโลกรัม และจำหน่ายให้กับผู้รวบรวมรายใหญ่อีกทอดหนึ่ง ซึ่งกลุ่มเกษตรกรจะเหมือนกับผู้รวบรวมรายย่อย จะทำการรวบรวมแพะจากเกษตรกรภายในกลุ่ม และจำหน่ายต่อให้ผู้รวบรวมรายใหญ่

ผู้รวบรวมรายใหญ่ จะรับซื้อแพะจากเกษตรกรโดยตรง กลุ่มเกษตรกร หรือรับซื้อจากผู้รวบรวมรายย่อย โดยรับซื้อทั้งภายในจังหวัด และจังหวัดใกล้เคียง จะรับซื้อแพะขนาดเล็ก (น้ำหนัก 15 – 20 กิโลกรัม) และแพะขนาดใหญ่ขึ้นมา (น้ำหนักเกิน 20 กิโลกรัมแต่ไม่เกิน 50 กิโลกรัม) ราคารับซื้อแพะขนาดเล็กจะสูงกว่า เนื่องจากพ่อค้าส่งที่รับซื้อแพะต่อจากผู้รวบรวมรายใหญ่ให้ราคาแพะขนาดเล็กสูงกว่า เพราะแพะขนาดเล็ก น้ำหนักที่สูงสูญเสียระหว่างการขนส่งน้อยกว่า โดยน้ำหนักสูญเสียในการขนส่งของแพะขุนจากผู้รวบรวมไปยังคอกพักของพ่อค้าส่ง แพะขนาดใหญ่เมื่อขนส่งทางไกล มีน้ำหนักสูญเสียในการขนส่งประมาณ 5 กิโลกรัมต่อตัว

แพะขนาดเล็กน้ำหนักสูญเสียในการขนส่งประมาณ 3 กิโลกรัมต่อตัว และหากนำไปขุนแพะขนาดเล็กจะใช้เวลา น้อยกว่าแพะขนาดใหญ่น้ำหนักจึงกลับมาเท่าเดิม ผู้รวบรวมรายใหญ่จะจำหน่ายแพะต่อให้แก่พ่อค้าขายส่ง โดย พักแพะไว้ที่คอกพักประมาณ 1 - 2 วัน จากนั้นพ่อค้าขายส่งจะเข้ามารับซื้อ ส่วนใหญ่พ่อค้าจะเดินทางเข้ามา รับซื้อ และรับผิดชอบค่าขนส่ง และค่าใช้จ่ายในการรับซื้อเอง สำหรับพ่อค้าเวียดนามจะเข้ามารับซื้อแพะที่ผู้ รวบรวม โดยจะติดต่อประสานกันล่วงหน้า พ่อค้าเวียดนามจะรับซื้อทั้งแพะขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ แต่นิยม แพะขนาดเล็กมากกว่า โดยพ่อค้าเวียดนามนำแพะขนาดเล็กไปขุนต่อแล้วขายภายในประเทศเวียดนาม และ ส่งไปขายประเทศจีน ซึ่งเป็นตลาดรับซื้อแพะรายใหญ่ พ่อค้าเวียดนามเข้ามารับซื้อแพะผ่านด่านศุลกากร มุกดาหาร หนองคาย นครพนม การขนส่งจะใช้รถบรรทุกขนาดใหญ่ หรือรถพ่วง บรรทุกแพะได้ครั้งละ 200 - 400 ตัว เนื่องจากประเทศไทยไม่สามารถส่งแพะไปยังประเทศจีนได้โดยตรง เพราะประเทศไทยไม่มีชายแดน ติดกับประเทศจีน การส่งแพะเข้าจีนต้องใช้เส้นทางผ่าน สปป. ลาว ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการขนส่งสูง ส่วนพ่อ ค้าขายส่งภาคใต้ จะรับซื้อแพะขนาดเล็ก นำมาจำหน่ายในพื้นที่ภาคใต้ เพื่อบริโภค ใช้ประกอบพิธีกรรมทาง ศาสนาอิสลาม และส่งออกไปยังประเทศมาเลเซีย พ่อค้าขายส่งกรุงเทพฯ จะรับซื้อแพะขุนมีชีวิต เพื่อนำเข้าโรง เชือด และจำหน่ายเป็นแพะชำแหละ ส่วนพ่อค้าขายส่งภาคอีสาน จะรับซื้อแพะขนาดเล็ก เพื่อจำหน่ายให้แก่ พ่อค้าเวียดนาม และกัมพูชา ซึ่งจะเห็นได้ว่าตลาดของแพะขุนมีชีวิตขึ้นกับการส่งออกเป็นหลัก โดยเฉพาะ ประเทศเวียดนาม และมาเลเซีย หากไม่สามารถส่งออกแพะได้ จะส่งผลกับราคาจำหน่ายแพะภายในประเทศ ด้วย ในช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ซึ่งการส่งออกชะงักลง ส่งผลให้ราคาจำหน่ายแพะ ภายในประเทศลดต่ำลงด้วย รายละเอียดตามภาพที่ 4.1

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 4.1 วิธีการตลาดแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

4.2.2 ต้นทุนการตลาด และส่วนเหลือการตลาดแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

การศึกษาต้นทุนการตลาด และส่วนเหลือการตลาดแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน มีข้อจำกัดจากการไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลต้นทุนการตลาดในส่วนของผู้ค้าขายส่ง เนื่องจากไม่สามารถเก็บข้อมูลค่าใช้จ่ายได้ ดังนั้นการวิเคราะห์ต้นทุนการตลาดแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จึงเป็นการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลการตลาดในส่วนของผู้ขาย ผู้รวบรวมรายย่อย และผู้รวบรวมรายใหญ่

ส่วนเหลือการตลาด คือ ความแตกต่างระหว่างราคาของผู้บริโภคจ่ายกับราคาที่ผู้ผลิตหรือเกษตรกรได้รับ ดังนั้นส่วนเหลือการตลาดแพะขุนจะรวมถึง ค่าใช้จ่ายการตลาดของผู้ค้าขายส่งเพื่อให้สินค้าถึงมือผู้บริโภค และผลตอบแทนของผู้ค้าส่งด้วย จากข้อจำกัดของการวิจัย การวิเคราะห์ในส่วนของส่วนเหลือการตลาดแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน แบ่งออกได้เป็น 2 กรณี คือ กรณีที่ 1 ผู้รวบรวมรายใหญ่ซื้อแพะขุนจากเกษตรกรโดยตรง และกรณีที่ 2 ผู้รวบรวมรายใหญ่ซื้อแพะขุนจากผู้รวบรวมรายย่อยหรือกลุ่มเกษตรกร

ต้นทุนการตลาด คือ ค่าใช้จ่ายทางการตลาดทั้งที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสดที่คนกลางทางการตลาดต้องจ่ายโดยในแต่ละประเภท มีรายละเอียดแตกต่างกันไปดังนี้

1) ผู้รวบรวมรายย่อย หรือกลุ่มเกษตรกร จะต้องเสียค่าใช้จ่ายดังนี้

1.1) ค่าขนส่ง เป็นค่าขนส่งจากฟาร์มเกษตรกร มาที่คอกพักเพื่อรวบรวมไปจำหน่ายต่อให้กับผู้รวบรวมรายใหญ่

1.2) ค่าแรงงาน เป็นค่าจ้างแรงงานที่จ้างเพื่อดูแลแพะขุนและค่าแรงงานของตนเองในการไปซื้อแพะขุนตามสถานที่ต่าง ๆ และนำมาขายต่อให้ผู้รวบรวมรายใหญ่

1.3) ค่าอาหารสัตว์และยา เป็นค่าใช้จ่ายในการดูแลให้แพะขุนกินอาหาร และค่ายาในการเลี้ยงดูแพะขุนตั้งแต่ซื้อมารวบรวมจนปริมาณเพียงพอที่จะขายได้

1.4) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ได้แก่ ค่าด่าน ค่าตรวจเลือด และค่าคอกพักสัตว์ เป็นต้น

2) ผู้รวบรวมรายใหญ่ จะต้องเสียค่าใช้จ่ายดังนี้

2.1) ค่าขนส่ง เป็นค่าขนส่งแพะจากฟาร์มเกษตรกร หรือจากผู้รวบรวมรายย่อยมาที่คอกพักสำหรับค่าขนส่งจากคอกพักไปยังคอกพักของผู้ค้าส่ง ผู้ค้าส่งจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง

2.2) เป็นค่าจ้างแรงงานที่จ้างเพื่อดูแลแพะขุนและค่าแรงงานของตนเองในการไปซื้อแพะขุนตามสถานที่ต่าง ๆ

2.3) ค่าอาหารสัตว์และยา เป็นค่าใช้จ่ายในการดูแลให้แพะขุนกินอาหาร และค่ายาในการเลี้ยงดูแพะขุนตั้งแต่รับซื้อจนผู้ค้าส่งมารับซื้อ ซึ่งจะพักไว้ที่คอกพักประมาณ 1 - 2 วัน

2.4) ค่าสูญเสียน้ำหนักระหว่างการขนส่ง น้ำหนักของแพะขุนจะลดลงระหว่างการขนส่งจากฟาร์มมายังคอกพักของผู้รวบรวม ซึ่งขึ้นอยู่กับระยะทางที่ขนส่ง โดยระยะทางจากฟาร์มมายังคอกพักของผู้รวบรวมไม่ไกลมาก เฉลี่ยน้ำหนักจะลดลงประมาณ 0.5 กิโลกรัม ค่าสูญเสียเท่ากับน้ำหนักที่ลดลงคูณด้วยราคาแพะขุนมีชีวิต

2.5) ค่าธรรมเนียมและใบอนุญาตเคลื่อนย้าย เป็นค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนการค้า และค่าใช้จ่ายเมื่อมีการซื้อขายโดยขนส่งแพะเนื้อข้ามจังหวัดจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเคลื่อนย้าย

2.6) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ได้แก่ ค่าด้าน ค่าตรวจเลือด และค่าคอกפקัสต์ว์ เป็นต้น

กรณีที่ 1 ผู้รวบรวมรายใหญ่ซื้อแพะขุนจากเกษตรกรโดยตรง

กรณีผู้รวบรวมรายใหญ่ซื้อแพะขุนจากเกษตรกรโดยตรง มีกระบวนการ คือ ผู้รวบรวมรายใหญ่จะรับซื้อแพะขุนจากเกษตรกรภายในจังหวัด และจังหวัดใกล้เคียงโดยตรง ราคาซื้อเฉลี่ยตัวละ 2,891.04 บาท และจำหน่ายต่อให้พ่อค้าขายส่งเฉลี่ยตัวละ 3,236.95 บาท มีส่วนเหลือการตลาดตัวละ 345.91บาท ค่าใช้จ่ายของผู้รวบรวมรายใหญ่ทั้งหมดตัวละ 3,054.32 บาท คิดเป็นร้อยละ 94.10 ของราคาขายที่ผู้รวบรวมได้รับ โดยเป็นต้นทุนการตลาดตัวละ 163.28 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.04 ของราคาขายที่ผู้รวบรวมได้รับ ผลตอบแทนที่ผู้รวบรวมรายใหญ่ได้รับตัวละ 182.63 บาท รายละเอียดตามตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ส่วนเหลือและต้นทุนการตลาดแพะขุนกรณีผู้รวบรวมรายใหญ่ซื้อแพะขุนจากเกษตรกรโดยตรง ปี 2563

หน่วย : บาท/ตัว

รายการ	ค่าใช้จ่าย	ร้อยละ
ต้นทุนการผลิตของเกษตรกร (1)	1,476.36	45.61
ราคาที่เกษตรกรขายได้ (2)	2,891.04	89.31
ผลตอบแทนของเกษตรกร (3) = (2) - (1)	1,414.68	43.70
ต้นทุนการตลาดของผู้รวบรวมรายใหญ่ (4)	163.28	5.04
- ค่าขนส่ง	12.97	0.40
- ค่าแรงงาน	25.33	0.78
- ค่าอาหารและยา	41.18	1.27
- ค่าสูญเสียน้ำหนักระหว่างการขนส่ง	72.07	2.23
- ค่าธรรมเนียมและใบอนุญาตเคลื่อนย้าย	0.82	0.03
- ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ	10.91	0.34
ค่าใช้จ่ายทั้งหมดของผู้รวบรวมรายใหญ่ (5) = (2) + (4)	3,054.32	94.10
ราคาของผู้รวบรวมรายใหญ่ได้รับ (6)	3,236.95	100.00
ผลตอบแทนที่ผู้รวบรวมรายใหญ่ได้รับ (7) = (6) - (5)	182.63	5.64
ส่วนเหลือการตลาดของผู้รวบรวมรายใหญ่ (8) = (6) - (2)	345.91	10.69

ที่มา: จากการสำรวจ

กรณีที่ 2 ผู้รวบรวมรายใหญ่ซื้อแพะขุนจากผู้รวบรวมรายย่อยหรือกลุ่มเกษตรกร

กรณีผู้รวบรวมรายใหญ่ซื้อแพะขุนจากผู้รวบรวมรายย่อยหรือกลุ่มเกษตรกร มีกระบวนการ คือ ผู้รวบรวมรายใหญ่จะรับซื้อแพะขุนผ่านผู้รวบรวมรายย่อย หรือกลุ่มเกษตรกร ซึ่งรับซื้อแพะขุนจากเกษตรกร ราคาซื้อจากเกษตรกรเฉลี่ยตัวละ 2,891.04 บาท และจำหน่ายต่อให้ผู้รวบรวมรายใหญ่

เฉลี่ยตัวละ 2,995.85บาท จากนั้นผู้รวบรวมรายใหญ่จะจำหน่ายต่อให้พ่อค้าปลายทาง ส่วนเหลือการตลาดของผู้รวบรวมรายย่อยตัวละ 104.81 บาท ค่าใช้จ่ายของผู้รวบรวมรายย่อยทั้งหมดตัวละ 2,958.58 บาท คิดเป็นร้อยละ 91.14 ของราคาขายที่ผู้รวบรวมรายใหญ่ได้รับ โดยเป็นต้นทุนการตลาดตัวละ 67.54 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.09 ของราคาขายที่ผู้รวบรวมรายใหญ่ได้รับ ผลตอบแทนที่ผู้รวบรวมรายย่อยได้รับตัวละ 37.27 บาท ค่าใช้จ่ายของผู้รวบรวมรายใหญ่ทั้งหมดตัวละ 3,159.13 บาท คิดเป็นร้อยละ 97.60 ของราคาขายที่ผู้รวบรวมรายใหญ่ได้รับ โดยเป็นต้นทุนการตลาดตัวละ 163.28 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.04 ของราคาขายที่ผู้รวบรวมรายใหญ่ได้รับ ผลตอบแทนที่ผู้รวบรวมรายใหญ่ได้รับตัวละ 77.82 บาท ส่วนเหลือการตลาดของผู้รวบรวมรายใหญ่ตัวละ 241.10บาท รายละเอียดตามตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ส่วนเหลือและต้นทุนการตลาดแพะขุนกรณีผู้รวบรวมรายใหญ่ซื้อแพะขุนจากผู้รวบรวมรายย่อยหรือกลุ่มเกษตรกร ปี 2563

หน่วย : บาท/ตัว

รายการ	ค่าใช้จ่าย	ร้อยละ
ต้นทุนการผลิตของเกษตรกร (1)	1,476.36	45.61
ราคาที่เกษตรกรขายได้ (2)	2,891.04	89.31
ผลตอบแทนของเกษตรกร (3) = (2) - (1)	1,414.68	43.70
ส่วนเหลือการตลาดของผู้รวบรวมรายย่อย (4) = (5) + (8)	104.81	3.24
ต้นทุนการตลาดของผู้รวบรวมรายย่อย (5)	67.54	2.09
- ค่าขนส่ง	7.82	0.24
- ค่าแรงงาน	18.53	0.57
- ค่าอาหารและยา	30.89	0.95
- ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ	10.30	0.32
ค่าใช้จ่ายทั้งหมดของผู้รวบรวมรายย่อย (6) = (2) + (5)	2,958.58	91.40
ราคาของผู้รวบรวมรายย่อยได้รับจากผู้รวบรวมรายใหญ่ (7)	2,995.85	92.55
ผลตอบแทนที่ผู้รวบรวมรายย่อยได้รับ (8) = (7) - (6)	37.27	1.15
ต้นทุนการตลาดของผู้รวบรวมรายใหญ่ (9)	163.28	5.04
ค่าใช้จ่ายทั้งหมดของผู้รวบรวมรายใหญ่ (10) = (7) + (9)	3,159.13	97.60
ราคาของผู้รวบรวมรายใหญ่ได้รับ (11)	3,236.95	100.00
ผลตอบแทนที่ผู้รวบรวมรายใหญ่ได้รับ (12) = (11) - (10)	77.82	2.40
ส่วนเหลือการตลาดของผู้รวบรวมรายใหญ่ (13) = (9) + (12)	241.10	7.45

ที่มา: จากการสำรวจ

4.2.3 การเปรียบเทียบกำไร/ขาดทุนสุทธิ และกำไรต่อต้นทุนในแต่ละระดับ

การวิเคราะห์เปรียบเทียบกำไร/ขาดทุนสุทธิ และกำไรต่อต้นทุนในแต่ละระดับของการจำหน่ายแพะขุนมีชีวิต ทั้ง 2 กรณี คือ กรณีที่ 1 ผู้รวบรวมรายใหญ่ซื้อแพะขุนจากเกษตรกรโดยตรง และกรณีที่ 2 ผู้รวบรวมรายใหญ่ซื้อแพะขุนจากผู้รวบรวมรายย่อยหรือกลุ่มเกษตรกร พบว่า กรณีที่ผู้รวบรวมรายใหญ่รับซื้อแพะขุนจากเกษตรกรโดยตรง จะมีสัดส่วนกำไรต่อต้นทุน ร้อยละ 5.98 สูงกว่ากรณีที่รับซื้อแพะขุนผ่านผู้รวบรวมรายย่อย ซึ่งมีสัดส่วนกำไรต่อต้นทุน ร้อยละ 2.46 เนื่องจากผู้รวบรวมรายย่อยจะต้องรับภาระในส่วนของค่าใช้จ่ายในการขนส่งจากฟาร์มเกษตรกรมายังคอกพัก ผู้รวบรวมรายใหญ่สามารถรับซื้อแพะได้ โดยไม่ต้องตระเวนรับซื้อจากเกษตรกรแต่ละราย มีความสะดวกมากกว่า ตลอดจนสามารถบริหารจัดการเวลาในการซื้อแพะขุนได้ดีกว่า แม้ว่าจะต้องซื้อแพะขุนในราคาสูงกว่าการซื้อจากเกษตรกรโดยตรง อีกทั้งแพะขุนมีชีวิตยังเป็นที่ต้องการของตลาดสูง ผู้รวบรวมรายใหญ่จึงรับซื้อแพะขุนทั้งจากเกษตรกร และผู้รวบรวมรายย่อย ผู้รวบรวมรายใหญ่จะทำการรวบรวมแพะและทำการขายแพะในคราวละจำนวนมาก รวมทั้งจะทำการต่อรองราคาทั้งจากเกษตรกรและผู้รวบรวมรายย่อย ส่งผลให้ผู้รวบรวมรายใหญ่มีความเสี่ยงที่จะขาดทุนน้อยมาก นอกจากนี้ผู้รวบรวมรายใหญ่ยังมีบทบาทสำคัญในการกระจายแพะไปยังภูมิภาคต่างๆ และส่งออกไปยังต่างประเทศ สำหรับผู้รวบรวมรายย่อยสัดส่วนกำไรต่อต้นทุน ร้อยละ 1.26 ได้รับผลประโยชน์ต่ำกว่าผู้รวบรวมรายใหญ่ แต่ผู้รวบรวมรายย่อยยังมีความเสี่ยงในการขาดทุนน้อย เนื่องจากการรวบรวมแพะในพื้นที่ ค่าใช้จ่ายในการรวบรวมไม่สูงนัก เกษตรกรนิยมเลี้ยงแพะกันมากขึ้น และความต้องการของตลาดก็สูงขึ้น รายละเอียดตามตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 เปรียบเทียบกำไร/ขาดทุนสุทธิ และกำไรต่อต้นทุนในแต่ละระดับ ปี 2563

รายการ	หน่วย	ผู้รวบรวมรายย่อย	ผู้รวบรวมรายใหญ่
กรณีที่ 1 ผู้รวบรวมรายใหญ่ซื้อแพะขุนจากเกษตรกรโดยตรง	ราคาที่ได้รับ (บาท/ตัว)		3,236.95
	ต้นทุน/ค่าใช้จ่ายทั้งหมด (บาท/ตัว)		3,054.32
	กำไร/ขาดทุนสุทธิ (บาท/ตัว)		182.63
	กำไรต่อต้นทุน (ร้อยละ)		5.98
กรณีที่ 2 ผู้รวบรวมรายย่อยหรือกลุ่มเกษตรกร	ราคาที่ได้รับ (บาท/ตัว)	2,995.85	3,236.95
	ต้นทุน/ค่าใช้จ่ายทั้งหมด (บาท/ตัว)	2,958.58	3,159.13
	กำไร/ขาดทุนสุทธิ (บาท/ตัว)	37.27	77.82
	กำไรต่อต้นทุน (ร้อยละ)	1.26	2.46

ที่มา: จากการสำรวจ

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การศึกษากาการผลิตและการตลาดแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะขุนของเกษตรกร ต้นทุนการตลาด วิธีการตลาด และส่วนเหลือการตลาดของแพะขุน ซึ่งต้องรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่างผู้เลี้ยงแพะขุน และผู้ประกอบการแพะขุน ปีการผลิต 2563 ในจังหวัดชัยนาท ลพบุรี และสุพรรณบุรี โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์เพื่ออธิบายถึงต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต ต้นทุนการตลาด วิธีการตลาด และส่วนเหลือการตลาดของแพะขุน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

5.1.1 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะขุนของเกษตรกรในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

1) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะขุนฟาร์มขนาดเล็ก (21 – 50 ตัว) ต้นทุนรวมเฉลี่ยของการผลิตแพะขุนของฟาร์มขนาดเล็ก มีต้นทุนตัวละ 1,487.16 บาท แบ่งเป็น ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยตัวละ 1,308.89 บาทต่อไร่ ต้นทุนคงที่เฉลี่ยตัวละ 178.27 บาท จำหน่ายแพะได้เฉลี่ย 2,636.25 บาทต่อตัว ทำให้มีผลตอบแทนสุทธิ 1,149.09 บาทต่อตัว หรืออธิบายได้ว่าการผลิตแพะขุน 1 กิโลกรัม มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 80.39 บาท จำหน่ายผลผลิตได้ราคา กิโลกรัมละ 142.50 บาท ทำให้เกษตรกรมีกำไร กิโลกรัมละ 62.11 บาท มีผลพลอยได้จากการเลี้ยงแพะขุนตัวละ 83.47 บาท ผลตอบแทนแพะขุนรวมผลพลอยได้ตัวละ 1,232.56 บาท

2) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะขุนฟาร์มขนาดกลาง (15 - 100 ตัว) ต้นทุนรวมเฉลี่ยของการผลิตแพะขุนของฟาร์มขนาดกลาง มีต้นทุนตัวละ 1,479.66 บาท แบ่งเป็น ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยตัวละ 1,323.50 บาทต่อไร่ ต้นทุนคงที่เฉลี่ยตัวละ 156.16 บาท จำหน่ายแพะได้เฉลี่ย 2,912.89 บาทต่อตัว ทำให้มีผลตอบแทนสุทธิ 1,433.23 บาทต่อตัว หรืออธิบายได้ว่าการผลิตแพะขุน 1 กิโลกรัม มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 70.93 บาท จำหน่ายผลผลิตได้ราคา กิโลกรัมละ 139.64 บาท ทำให้เกษตรกรมีกำไร กิโลกรัมละ 68.70 บาท มีผลพลอยได้จากการเลี้ยงแพะขุนตัวละ 83.01 บาท ผลตอบแทนแพะขุนรวมผลพลอยได้ตัวละ 1,516.24 บาท

3) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะขุนฟาร์มขนาดใหญ่ (มากกว่า 100 ตัว) ต้นทุนรวมเฉลี่ยของการผลิตแพะขุนของฟาร์มขนาดใหญ่ มีต้นทุนตัวละ 1,474.33 บาท แบ่งเป็น ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยตัวละ 1,330.92 บาทต่อไร่ ต้นทุนคงที่เฉลี่ยตัวละ 143.41 บาท จำหน่ายแพะได้เฉลี่ย 3,095.02 บาทต่อตัว ทำให้มีผลตอบแทนสุทธิ 1,620.69 บาทต่อตัว หรืออธิบายได้ว่าการผลิตแพะขุน 1 กิโลกรัม มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 66.35 บาท จำหน่ายผลผลิตได้ราคา กิโลกรัมละ 139.29 บาท ทำให้เกษตรกรมีกำไร กิโลกรัมละ 72.94 บาท มีผลพลอยได้จากการเลี้ยงแพะขุนตัวละ 89.87 บาท ผลตอบแทนแพะขุนรวมผลพลอยได้ตัวละ 1,710.56 บาท

4) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะขุนเฉลี่ยทุกขนาดฟาร์ม ต้นทุนรวมเฉลี่ยของการผลิตแพะขุนเฉลี่ยทุกขนาดฟาร์ม มีต้นทุนตัวละ 1,476.36 บาท แบ่งเป็น ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยตัวละ 1,327.55 บาท ต่อไร่ ต้นทุนคงที่เฉลี่ยตัวละ 148.81 บาท จำหน่ายแพะได้เฉลี่ย 2,891.04 บาทต่อตัว ทำให้มีผลตอบแทนสุทธิ 1,414.68 บาทต่อตัว หรืออธิบายได้ว่าการผลิตแพะขุน 1 กิโลกรัม มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 71.70 บาท จำหน่ายผลผลิตได้ราคากิโลกรัมละ 140.41 บาท ทำให้เกษตรกรมีกำไรกิโลกรัมละ 68.71 บาท มีผลพลอยได้จากการเลี้ยงแพะขุนตัวละ 88.45 บาท ผลตอบแทนแพะขุนรวมผลพลอยได้ตัวละ 1,503.13 บาท

5.1.2 วิธีการตลาด ต้นทุนการตลาด และส่วนเหลือการตลาดของแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

1) วิธีการตลาดแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จะเริ่มจากเกษตรกรจำหน่ายแพะขุนมีชีวิตให้แก่กลุ่มเกษตรกร และผู้รวบรวม โดยเกษตรกรจำหน่ายแพะขุนมีชีวิตให้ผู้รวบรวมรายใหญ่ทั้งใน และนอกจังหวัดโดยตรง ร้อยละ 48.28 ส่วนอีกร้อยละ 32.76 จำหน่ายผ่านกลุ่มเกษตรกร ที่เหลืออีกร้อยละ 18.97 เกษตรกรจำหน่ายให้กับผู้รวบรวมรายย่อยในพื้นที่ ซึ่งทั้งกลุ่มเกษตรกร และผู้รวบรวมรายย่อยในพื้นที่ จะจำหน่ายแพะขุนมีชีวิตให้แก่ผู้รวบรวมรายใหญ่เพื่อส่งต่อให้พ่อค้าขายส่ง มีเพียงร้อยละ 0.33 เท่านั้น ที่กลุ่มเกษตรกรจำหน่ายให้กับผู้บริโภค เพื่อไปชำ แหะเอง ส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมในพื้นที่ ราคาจำหน่ายเท่ากับราคาแพะขุนมีชีวิตที่จำหน่ายให้แก่ผู้รวบรวม ส่วนผู้รวบรวมรายใหญ่จะจำหน่ายแพะขุนมีชีวิตให้แก่พ่อค้าเวียดนาม ร้อยละ 68.75 เพื่อบริโภคภายในประเทศเวียดนาม และส่งขายต่อไปยังประเทศจีน อีกร้อยละ 27.25 จำหน่ายพ่อค้าส่งภาคใต้ เพื่อบริโภคในพื้นที่ภาคใต้ และส่งออกไปยังประเทศมาเลเซีย ร้อยละ 3.00 จำหน่ายให้พ่อค้าส่งกรุงเทพฯ เพื่อชำและบริโภคในพื้นที่ ที่เหลือร้อยละ 1.00 จำหน่ายให้พ่อค้าส่งภาคอีสาน เพื่อส่งต่อไปยังประเทศเวียดนาม และกัมพูชา สำหรับการบริโภคเนื้อแพะในพื้นที่ภาคกลางตอนบนยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก

2) ต้นทุนการตลาด และส่วนเหลือการตลาดแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน การวิเคราะห์ในส่วนของส่วนเหลือการตลาดแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน แบ่งออกได้เป็น 2 กรณี คือ กรณีที่ 1 ผู้รวบรวมรายใหญ่ซื้อแพะขุนจากเกษตรกรโดยตรง และกรณีที่ 2 ผู้รวบรวมรายใหญ่ซื้อแพะขุนจากผู้รวบรวมรายย่อยหรือกลุ่มเกษตรกร

กรณีที่ 1 ผู้รวบรวมรายใหญ่ซื้อแพะขุนจากเกษตรกรโดยตรง

มีกระบวนการ คือ ผู้รวบรวมรายใหญ่จะรับซื้อแพะขุนจากเกษตรกรภายในจังหวัด และจังหวัดใกล้เคียงโดยตรง ราคารับซื้อเฉลี่ยตัวละ 2,891.04 บาท และจำหน่ายต่อให้พ่อค้าปลายทางเฉลี่ยตัวละ 3,236.95 บาท มีส่วนเหลือการตลาดตัวละ 345.91 บาท ค่าใช้จ่ายของผู้รวบรวมรายใหญ่ทั้งหมดตัวละ 3,054.32 บาท คิดเป็นร้อยละ 94.10 ของราคาขายที่ผู้รวบรวมได้รับ โดยเป็นต้นทุนการตลาดตัวละ 163.28 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.04 ของราคาขายที่ผู้รวบรวมได้รับ ผลตอบแทนที่ผู้รวบรวมรายใหญ่ได้รับตัวละ 182.63 บาท

กรณีที่ 2 ผู้รวบรวมรายใหญ่ซื้อแพะขุนจากผู้รวบรวมรายย่อยหรือกลุ่มเกษตรกร

เกษตรกร มีกระบวนการ คือ ผู้รวบรวมรายใหญ่จะรับซื้อแพะขุนผ่านผู้รวบรวมรายย่อย หรือกลุ่มเกษตรกร ซึ่งรับซื้อแพะขุนจากเกษตรกร ราคาซื้อจากเกษตรกรเฉลี่ยตัวละ 2,891.04 บาท และจำหน่ายต่อให้ผู้รวบรวมรายใหญ่เฉลี่ยตัวละ 2,995.85 บาท จากนั้นผู้รวบรวมรายย่อยจะจำหน่ายต่อให้พ่อค้าปลายทาง ส่วนเหลือการตลาดของผู้รวบรวมรายย่อยตัวละ 104.81 บาท ค่าใช้จ่ายของผู้รวบรวมรายย่อยทั้งหมดตัวละ 2,958.58 บาท คิดเป็นร้อยละ 91.40 ของราคาขายที่ผู้รวบรวมรายใหญ่ได้รับ โดยเป็นต้นทุนการตลาดตัวละ 67.54 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.09 ของราคาขายที่ผู้รวบรวมรายใหญ่ได้รับ ผลตอบแทนที่ผู้รวบรวมรายย่อยได้รับตัวละ 37.27 บาท ค่าใช้จ่ายของผู้รวบรวมรายใหญ่ทั้งหมดตัวละ 3,159.13 บาท คิดเป็นร้อยละ 97.60 ของราคาขายที่ผู้รวบรวมรายใหญ่ได้รับ โดยเป็นต้นทุนการตลาดตัวละ 163.28 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.04 ของราคาขายที่ผู้รวบรวมรายใหญ่ได้รับ ผลตอบแทนที่ผู้รวบรวมรายใหญ่ได้รับตัวละ 77.82 บาท ส่วนเหลือการตลาดผู้รวบรวมรายใหญ่ตัวละ 241.10 บาท

3) การเปรียบเทียบกำไร/ขาดทุนสุทธิ และกำไรต่อต้นทุนในแต่ละระดับ พบว่า กรณีที่ผู้รวบรวมรายใหญ่รับซื้อแพะขุนจากเกษตรกรโดยตรง จะมีสัดส่วนกำไรต่อต้นทุน ร้อยละ 5.98 สูงกว่ารับซื้อแพะขุนผ่านผู้รวบรวมรายย่อย ซึ่งมีสัดส่วนกำไรต่อต้นทุน ร้อยละ 2.46 สำหรับผู้รวบรวมรายย่อยสัดส่วนกำไรต่อต้นทุน ร้อยละ 1.26 เป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ต่ำสุด

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ด้านการผลิต

1) เกษตรกรควรรวมกลุ่มกันผลิตแพะขุน โดยการรวมกลุ่มอาจเป็นได้ทั้งวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแปลงใหญ่ หรือสหกรณ์ การรวมกลุ่มเพื่อซื้อปัจจัยการผลิตร่วมกันจะช่วยลดต้นทุนค่าปัจจัยการผลิต สมาชิกภายในกลุ่มสามารถแลกเปลี่ยนพ่อพันธุ์กัน ช่วยลดต้นทุนการจัดการพ่อพันธุ์ใหม่ และไม่เกิดปัญหาแพะเลือดชิด สมาชิกร่วมกันผลิตอาหารแพะ เช่น กระจินหมัก หรือหญ้าหมัก เป็นต้น ซึ่งนอกจากนำมาใช้ในฟาร์มของเกษตรกรเอง ยังสามารถจำหน่ายเป็นรายได้เสริมได้อีกด้วย สมาชิกสามารถแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะขุนให้แกกัน นอกจากนี้การรวมกลุ่มยังสามารถเพิ่มอำนาจต่อรองในการจำหน่ายแพะขุนได้

2) ภาครัฐควรให้ความรู้ในการเลี้ยงแพะขุนแก่เกษตรกร และติดตามผลหลังให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเกษตรกรที่เลี้ยงแพะยังมีประสบการณ์ในการเลี้ยงไม่มาก ยังขาดความรู้ในหลายด้าน โดยเฉพาะเรื่องโรคในแพะ หากในฟาร์มเกิดโรคระบาดนอกจากจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ฟาร์มของเกษตรกรเองแล้ว ยังจะเกิดความเสียหายแก่ฟาร์มอื่น ๆ ด้วย

3) ควรส่งเสริมให้เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขุนขอรับมาตรฐานในการเลี้ยงแพะ เพื่อเกษตรกรจะได้มีการบริหารจัดการฟาร์มแพะที่ดี ผลิตแพะขุนที่ดีมีคุณภาพออกสู่ตลาด

4) ควรส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการทำบัญชีรายรับรายจ่าย เพื่อจะได้ทราบต้นทุนการผลิตที่แท้จริงและมีข้อมูลในการวางแผนการผลิต

5.2.2 การตลาด

1) ภาครัฐควรส่งเสริมการส่งออกแพะจากไทยไปยังประเทศจีนโดยตรง ไม่ต้องผ่านพ่อค้าเวียดนาม ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยไม่สามารถส่งแพะไปยังประเทศจีนได้โดยตรง เพราะประเทศไทยไม่มีชายแดนติดกับประเทศจีน การส่งแพะเข้าจีนต้องใช้เส้นทางผ่าน สปป. ลาว ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการขนส่งสูง ควรมีการเจรจาความร่วมมือกับ สปป. ลาว เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการของไทยให้สามารถส่งออกแพะไปจีนได้โดยตรง จะช่วยสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร และผู้ประกอบการค้าแพะของไทยได้เพิ่มขึ้น และลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาการส่งออกไปยังเวียดนามเป็นหลักด้วย

2) ความนิยมในการบริโภคเนื้อแพะในพื้นที่ภาคกลางตอนบนยังมีน้อยมาก เพื่อส่งเสริมด้านการตลาดและการบริโภคเนื้อแพะให้เพิ่มมากขึ้น ควรสนับสนุนให้มีการเชือดแพะในโรงเชือดมาตรฐานในพื้นที่ให้มากขึ้น และส่งเสริมการแปรรูปเนื้อแพะเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ลูกชิ้น บานีคว ไส้กรอก อาหารปรุงพร้อมรับประทาน เป็นต้น เพื่อให้ง่ายต่อการบริโภค และสามารถเพิ่มตลาดของแพะในพื้นที่ได้

3) จากการศึกษาพบว่าตลาดหลักของแพะ ส่วนใหญ่เป็นตลาดต่างประเทศ พึ่งพาการส่งออกเป็นหลัก หากไม่สามารถส่งออกได้จะกระทบกับราคาจำหน่ายแพะในประเทศ เพื่อลดความเสี่ยงดังกล่าว จึงควรส่งเสริมการบริโภคเนื้อแพะภายในประเทศให้มากขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมปศุสัตว์. (2554). *การเลี้ยงแพะ*. กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมปศุสัตว์. (2563). *สถานการณ์แพะ ปี 2563*. กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- คลินิกสัตว์เคี้ยวเอื้อง. (2561). ระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม “GFM” Good Farming management. *จุลสารมหา’ลัยแพะ*, 4(2), 1-2.
- เครือข่ายเกษตรกรเลี้ยงแพะประเทศไทย. (2562). ตลาดของเนื้อแพะ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.youtube.com/watch?v=B4yx5l67Lj0> (วันที่สืบค้นข้อมูล: 21 ธันวาคม 2563).
- ชาญชัย วงษาเสน. (2560). *ความเป็นไปได้ในการลงทุนเลี้ยงแพะเนื้อเพื่อเป็นอาชีพเสริมในจังหวัดอุบลราชธานี*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.agri.ubu.ac.th/mis/seminar/upload/60.pdf> (วันที่สืบค้นข้อมูล: 25 พฤศจิกายน 2563).
- ณัฐเรขา พลศิริ และคณะ. (2558). *การศึกษาประสิทธิผลการขุนแพะเนื้อโดยใช้กระถินตากแห้ง*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.lib.ku.ac.th/KUCONF/2559/KC5302002.pdf> (วันที่สืบค้นข้อมูล : 19 พฤศจิกายน 2563).
- พัฒนศักดิ์ ปทุมวัน, สราญ ปริสุทธิกุล, พิมุฑต์ สมชอบ, ขนิษฐา คนกล้า, นันทพงศ์ นันทสำเร็จ, ก้องเกียรติ สหายรักษ์ และเกรียงศักดิ์ รักภักดี. (2562). *การศึกษาการตลาดและช่องทางการจัดจำหน่าย เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศสนับสนุนเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วารสารการจัดการและการพัฒนา. 6(1). 201-203.
- ศรัณย์ วรธนะจรรย์ยา. (2539). *การวิเคราะห์เศรษฐศาสตร์การผลิตทางการเกษตร*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร, คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมปศุสัตว์. (2563). ข้อมูลเกษตรกร/ปศุสัตว์. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://ict.dld.go.th/webnew/index.php/th/service-ict/report/247-report-thailand-livestock> (วันที่สืบค้นข้อมูล: 9 พฤศจิกายน 2563).
- สมคิด ทักษิณาสุทธิ. (2546). *หลักการตลาดสินค้าเกษตรเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมคิด ทักษิณาสุทธิ. (2548). *หลักการตลาดสินค้าเกษตร*. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- สมพร อิศวิลานนท์. (2553). *ข้าวไทย: การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตและช่องทางการกระจาย*. นนทบุรี: เลิศชัยการพิมพ์ 2 ปากเกร็ด.
- สุธา โอมณี. (2559). *การศึกษารูปแบบการเลี้ยงและการตลาดแพะเนื้อ กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. วิทยานิพนธ์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุภาวดี แหยมคง. (2559). *ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตโคเนื้อของเกษตรกรในอำเภอวัดโบสถ์ และอำเภอพราหมณี จังหวัดพิษณุโลก*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: www.researchgate.net. (วันที่สืบค้นข้อมูล: 25 พฤศจิกายน 2563).
- โสภณ ชินเวโรจน์. (2559). *คู่มือคำแนะนำ การให้อาหารแพะเนื้อ*. สำนักพัฒนาอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานปศุสัตว์เขต 7. (2563). *สรุปขั้นตอนการขอรับรองสถานภาพฟาร์มปลอดโรค*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://region7.dld.go.th/budget2564/infographic/Summary%20of%20the%20certification%20process.pdf> (วันที่สืบค้นข้อมูล: 5 พฤษภาคม 2564).
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2561). *เอกสารประกอบการฝึกอบรม การวิเคราะห์ข้อมูลต้นทุนการผลิตปศุสัตว์และประมง ระหว่างวันที่ 15-16 กุมภาพันธ์ 2561*. กรุงเทพฯ: ส่วนสารสนเทศการผลิตปศุสัตว์และประมง ศูนย์สารสนเทศการเกษตร.
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2557). *การศึกษาการตลาดแพะเนื้อ*. เอกสารวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. กรุงเทพฯ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2562). *การศึกษาโซ่อุปทานสุกร*. กรุงเทพฯ. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- Neuman. W.L. (1991). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*. Boston: Allyn and Bacon.

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1

แบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์ เกษตรกร

เรื่อง การศึกษาการผลิตและการตลาดแพะขุน ในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 7

ชื่อผู้ให้ข้อมูล(นาย/นาง/น.ส.).....นามสกุล.....โทรศัพท์.....

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ชื่อบ้านตำบลอำเภอ.....จังหวัด.....

คำชี้แจง โปรดกรอกรายละเอียดหรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง

1. เพศ

1) ชาย 2) หญิง

2. อายุ ปี

3. ระดับการศึกษา

1) ไม่ได้เรียนหนังสือ 2) ประถมศึกษา 3) มัธยมศึกษาตอนต้น 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย

5) ปวส./อนุปริญญา 6) ปริญญาตรี 7) สูงกว่าปริญญาตรี

4. ประสบการณ์ในการเลี้ยงปศุสัตว์ ปี ประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะขุน ปี

5. การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร 1) ไม่ได้เป็นสมาชิก

2) เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

3) อื่นๆ

6. ลักษณะการเลี้ยง

1) การเลี้ยงอิสระ

2) การเลี้ยงในระบบเกษตรกรพันธสัญญา ระบุ.....

3) เลี้ยงในนามสมาชิกองค์กร/กลุ่ม ระบุ.....

4) อื่นๆ ระบุ.....

7. รูปแบบวิธีการเลี้ยง

1) เลี้ยงแบบขังคอก 2) เลี้ยงแบบผสมผสานระหว่างปล่อยและขังคอก พื้นที่เลี้ยง.....ไร่

3) เลี้ยงแบบผูกล่าม 4) เลี้ยงแบบผสมผสานกับการปลูกพืช ระบุพื้นที่เลี้ยง.....ไร่

5) อื่นๆ ระบุ.....

8. มาตรฐานในการเลี้ยงแพะที่ท่านได้รับ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1) มีมาตรฐาน ได้แก่

1.1) ระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่ไม่เหมาะสม (GFM)

1.2) ระบบการรับรองฟาร์มที่มีการปฏิบัติการทางการเกษตรที่ดี (GAP)

1.3) มาตรฐานอื่นๆ ระบุ

2) อยู่ระหว่างการขอรับรองมาตรฐาน ระบุ.....

3) ไม่มีมาตรฐาน

9. แรงงานในการเลี้ยงแพะขุน แรงงานในครัวเรือน จำนวน.....คน แบ่งเป็น เพศชาย.....คน เพศหญิง.....คน
 แรงงานจ้าง จำนวน.....คน อัตราค่าจ้าง.....บาท/ (วัน/เดือน)

10. พันธุ์แพะขุนที่เกษตรกรเลี้ยง

พันธุ์	บอร์	แองโกล นูเบียน	พันธุ์พื้นเมือง	พันธุ์ผสม ระบุ.....	พันธุ์อื่นๆ ระบุ.....
สัดส่วน (ร้อยละ)					

11. ลักษณะการจำหน่ายแพะ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ลักษณะการจำหน่าย	สัดส่วน
1. จำหน่ายเอง	
2. จำหน่ายผ่านกลุ่ม/วิสาหกิจ	
3. จำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลางในท้องถิ่น/ในจังหวัด ได้แก่.....	
4. จำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลางนอกจังหวัด ได้แก่.....	
5. จำหน่ายโรงฆ่าสัตว์ ได้แก่.....	
6. อื่นๆ	
7. อื่นๆ	

12. ประเภทการจำหน่าย (ปี 2563)

ประเภทที่จำหน่าย	ลูกแพะ	แพะขุนมีชีวิต	แพะชำแหละ	อื่นๆ
จำนวน (ตัว)				
สัดส่วน (ร้อยละ)				

12.1 ลูกแพะ

- แหล่งจำหน่าย ปริมาณที่จำหน่ายในปี 2563.....ตัว สัดส่วน.....%
 อายุลูกแพะที่จำหน่าย..... ราคาเฉลี่ย.....บาท/ตัว น้ำหนัก.....กิโลกรัม/ตัว
 การขนส่ง ผู้ซื้อตนเอง เกษตรกรส่งเอง จ้างส่ง
 ระยะทางเฉลี่ย/เที่ยว ค่าใช้จ่าย/เที่ยว.....บาท จำนวนตัว/เที่ยว.....ตัว
 ค่าใช้จ่ายในการจำหน่าย.....

12.2 แพะขุนมีชีวิต

- แหล่งจำหน่าย ปริมาณที่จำหน่ายในปี 2563ตัว สัดส่วน.....%
 อายุแพะที่จำหน่าย.....ระยะเวลาขุน.....ราคาเฉลี่ย.....บาท/ตัว น้ำหนัก.....กิโลกรัม/ตัว
 การขนส่ง ผู้ซื้อตนเอง เกษตรกรส่งเอง จ้างส่ง
 ระยะทางเฉลี่ย/เที่ยว ค่าใช้จ่าย/เที่ยว.....บาท จำนวนตัว/เที่ยว.....ตัว
 ค่าใช้จ่ายในการจำหน่าย.....

- แหล่งจำหน่ายปริมาณที่จำหน่ายในปี 2563ตัว สัดส่วน.....%
อายุแพะที่จำหน่าย.....ระยะเวลาขุน.....ราคาเฉลี่ย.....บาท/ตัว น้ำหนัก.....กิโลกรัม/ตัว
การขนส่ง ผู้ซื้อตนเอง เกษตรกรส่งเอง จ้างส่ง
ระยะทางเฉลี่ย/เที่ยว ค่าใช้จ่าย/เที่ยว.....บาท จำนวนตัว/เที่ยว.....ตัว
ค่าใช้จ่ายในการจำหน่าย.....
- 12.3 แพะชำแหละ 1. ชำแหละเอง ค่าใช้จ่าย.....บาท/ตัว
 2. จ้างชำแหละ ค่าใช้จ่าย.....บาท/ตัว
- แหล่งจำหน่ายปริมาณที่จำหน่ายในปี 2563ตัว สัดส่วน.....%
น้ำหนัก.....กิโลกรัม/ตัว ราคาเฉลี่ย.....บาท/(ตัว/.....)
การขนส่ง ผู้ซื้อตนเอง เกษตรกรส่งเอง จ้างส่ง
ระยะทางเฉลี่ย/เที่ยว ค่าใช้จ่าย/เที่ยว.....บาท จำนวนตัว/เที่ยว.....ตัว
ค่าใช้จ่ายในการจำหน่าย.....
- 12.4 แพะอื่นๆ ระบุ.....
- แหล่งจำหน่ายปริมาณที่จำหน่ายในปี 2563ตัว สัดส่วน.....%
อายุแพะที่จำหน่าย.....ระยะเวลาขุน.....ราคาเฉลี่ย.....บาท/ตัว น้ำหนัก.....กิโลกรัม/ตัว
การขนส่ง ผู้ซื้อตนเอง เกษตรกรส่งเอง จ้างส่ง
ระยะทางเฉลี่ย/เที่ยว ค่าใช้จ่าย/เที่ยว.....บาท จำนวนตัว/เที่ยว.....ตัว
ค่าใช้จ่ายในการจำหน่าย.....
- 13. การกำหนดราคา 1) กำหนดเอง 2) ผู้ซื้อกำหนด 3) ราคากลาง 4) อื่นๆ.....
- 14. แหล่งเงินทุน 1) เงินทุนของตนเอง 2) กู้ยืม จาก.....
- 15. การเข้าถึงแหล่งเงินทุน 1) ยาก 2) ง่าย
- 16. การทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย ในการผลิตแพะเนื้อ 1) ทำเป็นประจำ
 2) ทำแต่ไม่ครบ เหตุผล.....
 3) ไม่ทำ เหตุผล.....
- 17. การอบรมความรู้ด้านการผลิต/การตลาดแพะเนื้อ
 1) อบรม เรื่อง.....หน่วยงาน.....
อบรม เรื่อง.....หน่วยงาน.....
อบรม เรื่อง.....หน่วยงาน.....
 2) ไม่ได้อบรม

18. ปัญหาอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

19. ความต้องการด้านการส่งเสริมและพัฒนา/ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์ ผู้ประกอบการ

เรื่อง การศึกษาการผลิตและการตลาดแพะขุนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 7

ข้อมูลที่ถูกบันทึกในแบบสอบถามนี้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับอย่างเคร่งครัด โดยจะนำไปประมวลผลและนำเสนอในลักษณะภาพรวมเท่านั้น และไม่ได้เกี่ยวข้องกับการเรียกเก็บภาษีใดๆ

-
- ชื่อผู้ให้ข้อมูล(นาย/นาง/น.ส.).....นามสกุล.....โทรศัพท์.....
บ้านเลขที่ หมู่ที่ ชื่อบ้านตำบลอำเภอ.....จังหวัด.....
เพศ.....อายุ.....การศึกษา.....ประสบการณ์ธุรกิจแพะเนื้อ.....ปี
 - กิจการของท่านเป็นองค์กรประเภทใด

☐ 1) กลุ่มเกษตรกร (โปรดระบุ)	จำนวนสมาชิก	ราย ปีที่ก่อตั้ง
☐ 2) เกษตรกร/รวบรวม	☐ ผู้ค้าปลีก/ชำแหละ (ข้ามไปทำข้อ 5)	
☐ 3) ผู้รวบรวมรายย่อย/ท้องถิ่น	☐ ผู้รวบรวมรายใหญ่/ท้องที่/กระจายผลผลิต/ส่งออก	
☐ 4) อื่น ๆ (โปรดระบุ)		
 - ปริมาณรับซื้อ
 - แพะขุนมีชีวิตจำนวน.....ตัว/ปี น้ำหนักเฉลี่ย.....กก./ตัว ราคาที่รับซื้อ.....บาท/.....
 - ลูกแพะหย่านมสำหรับขุน.....ตัว/ปี น้ำหนักเฉลี่ย.....กก./ตัว ราคาที่รับซื้อ.....บาท/.....
 - แพะอื่นๆ.....จำนวน.....ตัว/ปี น้ำหนักเฉลี่ย.....กก./ตัว ราคาที่รับซื้อ.....บาท/.....
 - แพะอื่นๆ.....จำนวน.....ตัว/ปี น้ำหนักเฉลี่ย.....กก./ตัว ราคาที่รับซื้อ.....บาท/.....
 - ค่าใช้จ่ายในการรับซื้อ (แพะขุน)

ค่าขนส่ง.....บาท/เที่ยว เทียบละ.....ตัว จำนวน.....เที่ยว/ปี

ค่าแรงงาน.....บาท/เที่ยว หรือบาท/เดือน

ค่าอาหาร/ยา.....บาท/เที่ยว ค่าธรรมเนียม/ใบอนุญาตเคลื่อนย้าย.....บาท/ปี

ค่าด่าน/ผ่านทาง.....บาท/เที่ยว ค่าใช้จ่ายอื่นๆบาท/ปี (ได้แก่.....)

เวลาที่ใช้ในการขนส่ง..... ชั่วโมง/.....

น้ำหนักที่สูญเสียในการขนส่ง.....กก./ตัว
 - เฉพาะผู้ค้าปลีก/ชำแหละ (แพะขุน)

ปริมาณรับซื้อ.....ตัว/ปี น้ำหนักเฉลี่ย.....กก./ตัว ราคาที่รับซื้อ.....บาท/กก

ค่าขนส่ง.....บาท/เที่ยว เทียบละ.....ตัว ขนส่งจำนวน.....เที่ยว/ปี

ค่าแรงงาน.....บาท/ตัว ค่าใช้จ่ายในการฆ่า..... บาท/ตัว ค่าใช้จ่ายในการชำแหละ.....บาท/ตัว

ค่าธรรมเนียมการฆ่า/อื่นๆ.....บาท/ตัว ค่าใช้จ่ายอื่นๆ.....บาท/ตัว

น้ำหนักที่สูญเสียในการขนส่ง.....กก./ตัว น้ำหนักที่สูญเสียในการชำแหละ.....กก./ตัว

สัดส่วนการชำแหละ

รายการ	สัดส่วนน้ำหนักเมื่อชำแหละแล้ว	ราคาจำหน่าย บาท/กก.
ขาหน้า		
ขาหลัง		
เครื่องใน		
หัว		
ข้อกีบเท้า		
หนัง		
อื่นๆ		
อื่นๆ		

วิธีการกำหนดราคาขายปลีก.....

.....

6. การจำหน่ายแพะ

1) แหล่งจำหน่าย..... สัดส่วน ร้อยละ

2) แหล่งจำหน่าย..... สัดส่วน ร้อยละ.....

3) แหล่งจำหน่าย..... สัดส่วน ร้อยละ.....

ราคาจำหน่ายแพะขุนบาท/กก.

ราคาจำหน่ายแพะอื่นๆ (ระบุ.....)บาท/กก.

ราคาจำหน่ายแพะอื่นๆ (ระบุ.....)บาท/.....

การขนส่ง ผู้ซื้อตนเอง ส่งเอง จ้างส่ง ค่าใช้จ่ายในการขนส่ง/เที่ยว..... บาท

ระยะทางเฉลี่ย/เที่ยวจำนวน.....เที่ยว/ปี ปริมาณการขนส่ง/เที่ยว(ตัว/กก.)

ค่าใช้จ่ายในการจำหน่าย.....

7. การปฏิบัติตามมาตรฐานฮาลาล 1. มี 2. ไม่มี

8. จำนวนพ่อค้าในพื้นที่.....ราย วิธีหาลูกค้าใหม่.....

9. ราคารับซื้อขึ้นกับ แหล่ง/ปัจจัย ไต.....

10. ราคาจำหน่ายขึ้นกับ แหล่ง/ปัจจัย ไต.....

11. สถานการณ์การตลาดแพะในมุมมองของท่าน.....

ความต้องการภายในประเทศ.....

ความต้องการของต่างประเทศ.....

12. ปัญหาและอุปสรรค.....

.....

13. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ.....

.....

แบบสอบถามต้นทุนการผลิต พะขุน ปี 2563

ข้อมูลทั้งหมดที่สอบถามนี้ ทางราชการจะเก็บไว้เป็นความลับ และจะนำไปเผยแพร่เฉพาะค่าประมาณทางสถิติที่เป็นส่วนรวมเท่านั้น

ชื่อผู้สำรวจ		วันที่สำรวจ		ผู้บันทึกข้อมูล		วันที่บันทึก		No.....
--------------	--	-------------	--	-----------------	--	--------------	--	---------

A : ชื่อเจ้าของฟาร์ม

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ชื่อหมู่บ้าน..... ตำบล.....

อำเภอ..... จังหวัด..... สศท..... โทร.....

B : เลือกขนาดฟาร์ม

1. ขนาดย่อย เลี้ยง 1-20 ตัว 2. ขนาดเล็ก เลี้ยง 21 -50 ตัว
 3. ขนาดกลาง 51 - 100 ตัว 4. ขนาดใหญ่ เลี้ยงมากกว่า 100 ตัว

D : ลักษณะการใช้ที่ดิน

อัตราค่าเช่าที่ดิน บาท/ไร่/ปี

เนื้อที่ทำฟาร์มพะขุนทั้งหมด ของตนเองไร่ เช่าไร่

E : ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม และค่าใช้จ่ายต่างๆที่เกิดขึ้นในการเลี้ยงพะขุน

ช่วงอายุ	แรกเกิด ถึง ก่อนผสมพันธุ์	แม่พันธุ์	พ่อพันธุ์	รวมทั้งหมด
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
ข้อ 1 จำนวนตัว ณ 1 ม.ค.63				
1.1 เพศผู้				
1) จำนวนตัวที่เลี้ยงทั้งหมด(ตัว)				
2) น้ำหนักเฉลี่ย (กก./ตัว)				
3) ราคาเฉลี่ย (บาท/ตัว)				
4) ราคาเฉลี่ย (บาท/กก.)				
1.2 เพศเมีย				
1) จำนวนตัวที่เลี้ยงทั้งหมด(ตัว)				
2) น้ำหนักเฉลี่ย (กก./ตัว)				
3) ราคาเฉลี่ย (บาท/ตัว)				
4) ราคาเฉลี่ย (บาท/กก.)				

ช่วงอายุ	แรกเกิด ถึง ก่อนผสมพันธุ์	แม่พันธุ์	พ่อพันธุ์	รวมทั้งหมด
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
ข้อ 1 จำนวนตัว ณ 31 ธ.ค.63				
1.1 เพศผู้				
1) จำนวนตัวที่เลี้ยงทั้งหมด(ตัว)				
2) น้ำหนักเฉลี่ย (กก./ตัว)				
3) ราคาเฉลี่ย (บาท/ตัว)				
4) ราคาเฉลี่ย (บาท/กก.)				
1.2 เพศเมีย				
1) จำนวนตัวที่เลี้ยงทั้งหมด(ตัว)				
2) น้ำหนักเฉลี่ย (กก./ตัว)				
3) ราคาเฉลี่ย (บาท/ตัว)				
4) ราคาเฉลี่ย (บาท/กก.)				

ข้อ 2 การเปลี่ยนแปลงระหว่างปีที่สำรวจ แยกตามประเภท และอายุ และการขาย				
สอบถามข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค.63 - 31 ธ.ค.63				
รายการ	แรกเกิดถึง ก่อนผสมพันธุ์	แม่พันธุ์	พ่อพันธุ์	รวมทั้งหมด
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2.1 เพศผู้ ที่ซื้อและที่ขาย (สอบถามข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค. - 31 ธ.ค.63)				
ซื้อ	1) จำนวนตัวที่ซื้อ (ตัว)			
	2) น้ำหนักเฉลี่ยที่ซื้อ (กก./ตัว)			
	3) ราคาเฉลี่ยที่ซื้อ (บาท/ตัว)			
	4) ราคาเฉลี่ยที่ซื้อ (บาท/กก.)			
ขาย	5) จำนวนตัวที่ขาย (ตัว)			
	6) น้ำหนักเฉลี่ยที่ขาย (กก./ตัว)			
	7) ราคาเฉลี่ยที่ขาย (บาท/ตัว)			
	8) ราคาเฉลี่ยที่ขาย (บาท/กก.)			
	9) จำนวนวันที่เลี้ยง			
2.2 เพศเมีย หรือเพศเมียที่ไม่ท้อง ที่ซื้อและที่ขาย (สอบถามข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค. - 31 ธ.ค.63)				
ซื้อ	1) จำนวนตัวที่ซื้อ (ตัว)			
	2) น้ำหนักเฉลี่ยที่ซื้อ (กก./ตัว)			
	3) ราคาเฉลี่ยที่ซื้อ (บาท/ตัว)			
	4) ราคาเฉลี่ยที่ซื้อ (บาท/กก.)			
ขาย	5) จำนวนตัวที่ขาย (ตัว)			
	6) น้ำหนักเฉลี่ยที่ขาย (กก./ตัว)			
	7) ราคาเฉลี่ยที่ขาย (บาท/ตัว)			
	8) ราคาเฉลี่ยที่ขาย (บาท/กก.)			
	9) จำนวนวันที่เลี้ยง			
2.3 เพศเมียที่กำลังท้อง ที่ซื้อและที่ขาย (สอบถามข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค. - 31 ธ.ค.63)				
ซื้อ	1) จำนวนตัวที่ซื้อ (ตัว)			
	2) น้ำหนักเฉลี่ยที่ซื้อ (กก./ตัว)			
	3) ราคาเฉลี่ยที่ซื้อ (บาท/ตัว)			
	4) ราคาเฉลี่ยที่ซื้อ (บาท/กก.)			
ขาย	5) จำนวนตัวที่ขาย (ตัว)			
	6) น้ำหนักเฉลี่ยที่ขาย (กก./ตัว)			
	7) ราคาเฉลี่ยที่ขาย (บาท/ตัว)			
	8) ราคาเฉลี่ยที่ขาย (บาท/กก.)			

ข้อ 2 การเปลี่ยนแปลงระหว่างปีที่สำรวจ แยกตามประเภท และอายุ และการขาย(ต่อ)

2.5 ค่าพันธุ์สัตว์

1) แม่พันธุ์

- (1) อายุเมื่อเริ่มผสมพันธุ์ครั้งแรก เดือน
- (2) ราคาเมื่อเป็นแพะสาวพร้อมท้อง ตัวละ บาท
- (3) จำนวนวันที่อู้มท้อง วัน
- (4) จำนวนลูกเฉลี่ยต่อครอก ตัว
- (5) จำนวนครอก/แม่/ปี ครอก
- (6) คาดคะเนจำนวนปีที่ให้ลูกจนปลดระวางและขาย ปี
- (7) ราคาเมื่อปลดขาย ตัวละ บาท

2) พ่อพันธุ์

- (1) อายุเมื่อเริ่มผสมพันธุ์ครั้งแรก เดือน
- (2) ราคาเมื่อเป็นพ่อพันธุ์ครั้งแรก ตัวละ บาท
- (3) คาดคะเนจำนวนปีที่ใช้งานจนปลดระวางและขาย ปี
- (4) ราคาเมื่อปลดขาย ตัวละ บาท

2.6 ผลพลอยได้จากการเลี้ยงแพะขุน (ถามแต่ละครั้งที่ขาย)

- (1) มูลแพะ จำนวน กก.
- (2) ราคา กิโลกรัมละ บาท
- (3) มูลค่า บาท
- (4) จำนวนวันที่เก็บมูลแพะขายต่อครั้ง วัน

หมายเหตุ ข้อ 2.5 ต้องกรอกข้อมูลทุกช่อง เพื่อกำหนดค่าเสื่อมแม่พันธุ์-พ่อพันธุ์

ข้อที่ 3 การใช้แรงงาน และอัตราค่าจ้างแรงงาน ที่ใช้เลี้ยงแพะขุน ในรอบปี

ลำดับ ที่	รหัสประเภท แรงงาน	จำนวนคน (คน)	อัตราค่าจ้าง (บาท)		จำนวนวันที่ใช้ แรงงาน(วัน/ปี)	จำนวน ชม./วัน ที่ใช้แรงงาน(ชม.)
			บาท/คน/วัน	บาท/คน/เดือน		
			(1)	(2)		
1						
2						
3						
4						

<p>หมายเหตุ 1. สดมภ์ที่ 1 ประเภทแรงงาน ใส่เฉพาะรหัสเท่านั้น ซึ่งรหัสประกอบด้วย</p> <p>รหัส 1 = แรงงานครัวเรือน</p> <p>รหัส 2 = แรงงานจ้างชั่วคราว หรือจ้างรายวัน</p> <p>รหัส 3 = แรงงานจ้างประจำเป็นรายเดือน</p> <p>2. สดมภ์ที่ 7 จำนวนชม./วัน ที่ใช้แรงงาน หมายถึง ระยะเวลาในแต่ละวันที่แรงงานใช้ในการเลี้ยงแพะ เช่น การออกไปหาอาหารนอกฟาร์ม (การตัดต้นกระถิน หญ้าสด) การให้อาหาร การทำความสะอาดโรงเรือน การให้ยาวัคซีน การดูแลอื่นๆ</p>

ข้อที่ 4. ปริมาณ ราคา และมูลค่าอาหารที่ใช้เลี้ยงแพะขุน ที่สำรวจในรอบปี

4.1 อาหารหยาบ ที่ใช้เลี้ยงแพะ ต่อวัน ทุกตัว ในแต่ละประเภท

(จำนวนตัวที่อ้างอิงในการสอบถามการกินอาหารหยาบ ให้ใช้จำนวนตัวที่มีอยู่ ณ ข้อ 1)

รายการ	ชื่อ				ตนเอง/ได้ฟรี			
	ปริมาณ ที่ใช้(กก./วัน)	ราคา (บาท/กก.)	มูลค่า (บาท)	จน.เดือนให้ อาหาร(เดือน)	ปริมาณ ที่ใช้(กก./วัน)	ราคา (บาท/กก.)	มูลค่า (บาท)	จน.เดือนให้ อาหาร(เดือน)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
(1) ต้นกระถิน								
(2) ฟางข้าว								
(3) หญ้าสด (นอกฟาร์ม)								
(4) หญ้าสด (ในฟาร์ม)								
(ถ้าไม่ทราบข้อมูลให้สอบถามข้อ 8)								
(5) หญ้าแห้ง (นอกฟาร์ม)								
(6) หญ้าแห้ง (ในฟาร์ม)								
(7) ต้นข้าวโพดสด								
(8) เปลือกข้าวโพด								
(9) เปลือกสับปะรด								
(10) ผีเสื้อเหลือง								
(11) กากถั่วเหลืองสด (TVO)								
(12) ต้นถั่วลิสง								
(13) ถั่วฮามาต้าแห้ง								
(14) มันสำปะหลัง								
(15) ยอดอ้อย								
(16) กากน้ำตาล								
(17) ยูเรีย								
(18) อื่นๆ ระบุ.....								
(19) อื่นๆ ระบุ.....								

หมายเหตุ 1. นอกฟาร์ม หมายถึง ต้องไปหามาจากที่อื่น โดยไม่มีการปลูกหรือทำแปลงหญ้าหรือทำหญ้าแห้งไว้ในฟาร์มตนเอง

2. ในฟาร์ม หมายถึง การปลูกหรือทำแปลงหญ้าหรือทำหญ้าแห้งในฟาร์มตนเอง

ปริมาณการกินอาหารหยาบ <u>ต่อวัน ทุกตัว</u> แต่ละอายุ แยกตามประเภท			
รายการ	แรกเกิด ถึง ก่อนผสมพันธุ์	แม่พันธุ์	พ่อพันธุ์
(1)	(2)	(3)	(4)
กินอาหารหยาบต่อวัน (กก.)			

ข้อที่ 4 (ต่อ) ปริมาณ ราคา และมูลค่าอาหารที่ใช้เลี้ยงแพะขุน ในรอบปีสำรวจ

4.2 อาหารชั้น ที่ใช้เลี้ยง แพะขุน ต่อวัน ทุกตัว

รายการ	จำนวนตัวที่กิน (ตัว)	ปริมาณที่ ใช้ต่อวัน (กก.)	ราคา (บาท/กก.)	มูลค่า (บาท)	จำนวนวัน ให้อาหาร (วัน)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1) อาหารสำเร็จรูป					
2) อาหารผสมวัตถุดิบ					

หมายเหตุ : สดมภ์ที่ 6 ให้ใส่จำนวนวันทั้งหมดที่ให้อาหารชั้นตลอดปี

รายการ ข้อ 2) สดมภ์ที่ 4 ได้จากการคำนวณ ราคาในข้อ 4.3

ปริมาณการกินอาหารชั้น <u>ต่อวัน ทุกตัว</u> แต่ละอายุ แยกตามประเภท			
รายการ	แรกเกิด ถึง ก่อนผสมพันธุ์	แม่พันธุ์	พ่อพันธุ์
(1)	(2)	(3)	(4)
กินอาหารชั้นต่อวัน (กก.)			

4.3 วัตถุดิบที่ใช้ผสมอาหาร ต่อ 1 ครั้ง ให้สอบถามปริมาณ ราคา แต่ละรายการ ดังนี้

รายการ	ชื่อ			ตนเอง/ ได้ฟรี		
	ปริมาณ (กก.)	ราคา (บาท/กก.)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (กก.)	ราคา (บาท/กก.)	มูลค่า (บาท)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
(1) หัวอาหาร						
(2) ข้าวโพด						
(3) ฟุ่นข้าวโพด						
(4) มันเส้น						
(5) รำข้าวสาลี						
(6) ปลาช่อน						
(7) รำข้าวละเอียด						
(8) ปลาป่น						
(9) กากถั่วเหลือง						
(10) กากถั่วเขียว						
(11) กากถั่วเขียวบด						
(12) กากถั่วลันเตาบด						
(13) กากเป็ยร์						
(14) กากเมล็ดปาล์ม						
(15) กากเมล็ดยางพารา						
(16) กากมะพร้าว						
(17) อื่นๆ (ระบุ).....						
(18) อื่นๆ (ระบุ).....						
(19) อื่นๆ (ระบุ).....						

ข้อที่ 5 ค่ายาและวัคซีน

5.1 ค่าวัคซีนป้องกันโรค ที่ใช้ในรอบปี

รายการ	ปริมาณที่ใช้/ครั้ง		ราคา (บาท/หน่วย)	มูลค่า (บาท/ครั้ง)	จำนวนครั้ง (ครั้ง/ปี)
	ชื่อ	ตนเอง/ฟรี			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1. วัคซีนป้องกันโรคปากเท้าเปื่อย(กิบ)					
2. วัคซีนป้องกันโรคแอนแทรกซ์					
3. วัคซีน อื่นๆ (ระบุ)					
4. วัคซีน อื่นๆ (ระบุ)					
5. วัคซีน อื่นๆ (ระบุ)					
6. วัคซีน อื่นๆ (ระบุ)					
7. วัคซีน อื่นๆ (ระบุ)					

5.2 ค่ายารักษาโรค ที่ใช้ ในรอบปี

รายการ	ปริมาณที่ใช้		ราคา (บาท/หน่วย)	มูลค่า (บาท)
	ชื่อ	ตนเอง/ฟรี		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1. ยาถ่ายพยาธิ				
2. ยาบำรุง				
3. ธาตุเหล็ก				
4. ยาฆ่าเห็บ เหา				
5. ฮอริโมน				
6. ยาแก้อักเสบ				
7. ยาแก้ไอ				
8. ยาฆ่าเชื้อ / ทิงเจอร์ไอโอดีน				
9. ยาอื่นๆ เกี่ยวกับท้องอืด.....				
10. ยาอื่นๆ (ระบุ)				
11. ยาอื่นๆ (ระบุ)				
12. ยาอื่นๆ (ระบุ)				
13. ยาอื่นๆ (ระบุ)				
14. ยาอื่นๆ (ระบุ)				

ข้อที่ 6 ค่าวัสดุและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ได้ใช้ในฝูงที่สำรวจเท่านั้น

6.1 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ต่อเดือน ต่อฝูง ที่สำรวจ ในรอบปี

รายการ	ค่าใช้จ่าย เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	หมายเหตุ
(1)	(2)	(3)
1. ค่าบริการสัตวแพทย์		
2. ค่าน้ำ		
3. ค่าไฟฟ้า		
4. ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง		
5. ค่าโทรศัพท์		
6. แร่ธาตุก้อน ที่วางให้แพะกิน		
7. ค่าตรวจเลือด		
8. ค่านมเลี้ยงลูกแพะ		
9. อื่นๆ (ระบุ)		
10. อื่นๆ (ระบุ)		

6.2 ค่าวัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ ต่อฝูง ในรอบปี

รายการ	จำนวนที่ใช้ทั้งหมด		ราคา (บาท/หน่วย)	อายุใช้งาน (เดือน)
	ซื้อ	ตนเอง/ได้ฟรี		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1. ไม้กวาด				
2. ไข่มดตัดหญ้า				
3. ถังมือยาง				
4. รองเท้าบูท				
5. ที่ตัดอาหาร				
6. ลวด				
7. พลับ				
8. สายยาง				
9. คราด				
10. ส้อมแทงหญ้า				
11. อื่นๆ				

ข้อ 7 เครื่องมืออุปกรณ์และโรงเรือน รวมทั้งค่าซ่อมที่เกิดขึ้นในรอบปีสำรวจ

รายการ	มูลค่าแรก ซื้อหรือสร้าง ทั้งหมด(บาท)	อายุการ ใช้งาน (ปี)	% ที่ใช้ เฉพาะ ฝูง	ค่าซ่อมระหว่างปี		
				จ้าง (บาท)	ตนเอง (บาท)	อายุใช้งาน หลังซ่อม(ปี)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1. โรงเรือน หลังที่ 1						
โรงเรือน หลังที่ 2						
2. รั้ว						
3. คอกขังรวม						
4. โรงเก็บอาหาร						
5. โรงผสมอาหาร						
6. โรงเก็บและผสมอาหาร						
7. เครื่องผสมอาหาร						
8. เครื่องสับกระถิน						
9. เครื่องพ่นยาฆ่าเห็บ						
10. เครื่องขอป ตัดหญ้า						
11. เครื่องตัดหญ้าสะพาย						
12. เทเลอ์รองรับหญ้าฟวางกับขอป						
13. บ่อบาดาล						
14. ร่องปูนใส่น้ำ						
15. โถ่งน้ำ						
16. แทงค์น้ำ						
17. สระน้ำ						
18. เครื่องปั้มน้ำ						
19. รถเข็น						
20. รถซาเล่						
21. รถยนต์บรรทุก						
22. มอเตอร์ไซด์						
23. ตราซัง						
24. ถังใส่น้ำยาฆ่าเชื้อ						
25. อื่นๆ ระบุ.....						
26. อื่นๆ ระบุ.....						

ภาคผนวกที่ 2

มาตรฐานฟาร์มแพะ

ระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (Good Farming Management : GFM)

ระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม หรือ GFM (Good Farming Management) มีเป้าหมายหลัก 3 อย่าง คือ

1. ลดปัญหาโรคระบาด ลดปัญหาเชื้อดื้อยา ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญมากต่อการผลิตสัตว์ โดยการทำให้ระบบการป้องกันโรค การจัดการสุขภาพสัตว์

2. ความเชื่อมั่นในความปลอดภัยทางอาหาร สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ถึงที่มาของสัตว์ที่บริโภคว่าปลอดภัย ถูกต้อง ตั้งแต่กระบวนการเลี้ยงจนถึงโต๊ะอาหาร โดยการมีการบันทึกทะเบียนฟาร์ม ข้อมูลสัตว์และสุขภาพสัตว์ บุคคลและยานพาหนะเข้า ออกสถานที่ ฯลฯ

3. ปริมาณและคุณภาพเพิ่มขึ้น เมื่อสามารถลดปัญหาในการผลิตสัตว์ และสร้างความมั่นใจต่อตลาดผู้บริโภคได้ ก็จะทำให้สามารถเพิ่มปริมาณการผลิตและคุณภาพของสัตว์ที่ผลิตออกมาให้ตีมากขึ้นได้โดยการจัดการสวัสดิภาพสัตว์ ดูแลสุขอนามัยการจัดการผลผลิต

ฟาร์มเป้าหมายของ GFM คือฟาร์มเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรรายย่อย ได้แก่ สัตว์ปีกพื้นเมือง/เป็ดเนื้อ น้อยกว่า 3,000 ตัว เป็ดไข่ น้อยกว่า 1,000 ตัว โคเนื้อ/กระบือ น้อยกว่า 100 ตัว โคนม น้อยกว่า 50 ตัว แพะ/แกะ น้อยกว่า 100 ตัว สุกร น้อยกว่า 500 ตัว

มาตรฐานฟาร์ม GFM จะมีเงื่อนไขทั้งหมด 7 หลักเกณฑ์ คือ

1. องค์ประกอบของฟาร์ม

1.1 ทำเลที่ตั้งของฟาร์ม

1.1.1 อยู่ห่างจากโรงฆ่าสัตว์และตลาดนัดค้าสัตว์ อย่างน้อย 5 กิโลเมตร เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค

1.1.2 ตั้งบนทำเลที่ไม่มีน้ำท่วม

1.1.3 อยู่ห่างจากแหล่งปนเปื้อนของอันตรายทางกายภาพ เคมีและชีวภาพ เช่น โรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรวมขยะ หากอยู่ในสภาพเสี่ยงต้องมีมาตรการในการป้องกันการปนเปื้อน

1.2 ลักษณะฟาร์ม

1.2.1 มีการวางผังฟาร์มที่ดี เนื้อที่เหมาะสมกับขนาดฟาร์ม

1.2.2 มีการจัดพื้นที่ของฟาร์มเป็นสัดส่วนชัดเจน แยกออกจากที่พักอาศัย

1.2.3 มีโรงเก็บอาหารสัตว์ หรือพื้นที่เก็บอาหารเป็นสัดส่วน

1.2.4 มีรั้วรอบบริเวณพื้นที่การเลี้ยง ป้องกันบุคคลและสัตว์พาหะเข้า ออก

1.2.5 มีโรงเรือนเลี้ยงแพะ หากมีแปลงหญ้าควรมีรั้วกันความชื้น

1.3 ลักษณะโรงเรือน

1.3.1 โรงเรือนแพะมีโครงสร้างแข็งแรง มีหลังคากันแดด กันฝน และกันลมแรงได้ อากาศถ่ายเทได้สะดวก หลังคาสูงอย่างน้อย 2.5 เมตร และภายในโรงเรือนกันแบ่งคอก

1.3.2 ผนังคอกโปร่ง มีความสูงไม่ต่ำกว่า 1.5 เมตร

1.3.3 พื้นโรงเรือนและพื้นคอก ต้องแห้งและสะอาด

1.3.4 พื้นใต้โรงเรือนเป็นพื้นซีเมนต์หรือพื้นดินอัดแน่น ทางขึ้นโรงเรือนยกระดับลาดเอียงไม่เกิน 45 องศา ใต้ถุนโรงเรือนมีลวดตาข่ายกัน

1.3.5 มีอ่างน้ำยาฆ่าเชื้อโรค สำหรับจุ่มเท้าบุคคล เวลาเข้าและออกโรงเรือน

1.3.6 อุปกรณ์ที่ใช้ภายในโรงเรือนต้องปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อแพะเนื้อและผู้เลี้ยง

2. การจัดการฟาร์ม

2.1 การจัดการโรงเรือนและอุปกรณ์

2.1.1 มีคอกเลี้ยงแพะเนื้อ ตามขนาด อายุ และเพศ

2.1.2 มีคอกคัดสำหรับคัดแยกแพะเนื้อ

2.1.3 สถานที่เก็บอาหารเลี้ยงสัตว์ ต้องแยกเป็นสัดส่วน อากาศถ่ายเทได้ดี และสามารถป้องกันสัตว์พาหะนำโรคได้

2.1.4 สถานที่เก็บเครื่องและอุปกรณ์เป็นสัดส่วน สะดวกในการปฏิบัติงาน

2.1.5 อุปกรณ์ให้น้ำและที่ให้อาหารต้องแห้ง สะอาดและมีจำนวนเพียงพอ

2.1.6 โรงเรือนและบริเวณโดยรอบให้สะอาด ไม่เป็นแหล่งสะสม หรือเพาะเชื้อโรค แมลงและสัตว์พาหะนำโรค

2.2 การจัดการฝูงแพะ

2.2.1 มีการคัดเลือกและจัดฝูงแพะเนื้อตามขนาด อายุ เพศ พ่อแม่พันธุ์ทดแทน

2.2.2 มีการคัดแพะเนื้อที่พิการหรือไม่สมบูรณ์ออกจากฝูง

2.3 การจัดการอาหารสัตว์

2.3.1 อาหารหยาบ เช่น หญ้าและพืชอาหารสัตว์ต้องมีคุณภาพดี

2.3.2 อาหารข้นมีคุณภาพตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์

2.3.3 กรณีซื้ออาหารสัตว์ต้องซื้อจากผู้ที่ได้รับใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ในกรณีที่ผสมอาหารสัตว์เอง ห้ามใช้สารต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์

2.3.4 มีการตรวจรับอาหารสัตว์ และควรตรวจสอบคุณภาพอาหารสัตว์เบื้องต้นอย่างสม่ำเสมอ และมีการสุ่มตรวจสอบหรือทวนสอบคุณภาพอาหารข้นและสารตกค้างทางห้องปฏิบัติการ

2.3.5 มีสถานที่เก็บรักษาอาหารสัตว์ที่เหมาะสม

- สะอาด แห้ง ปลอดภัยจากสัตว์พาหะ

- สามารถป้องกันการปนเปื้อนและการเสื่อมสภาพของอาหารสัตว์
- มีการระบายอากาศได้ จัดวางอาหารสัตว์เหมาะสมและสะดวกในการปฏิบัติงาน

2.3.6 มีภาชนะบรรจุ และการขนส่งอาหารสัตว์เหมาะสม

2.3.7 มีปริมาณอาหารหยابและอาหารข้นเพียงพอเหมาะสมกับความต้องการของสัตว์ตามกำหนดในคู่มือการจัดการประจำฟาร์ม

2.3.8 ภาชนะหรืออุปกรณ์ให้อาหาร ควรสะอาด และมีจำนวนเพียงพอตามกำหนดในคู่มือการจัดการประจำฟาร์ม

2.4 การบันทึกข้อมูล

2.4.1 มีบันทึกข้อมูลทะเบียนประวัติและทำหมายเลขประจำตัวสัตว์

2.4.2 กรณีเป็นฟาร์มพ่อแม่พันธุ์ มีบันทึกข้อมูลการเจริญเติบโต และข้อมูลการสืบพันธุ์ของแม่พันธุ์

2.4.3 มีบันทึกข้อมูลการใช้อาหารการเลี้ยงแพะเนื้อ

2.4.4 มีบันทึกข้อมูลด้านสุขภาพสัตว์ เช่น การรักษาโรคและการใช้ยา

2.4.5 เก็บรักษาข้อมูลไว้อย่างน้อย 3 ปี

2.5 คู่มือการจัดการฟาร์ม มีคู่มือการจัดการฟาร์ม ประกอบด้วยหัวข้อ ดังนี้

2.5.1 การเตรียมโรงเรือน

2.5.2 การจัดการด้านการเลี้ยงแพะเนื้อ

2.5.3 การจัดการด้านอาหารและน้ำ

2.5.4 การจัดการด้านสุขภาพสัตว์

2.5.5 การควบคุมและการกำจัดสัตว์พาหะ

2.5.6 การจัดการสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อม

2.5.7 การจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์

3.การจัดการด้านบุคลากร

3.1 มีบุคลากรเพียงพอเหมาะสม

3.2 บุคลากรภายในฟาร์ม ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี

3.3 มีการฝึกอบรมบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และมีบันทึกข้อมูลการฝึกอบรม

4. การดูแลสุขภาพและสุขอนามัยสัตว์

4.1 การป้องกัน และควบคุมโรค

4.1.1 การป้องกันเชื้อโรคจากภายนอกฟาร์ม

- มีระบบทำลายเชื้อโรคก่อนเข้าและออกจากฟาร์ม

- การบันทึกยานพาหนะและบุคคลที่เข้า-ออกฟาร์มทุกชนิดที่ตรวจสอบได้

4.1.2 การสร้างภูมิคุ้มกันโรค

- มีโปรแกรมการฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย หรือวัคซีนอื่นๆตามความเหมาะสม
- มีโปรแกรมการกำจัดพยาธิภายในและภายนอกเป็นประจำ

4.1.3 การควบคุมโรค

- มีการพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรค ทำความสะอาดในคอก
- การจัดการแพะเนื้อตาย และการทำลายซากแพะเนื้ออย่างเหมาะสม
- การควบคุมและกำจัดสัตว์พาหะ
- มีโปรแกรมการตรวจโรคติดต่อกจากสัตว์สู่คน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เช่น โรคแท้งติดต่อ
- กรณีเกิดโรคระบาดหรือสงสัยว่าเกิดโรคระบาดให้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์ และคำแนะนำของกรมปศุสัตว์

4.2 การป้องกันและรักษาโรค

4.2.1 สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการสัตวแพทย์

4.2.2 การรักษาโรคต้องอยู่ภายใต้ความดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มหรือผู้ที่ได้รับ

มอบหมายจากสัตวแพทย์

ผู้ควบคุมฟาร์ม

4.3 การใช้ยา

การใช้ยาภายในฟาร์มปฏิบัติตาม มกษ. 9032 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง ข้อปฏิบัติการควบคุมการใช้ยาสัตว์

- มีการเก็บรักษายาสัตว์เหมาะสม

5. การจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์

- 5.1 มีการตรวจสอบฝูงแพะเนื้ออย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง
- 5.2 ภายในโรงเรือนต้องสะอาด มีการจัดพื้นที่ให้เหมาะสมกับจำนวนแพะเนื้อ
- 5.3 ดูแลแพะเนื้อให้ได้รับอาหารและน้ำอย่างทั่วถึง มีการเจริญเติบโตตามลักษณะของสายพันธุ์
- 5.4 มีการดูแลแพะเนื้อที่ได้รับบาดเจ็บ ป่วยหรือพิการ ตามความเหมาะสม

6. การจัดการระบบน้ำ

6.1 แหล่งน้ำที่ขี้เลี้ยงแพะเนื้อต้องสะอาด และป้องกันการปนเปื้อนได้

6.2 น้ำที่ให้แพะเนื้อกินต้องมีคุณภาพตาม มอก.257 มาตรฐานน้ำบริโภคของมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หากใช้น้ำบาดาลให้เป็นไปตามมาตรฐานน้ำบาดาลที่บริโภคได้ ของประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6.3 มีปริมาณน้ำเพียงพอตามกำหนดในคู่มือการจัดการประจำฟาร์ม

6.4 ภาชนะหรืออุปกรณ์ให้น้ำ ควรสะอาด และมีจำนวนเพียงพอตามกำหนดในคู่มือการจัดการประจำฟาร์ม

7. การจัดการสิ่งแวดล้อม

7.1 มีการจัดการซากแพะเนื้อที่เหมาะสม

7.2 ขยะมูลฝอยต้องรวบรวมในภาชนะรองรับที่ปิดมิดชิด และนำไปกำจัดโดยวิธีที่เหมาะสม

7.3 มูลสัตว์ สิ่งปฏิกูล น้ำทิ้ง ต้องการบำบัดโดยวิธีที่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดกลิ่นหรือก่อให้เกิดความรำคาญต่อผู้ที่อาศัยในพื้นที่ใกล้เคียง

มาตรฐานฟาร์มปลอดโรค

ฟาร์มปลอดโรค ในแพะหรือแกะ หมายถึง ฟาร์มปลอดโรค бруเซลลา และฟาร์มปลอดโรคปากและเท้าเปื่อย

ฟาร์มปลอดโรคระดับ B หมายความว่า ฟาร์มที่ผ่านการรับรองสถานภาพฟาร์มปลอดโรคโดยการรับรองจากสำนักงานปศุสัตว์เขต

ฟาร์มปลอดโรคระดับ A หมายความว่า ฟาร์มที่ผ่านการรับรองสถานภาพฟาร์มปลอดโรคในระดับ B โดยการรับรองจากกรมปศุสัตว์

ผู้ขอรับการรับรอง ต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้ที่ยื่นทะเบียนที่เลี้ยงสัตว์ของกรมปศุสัตว์
2. ไม่เป็นผู้เพิกถอนการรับรอง เว้นแต่เคยถูกเพิกถอนการรับรองมาแล้วมากกว่าสองปี
3. ผ่านการรับรองการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ (GAP) หรือผ่านการรับรองฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (GAP) จากกรมปศุสัตว์

การรับสถานภาพฟาร์มปลอดโรค бруเซลลา ในแพะ หรือแกะ

ผู้ขอรับการรับรอง ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

1. สถานที่เลี้ยงสัตว์ต้องผ่านการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ (GAP) หรือผ่านการรับรองระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (GAP) จากกรมปศุสัตว์
2. แพะ หรือแกะ ต้องทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ตามที่กรมปศุสัตว์กำหนด
3. มีระบบการบันทึกข้อมูลสัตว์เป็นรายตัว
4. ได้รับการทดสอบโรค бруเซลลา ดังต่อไปนี้

(1) ฟาร์มปลอดโรคระดับ B แพะ หรือแกะทุกตัวที่มีอายุมากกว่าหกเดือนขึ้นไปต้องได้รับการทดสอบโรค бруเซลลา และสัตว์ทุกตัวจะต้องมีผลการตรวจโรคเป็นลบ ตามที่กรมปศุสัตว์กำหนด

(2) ฟาร์มปลอดโรคระดับ A แพะ แกะทุกตัวที่มีอายุมากกว่าหกเดือนขึ้นไปต้องได้รับการตรวจโรค бруเซลลา โดยมีผลการตรวจโรคเป็นลบอีกครั้งในหกเดือนต่อมา หลังจากได้รับการรับรองสถานภาพฟาร์มปลอดโรคระดับ B ตามที่กรมปศุสัตว์กำหนด

ผู้ขอรับการรับรองที่ได้รับการรับรองต้องรักษาสถานภาพฟาร์มปลอดโรค ดังต่อไปนี้

1. ฟาร์มต้องรักษาการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ (GAP) หรือรักษาการรับรองระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงที่เหมาะสม (GAP) จากกรมปศุสัตว์
2. การนำสัตว์ใหม่เข้าฟาร์มต้องมาจากฟาร์มที่ได้รับการรับรองสถานภาพฟาร์มปลอดโรคในระดับเดียวกัน หรือมากกว่า หรือสัตว์ตัวนั้นจะต้องได้รับการตรวจโรคและให้ผลเป็นลบระยะเวลาไม่เกินสามเดือน

3. กรณีฟาร์มปลอดโรคระดับ A ต้องมีการตรวจโรคเพื่อต่ออายุการรับรองทุกปี โดยมีหลักเกณฑ์การเก็บตัวอย่าง และการตรวจโรค ดังต่อไปนี้

(1) ฟungแพะ หรือแกะ ที่มีจำนวนน้อยกว่า 1,000 ตัว

1) เก็บตัวอย่างแพะ หรือแกะ ตัวผู้ที่มีอายุมากกว่าหกเดือนขึ้นไป ที่ยังไม่ได้ทำหมันทุกตัว
2) เก็บตัวอย่างแพะ หรือแกะ ที่มีอายุมากกว่าหกเดือนขึ้นไป ทุกตัวที่ยังไม่ผ่านการตรวจโรคในครั้งที่ผ่านมา

3) เก็บตัวอย่างแพะ หรือแกะ ตัวเมีย ดังต่อไปนี้

แพะ หรือแกะในฝูงที่มีจำนวนน้อยกว่า 50 ตัว ให้เก็บตัวอย่างทุกตัว

แพะ หรือแกะในฝูงที่มีจำนวนตั้งแต่ 50 ตัว ถึง 200 ตัว ให้เก็บตัวอย่างจำนวน 50 ตัวอย่าง

แพะ หรือแกะในฝูงที่มีจำนวนมากกว่า 200 ตัว ให้เก็บตัวอย่างจำนวน 25 เปอร์เซ็นต์ของฝูง

(2) ฟungแพะ หรือแกะ ที่มีจำนวนมากกว่า 1,000 ตัว ให้เก็บตัวอย่างโดยสุ่มเพื่อค้นหาโรคจากค่าความชุกคาคาการณที่ 2 เปอร์เซ็นต์ ที่ระดับความเชื่อมั่น 99 เปอร์เซ็นต์

ในรับรองสถานภาพฟาร์มปลอดโรคบรูเซลลา ในแพะ และแกะ

1. ฟาร์มปลอดโรคในระดับ B ให้มีอายุการรับรองหกเดือน

2. ฟาร์มปลอดโรคในระดับ A ให้มีอายุการรับรองหนึ่งปี

การรับรองสถานภาพฟาร์มปลอดโรคปากและเท้าเปื่อย ในโค กระบือ แพะ หรือแกะ

ผู้ขอรับการรับรอง ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

1. ฟาร์มต้องผ่านการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ (GAP) หรือผ่านการรับรองระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (GAP) จากกรมปศุสัตว์

2. มีคู่มือการป้องกันและการควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของฟาร์ม

3. โค กระบือ แพะ หรือแกะ จะต้องทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ ตามที่กรมปศุสัตว์กำหนด

4. มีระบบการบันทึกข้อมูลสัตว์เป็นรายตัว

5. มีมาตรการควบคุมการนำอาหาร เช่น เนื้อสุกร และเนื้อสัตว์กึ่งคูกู จากภายนอกเข้ามาภายในฟาร์มหรือเขตการเลี้ยงสัตว์

6. ใช้น้ำยาฆ่าเชื้อโรคในฟาร์มที่มีประสิทธิภาพต่อการทำลายเชื้อไวรัสปากและเท้าเปื่อย

7. ต้องได้รับการตรวจโรคปากและเท้าเปื่อย โดยการหาหลักฐานการติดเชื้อโรคปากและเท้าเปื่อยตามที่กรมปศุสัตว์กำหนด

โดยวิธีการสุ่มเพื่อค้นหาโรคจากค่าความชุกคาคาดการณ์ที่ 10 เปอร์เซ็นต์ ที่ระดับความเชื่อมั่น 99 เปอร์เซ็นต์ และให้ผลเป็นลบ ตามหลักเกณฑ์ดังนี้

- (1) ผุ้งโค กระบือ แพะ หรือแกะ ไม่เกิน 50 ตัว เก็บผุ้งละ 30 ตัวอย่าง
- (2) ผุ้งโค กระบือ แพะ หรือแกะ 51 – 200 ตัว เก็บผุ้งละ 40 ตัวอย่าง
- (3) ผุ้งโค กระบือ แพะ หรือแกะ มากกว่า 200 ตัวขึ้นไป เก็บผุ้งละ 50 ตัวอย่าง

ผู้ขอรับการรับรองที่ได้รับการรับรอง ต้องรักษาสถานภาพฟาร์มปลอดโรค ดังต่อไปนี้

1. ฟาร์มต้องรักษาการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ (GAP) หรือรักษาการรับรองระบบป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (GAP) จากกรมปศุสัตว์

2. มีการสังเกตอาการป่วยของโรค กระบือ แพะ หรือแกะ เป็นประจำทุกวัน หากพบสัตว์มีอาการสงสัยของโรคปากและเท้าเปื่อยให้แจ้งเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ทันที

3. การนำโค กระบือ แพะ หรือแกะ ใหม่เข้าฟาร์มต้องมาจากฟาร์มที่ได้รับการรับรองสถานภาพฟาร์มปลอดโรค หรือสัตว์นั้นต้องได้รับการตรวจโรค และให้ผลเป็นลบสองครั้งในระยะเวลาห่างกันสองสัปดาห์ ซึ่งในระหว่างรอผลการตรวจโรคทั้งสองครั้ง ให้กักแยกสัตว์นั้นออกจากสัตว์ร่วมฝูง

4. ฟาร์มโค กระบือ แพะ หรือแกะ ที่ได้รับการรับรองเป็นสถานภาพฟาร์มปลอดโรคปากและเท้าเปื่อยแล้ว ต้องรักษาสถานภาพ ฟาร์มปลอดโรคปากและเท้าเปื่อย โดยวิธีการสุ่มเพื่อค้นหาโรคปีละหนึ่งครั้ง

สำนักงานส่งเสริมสุขภาพที่ 7
238 หมู่ที่ 4 ตำบลบางหลวง อำเภอสรรพยา
จังหวัดชัยนาท 17150
โทร. 056-405-007 เว็บไซต์ : zone7@oae.go.th